

Yeni Türk ulusal kimliği ya da başladığı anda biten hareket mi

Taner Akçam 10.06.2013

Zaten **Taraf** gazetesinin “yarı-resmî” yazarı gibiydim. Şimdi düzenli yazmaya çalışacağım. Becerebilir miyim, bilemiyorum. **Gezi Parkı** herkes gibi beni de heyecanlandırdı... Bir de yaklaşmakta olan, soykırımın yüzüncü yılı 2015’i de ekleyince niçin düzenli yazmak istediğim sorusuna cevap ta vermiş olurum.

Önce Gezi Parkı olayları hakkındaki temel gözlemim: yaşananlar yeni bir Türk kimliğinin şekillenmekte olduğunun habercisidir. **Siyasi, kültürel ve sosyal boyutlarıyla, kendisine, tarihine ve geleceğine başka türlü bakmak isteyen yeni bir Türk ulusal kimliği şekilleniyor.** Gezi Parkı’nda bir sokağa **Hrant Dink** adının verilmesi, Parkın eskiden Ermeni mezarlığı olduğunu hatırlatan bir anıtın dikilmesi, bu yeni Türk kimliğinin tarihe bakışının ilk habercileri sayılabilir.

Bu boyutu başka yazılara bırakarak şekillenen yeni ulusal kimliğinin görünürdeki köşe taşlarını iki anahtar kelime ile anlatmak mümkün; “**yetti artık**” ve “**saygı**”. Her ikisi de Tayyip Erdoğan’da simgeleşen, birbiriyle ilişkili iki ayrı soruna işaret ediyor. Birincisi, demokrasi ve vatandaşlık hukuku, diğeri ise genel anlamda kültür, daha doğru deyişle günlük hayatlar.

Erdoğan’ın bıraktığı intiba şu: herkesi ve her şeyi kendi babasının malı zannediyor. Her şeyi iki dudağının arasına kilitledi. Herkes için neyin iyi olduğunu sadece kendisinin bildiğine inanan otoriter bir aile babası gibi. Hatta, iyi ve şefkatli bir baba olarak, tek başına karar vermeden önce, başkalarının fikrini de alıyor ama “**kararı ben veririm**”, diyor. Ama demokrasinin çoğunluğun oyunu almanın ötesinde, karar mekanizmalarının demokratikleştirilmesi ve şeffaflaştırılması; insanların karar süreçlerine katılması demek olduğunu bilmiyor. Bildiği tek şey Efendi-Kul ilişkisi. **Taksim, bu arkaik ve geleneksel siyaset yapış tarzına karşı vatandaş ayaklanmasıdır.**

İkinci düzey günlük hayatlardır; yaşam kültürü meselesidir. Erdoğan, kaç çocuk yapılması gerektiğinden sezaryene, sokakta öpüşmekten içkiye kadar her konuda fetva vermeye ve deyim yerindeyse insanların yatak odalarına kadar girmeye başladı. Ve gençler, bize kendi muhafazakâr hayat tarzını dayatamazsın, senin yaşadığın gibi yaşamak zorunda değiliz, senin gibi olmayana saygılı ol, diyerek ayaklandı. Bu boyutuyla **yaşanan bir kültür savaşıdır.**

Görmek gerekiyor ki, geleneksel etnik, din ve sınıf gibi fay hatlarının ve onların ürettiği siyasi yapıların dışında, yeni fay hatları oluşmaktadır. Soru da cevabı da çok basit; **niçin Tuzla işçi ölümleri, Roboski, Uludere, Reyhanlı veya yeni Boğaz Köprüsü gençleri sokağa dökmedi?** Çünkü bu sorunlar, toplumun geleneksel, etnik, dinsel, sınıfsal fay hatlarına denk düşüyor ve belki ancak bu kötü uygulamaya muhatap olan çevreleri sokağa dökabiliyordu. **Gezi Parkı ve ağaçlar** bu nedenle farklı; **vatandaşlık bilinci ve günlük hayat kültürü ekseninde oluşan yeni fay hatlarının habercisi.** Çok da masum. Bu yeni tarzın, kendilerine “apolitik” diye bakılan gençler tarafından getirilmiş olması da tesadüfi değil.

Şu iddiada bulunmak mümkün: **geleneksel sol veya sağ örgüt ve siyaset yapış tarzlarının bu gençleri kapsamaması veya kontrol altına alması çok zor. Ve ama aynı şekilde bu hareketin, herhangi yeni bir siyasi harekete dönüşmesi de şimdilik mümkün değil.** Hareketin özgünlüğü onun en büyük açmazı. **Eylemleriyle**

gençler kültürel bir şok yarattı ve bir devrim yaptılar. Ve bu “kültür devrimi” ötesinde bu hareketten çok şey beklemek doğru değil. Yani hareket aslında başladığı anda bitti. Yapacağını yaptı, **geleneksel yapıları ciddi olarak sarstı ve hiç bir şeyin artık eskisi gibi olamayacağını öğretti ama o kadar.** Harekete, bilinen siyasi ajandalarını yüklemek ve empoze etmek isteyenler fazla hayalci ve fena yanılacaklar.

Eğer hükümet akli başında davranır ve gerekli sözleri verirse hareket yavaşça söner. Fakat bu sönüş yeni bir doğuşun habercisi olur. **Siyasi iktidarın devrilmesinden daha devrimci bir adım bu. Çünkü hareket, Türkiye’nin en çok ihtiyacını duyduğu şeyi, siyasette oluşmuş efendi-kul ilişkisini ve günlük hayatta biri birimizle ilişki tarzımızı sorgulamamızı istedi.**

Erdoğan direnirse ne olacak? Bu az da olsa bir olasılık. Ciddi bir güç kirlenmesi yaşayan Erdoğan’ın, işleri bildik siyaset tarzı ile götürmeye devam edeceği ileri sürülebilir. Ama o zaman kendisi ile birlikte ülkeyi de batırır. Nereye gideceği belli olmayan bir yere yuvarlanırsınız. Bu nedenle, eğer hükümet Gezi Parkı konusunda geri adım atmazsa ne olur sorusunu sormamak en iyisi.

Herkes yaşananın bir ilk olduğunu söylüyor. **Türk’ün demokrasi ile sınavı ve Türkiye’nin gelip gördüğü en büyük sivil itaatsizlik eylemi!** Bir bakıma doğru ama sadece bir bakıma. Çünkü **aslında gençler bizim, 1968 kuşağının yapmak istediğini yaptılar. Bu gerçek bir 68’dir.** Bizim yapmak istediğimiz neydi? Ve niye yapamadık? Bu ayrı bir yazı konusu.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erdoğan iç savaş mı istiyor

Taner Akçam 17.06.2013

Geçen haftaki yazımı, **“Erdoğan direnirse ne olacak? Bu az da olsa bir olasılık. Ciddi bir güç kirlenmesi yaşayan Erdoğan’ın, işleri bildik siyaset tarzı ile götürmeye devam edeceği ileri sürülebilir. Ama o zaman kendisi ile birlikte ülkeyi de batırır. Nereye gideceği belli olmayan bir yere yuvarlanırsınız”,** diye bitirmiştim. **Bugün itibarıyla bu yuvarlanma başlamıştır.**

Herkes gibi ben de, direnişçilerle yapılan görüşmelerle işin çözüldüğünü zannettim. Hükümet geri adım atmıştı. Direnişçiler her ne kadar tuhaf bir **“burada kalıyoruz”** açıklaması yaptılarsa da Gezi’yi nasıl boşaltacaklarını konuşmaya başlamışlardı.

Biraz siyasetten anlayanlar, parkın artık boşaltılması gerektiğini dillendirmeye başlamışlardı. Ve **muhtemelen hükümet bir gün daha beklese idi park boşaltılacaktı. Erdoğan da biliyordu bunu. O hâlde niye bir gün beklemedi? Ve niye saldırı emri verdi?**

Tek bir açıklaması var. **Erdoğan, Gezi eylemini, özellikle Dayanışma’nın “devam” kararı ile birlikte kendi varlığına yönelik bir tehdit olarak gördü ve öyle okudu.** Kendine göre bir var olma savaşı başlattı. Tuhaflik şu ki, bu tutumu ile, hesapta olmayan bir şeyi seçenек hâline soktu. Erdoğan, 2000’li yıllardan bu yana, sivil asker bürokrasinin vesayetine karşı ülkenin ilk uzun soluklu ve başarılı sivil direnişini örgütleyen ve askerin

siyaset üzerindeki vesayetini kıran liderdir. Gezi eylemini bu kodların içinden okudu ve **“eski düşmanlarının” kendisini devirme hamlesi olarak gördü.**

Ama **yanıldığı ve muhtemel iktidarını kendisine kaybettirecek nokta da bu.** Hatta bunun da ötesinde, **bu yanlış okuma ülkeyi tamamıyla anlamsız bir iç savaşa bile götürebilir.** Çünkü bu okuma, bu topraklarda son yüzyılda oluşmuş derin fay hatlarını harekete geçirmeyi hedefliyor. **Erdoğan, İslami ve laik kesimler arasındaki derin yarığa oynuyor. Tehlikeli olan bu. Deprem, iç savaş kaçınılmaz olabilir.**

Türkiye son 10 yıldır askerî otoriter bir rejim olmaktan demokratik bir topluma doğru eviriliyordu. Bu evrilme, iki büyük sivil direniş sayesinde idi. Sivil direnişin birincisi İslami, ikincisi laik kesimlerin içinden çıkmıştı. İlkini başını AKP, ikincisinin başını ise dünün kreş çocukları çekiyordu. Ama biri birini takip eden bu sivil direnişler, Türkiye’nin yüz yıl boyunca oluşmuş derin kültürel bölünmüşlüğü de yansıtıyordu.

Her iki sivil direnişin taşıyıcıları, toplumu dönüştürme işine önce kendilerini değiştirerek başlamışlardı. Ama her iki taraf da, diğer kesimin iç dönüşümünü Takiyye veya komplo olarak görmeyi tercih etti. Nasıl ki laik kesim, İslami kesimin iç değişimini anlamadı, şimdi de İslami kesim laik kesimde yaşanan iç değişimi anlamıyor. Taraflar, birbirlerini içinden çıktıkları eskiye benzetmeyi çok seviyorlar. Laik kesimin 10 yıldır suçlama olarak yönelttiği **“şeriatçı”** tekerlemesi ile AKP’nin şimdi başlattığı **“28 Şubat”** tekerlemesi arasında fazla bir fark yok. Ve en tehlikelisi de bu anlamama nedeniyle, kültürel fay hatlarının giderek öne çıkacak olması.

İslami kesimin sivil direnişi basitçe **“ülkeyi seçilenler yönetir ve seçimle gelen seçimle gider”** biçiminde özetlenebilir. Laik kesim bu cümlelerin sivil ve devrimci özünü anlamadı ve anlaması da mümkün değildi.

Son bir iki yıldır birinci direniş dalgasının sonlarına gelmiştik. Bu sonu en iyi ifade eden ise, AKP’nin, gerilettiği askerî otoriter rejiminin zihniyet kalıplarını aynen devam ettirmesi idi. Erdoğan’ın çok sık kullandığı **“benim vatandaşım”, “benim memurum”** cümleleri ya da üstüne vazife olmadığı hâlde, Taksim’e ne yapılacağına karşması bu otoriter zihniyetin sıradan göstergeleri idi.

Çünkü hepimiz biliyorduk ki, bu Cumhuriyet kuruluşundan bu yana, Boğaz’daki bir restoranın bile kimin tarafından işletileceğinin Ankara’daki iktidara bağlı olduğu bir sistem ve zihniyet tarafından yönetiliyordu. Ha Atatürk, ha Tayyip fark etmiyor. Değişmesi gereken bu. Yerel yönetimleri güçlendirmeden, insanları karar verme süreçlerine katmadan hiçbir sorunu çözemezsiniz. Esas olan bu yapısal dönüşümdür, gerisi fasa fisodur.

İkinci sivil direniş dalgası tam da bu noktada gündeme geldi. Hem geleneksel laik kesim hem de AKP’de somutlaşan bu otoriter, vatandaş sıradan kul zanneden zihniyeti hedef aldı. AKP bu sivil dalgayı anlamak yerine, eski laiklerin kendi sivil direnişine verdiği tepkiye benzer tepkiler verdi, veriyor. **AKP’nin sivil direnişini anlamamak geleneksel laik kesimin siyasi sonunu hazırlamıştı. Aynı tehlike şimdi AKP’yi bekliyor.**

Ama tehlikeli olan şu: toplumdaki geleneksel fay hatları çok güçlüdür. AKP’nin gemesi ile, insanlar saflaşmayı demokratik hak ve özgürlükler ekseninde değil, asırlardır şekillenmiş kültürel kodlar üzerinden yapmaya başlayacaklar. **Eğer bir an önce özgürlükler ve demokratik katılımcılık ekseninde uzlaşma sağlanmaz ise, anlamsız bir iç savaşa sürükleniriz.** Dış güçler mi? Elbette bunu kullanırlar, niye kullanmasınlar ki; kendi enayiliğimizin başkası tarafından kullanmasından şikâyet etmeye hakkımız yok. Enayiliğimize son verelim yeter.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Lyndon Johnson ve Tayyip Erdoğan

Taner Akçam 24.06.2013

Keşke biriler Sayın Erdoğan'a Amerikan Başkanı Johnson'u ve onun siyasi sonunu anlatsa... Aradaki benzerlikler önemli dersler çıkartılabilecek boyutta. Johnson, Siyah-Beyaz eşitliği için en çok uğraşan Amerikan başkanlarının başında gelir. 2 Haziran 1964 Vatandaşlık Hakları ve 6 Ağustos 1965 Oy Hakkı kanunları onun yoğun çabalarının ürünüdür. Johnson'un hem ırkçılığın kalesi Güney eyaletlerinden geliyor olmasının hem de kişiliğinin bu kanunların çıkmasında çok etkin olduğu söylenir. Irk ayırımı önündeki engelleri tek tek yaktığından emin olan Johnson yaptıklarını büyük bir başarı olarak kutlamak istemektedir. Ama beklenmedik bir sürprizle karşılaşır.

6 Ağustos kanunundan sekiz gün sonra Los Angeles, **Watts Ayaklanmaları** diye anılan ve 11 gün süren Siyah ayaklanma ile sarsılır. Ayaklanma boyunca 34 kişi ölür, 1032 kişi yaralanır ve 3438 kişi tutuklanır. Yangın, yakma ve yıkımlarla ortaya çıkan zarar 40 milyon doların üzerindedir.

Cevabı aranan iki merkezî soru vardı: birincisi, niçin olaylar başka yerde değil de, oldukça zengin bir şehir olan Los Angeles'ta başlamıştı ve daha da önemlisi niçin ayaklanma, ırkçılığa vurulan büyük bir darbe olarak kutlanması gereken Oy Hakkı Kanunu'nun çıkartılmasından hemen bir hafta sonra meydana gelmişti?

İlerleyen yıllarda da Siyah ayaklanmaları değişik boyutlarda devam edecektir. Özellikle **Martin Luther King**'in öldürülmesinden sonra 150'nin üzerinde yerleşim yerinde Siyah ayaklanmaları yaşanır.

Watts Ayaklanması sadece Johnson'un **"aşırı kibirli politik yenilmezlik duygusunu"** derinden sarsmakla kalmaz, Johnson yönetimi bir daha belini doğrultamaz. Ne Johnson ne de çevresinin Watts Ayaklanması'nı ve nedenlerini anlayabildikleri söylenir. Sayılan nedenlerin başında ise Johnson'un pederşahi- ataerkil bir biçimde her şeyi kontrol altında tutma arzusu gelmektedir. Her şeyi başlamadan bitiren ölümcül hata buydu denir.

Watts Ayaklanması'ndan sonra Johnson'un, **"nasıl olur? Bütün bu yaptıklarımın sonra bana bu nasıl yapılır"**, diye çok hayıflandığı söylenir. İleri yıllarda da onu en çok kızdıran şey insanların kendisine karşı nankör davranmalarıdır. **"Benim kendilerine verdiğim bu kadar şeyden sonra, nasıl bana karşı bu kadar nankör olabilirler"**, diye şikâyetlerde bulunduğu aktarılır. **"Siyahlara bakın... makama geldiğim ilk andan itibaren onlar için savaştım; Vatandaşlık Hakları Kanunu için tüm enerjimi verdim... Karşılığında sadece küçük bir teşekkür, küçük bir kıymet bilmeden başka bir şey istemedim... Fakat aldığıma bakın, 175 şehirde ayaklanma, yağma, yangın, çatışma..."**

1965 Watts Ayaklanması'nın başlangıç nedeni de çok ilginç: polis şiddeti. Bu şiddet o boyutlardadır ki, insanların bu şiddet karşısında kendi onurlarını korumak ve kendilerine olan saygıyı yeniden kazanmak için direnmeye başlarlar.

Elbette temelde yatan sosyal neden Siyah-Beyaz dengesizliğidir. Kanunlar gerçi hukuken ırkçılığı ortadan kaldırıyordu ama asıl sorun toplumun her düzeyinde eşitsizliğin sürüyor olmasıydı. Hukuk, sadece yapılması gereken sosyal değişim için altyapıyı hazırlamış; adaletsizlik önündeki barajları yıkmış gibiydi ama asıl yapılması gereken yapısal dönüşümlerdi. Ayaklanmaların, Siyahların hukuki statülerinin düzelmesini takip etmesi çok ilginçtir. Sorun, bu diyalektik ilişkiyi anlamakta yatmaktadır.

Oysa Johnson, Watts Ayaklanması'nı kendi ideal toplum tasavvuruna yönelik bir saldırı olarak algıladı. Yaratabilmek için uğraş verdiği her şeyin tek tek yıkılmakta olduğu hissine kapıldı. Olayların yapısal sosyal reformları şart kıldığını anlamaya başladığında ise iş işten geçmişti artık.

Watts Ayaklanması'nda yaygın şiddet uygulanmıştı. Bu nedenle, şiddetsiz direnişi savunan **Martin Luther King**'in ayaklanmaya karşı tavır alması beklendi. Oysa King, yapısal bir probleme dikkat çekerek, **"toplumumuzun, üyeleri üzerine uyguladığı günlük şiddeti anlamadan, sadece [Watts'taki] şiddeti kınamak boşunadır"**, der. King'in, şiddet olarak tanımladığı şeylerden birisi, insanların insan yerine konmaması, aşağılanmasıdır. Ciddi devlet adamlarına ve yaratıcı liderlere ihtiyaç olduğunu söyleyen King'e göre, eğer yönetenler inatçı tutumlarını sürdürürlerse durum daha da kötüye gidecektir.

Nitekim öyle de olur. Amerika, Martin Luther King'in öldürülmesiyle tepe noktasına ulaşan derin bir bölünme yaşayacaktır.

Başbakan, Gezi Parkı ile birlikte başlayan eylemleri kendi yaptıklarına yönelik bir nankörlük gösterisi olarak algılıyor. Türkiye için hayal ettiği, **"büyük ülke"** idealinin yıkılmak istendiğini düşünüyor. Oysa, nasıl ki 1964-5 Siyah-Beyaz eşitliğini sağlayan kanunlar, Siyah ayaklanmalarının zeminini hazırlamıştı, AKP'nin 2002'den beri gündeme getirdiği değişimler Gazi Parkı ile birlikte başlayan direniş sürecinin altyapısını hazırlamıştır.

Bu nedenle, hem Gezi olayları sırasında meydana gelen, kimsenin tasvip etmeyeceği şiddet gösterileri üzerine boş gevezelik yapmaya hem de toplumu AKP iktidara gelmeden önceki fay hatları üzerinden okumaya bir son vermek gerekir.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hrant, Lice ve Gezi: Yeni bir yarın

Taner Akçam 01.07.2013

Dün Taksim'de, Lice'deki ölüm olaylarını protesto için sokağa çıkmış olması değil bu çıkanların bileşkesi daha önemli idi. O kalabalığın içinde vaktiyle Kürt meselesinde son derece milliyetçi tutum takınan ulusalcısı, CHP'lisi vb. önemli bir çevre de vardı. İnanılması çok zor olan bu sosyal bileşimi iki önemli faktör sağladı. Kürtlerin silaha hayır demesi ve Gezi olayları... Yoksa Lice benzeri olaylar Kürt bölgesinde 30 yıldır vaka-i adiyeden idi.

Barış ve Gezi, bize bu ülkedeki sorunların ana ortak paydasını görmemizi sağladı. Kendi vatandaşlarına, hoyratça ve vahşice saldırmayı siyasal bir kültür hâline getirmiş bir iktidarın varlığı.

Türkler ve Kürtler belki ilk defa bu ülkenin sorunlarını ortak bir noktadan okumaya başlayacaklar ve başlıyorlar. Sıradan vatandaş adam yerine koymayan, çadırını yakan, protestocuyu sırtından vuran bir devlet Barış ve Gezi sayesinde çırılçıplak ortaya çıktı.

Gezi ile birlikte içine girdiğimiz süreç, son on beş yılın ikinci büyük sivil direniş dalgasıdır. Yaşanan büyük bir enerji patlamasıdır. Eğer bu enerji patlamasına bir başlangıç tarihi koymamı isterseniz bu **Hrant Dink** cinayetidir, derim. Daha önce de benzeri çok cinayetler işlendi bu topraklarda. **Abdi İpekçi, Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı** sadece bir kaç isim... Ama bu cinayetler, birkaç yıl içinde anma törenleri sadece aile mensuplarınca yapılan unutulmuş hatıralar kategorisine girdiler. Ve kamu önünden kaybolup gittiler.

Hrant'ın cenaze töreni ile birlikte ülke, hiç alışkın olmadığı sivil bir direniş tarzıyla karşılaştı. Özellikle ailenin duruşu ile de her yıl, giderek artan sayıda insan Hrant'ın şahsında, bir bireyin, bir vatandaşın hakkını ve adaletini aramaya başladı. Hrant, **"Ben Ermeni'yim, herkes ile eşit bir vatandaş olmak istiyorum"** dediği için öldürülmüştü. İkinci sivil direniş dalgasının en önemli özelliği budur. Bir vatandaşın etnik ve dinî kimlik farklı gözetmeden hak, özgürlük ve adalet arayışı... Gezi'de, çok daha büyük bir kesim aynı şeyi tekrar etmeye başladı: **"Ben bir Türk'üm, kimsenin kulu-kölesi değil, vatandaşım; karar süreçlerine katılmak istiyorum."** Şimdi Barış sayesinde Lice'nin de aynı şeyi söylediğini fark ediyoruz; **"Ben bir Kürd'üm; barış ve vatandaşlık hakları istiyorum"**. Hrant, Gezi ve Lice aynı şeyi istiyorlar: **"Vatandaşını insan yerine koyan bir devlet; astığı astık, kestiği kestik, hesap vermez yönetici despotizmine hayır!"**

Sürekli tekrar edeceğim, AKP son 15 yılın birinci büyük sivil direniş hareketinin önderidir ve bu ülkedeki sivil-asker bürokratik otoriter geleneğe büyük darbe vurmuştur. Ama AKP, ikinci sivil direnişi ve onun taleplerini anlamakta zorlanıyor. Onu, kendisinin sivil-asker bürokrasiye karşı verdiği mücadelenin kodları ile okuyor. Ama böyle okumaya devam ederse sadece kendisi ciddi erozyona uğramayacak, Türkiye'yi de büyük zora sokacaktır.

AKP'yi de yaratan birinci büyük sivil direnişin ana gövdesi İslami muhafazakâr çevreleridir. Bu çevreler, şu andaki hâliyle bu AKP'yi sırtlarında taşımakta zorlanacaklardır. AKP ile İslami muhafazakâr gövde arasındaki ittifak çatlar. İslami muhafazakâr çevreler, AKP'yi demokrasi için desteklediler. Onlarca yıldır bu ülkede astığı astık, kestiği kestik halka hesap verme kültüründen uzak sivil-asker bürokratik zorbalığa son vermesi için AKP'yi işbaşına getirdiler. AKP'yi, sivil-asker bürokratların bu halka reva gördüklerini, şimdi seçilmiş olanlar tekrar etsin diye desteklemediler.

İslami muhafazakâr kesim ağır hareket eder, ağır tepki verir. Onlar, laik kesim kadar **"aceleci"** değildir. Tevekkül sahibidir. Ama bu kesimlerdeki demokrasi özleminin kökleri laik kesimden daha güçlüdür. Laik kesimin eklenmesi gereken çok ciddi bir dezavantajı vardır. Bu kesim, sol diye bilinen birçok fraksiyonu da dâhil, İttihatçı bir ana gövdenin ürünüdür ve kuvvetli anti-demokratik öğelere sahiptir.

AKP bunu biliyor ve buna oynuyor. Ama bu tutmaz. Çünkü şu anda kökleri ağırlıklı laik kesim içinden yeşermekte olan bu yeni dalga, birey hak ve özgürlükleri arayışı etrafında şekilleniyor. Eğer bu hareketi ille bir şey ile kıyaslayacaksanız, Amerika'daki 60'lı yıllardaki sivil haklar hareketi ile kıyaslayın. Türkiye'de, Hrant ile birlikte, yeni bir vatandaşlık bilinci etrafında, hiçbirimizin alışık olmadığı yeni bir hareket mayalandı. Lice ile Gezi'yi, Kürt ile Türk'ü birleştiren Hrant cinayetinin yaktığı meşaledir.

Aslında, tıpkı ABD'de Johnson gibi, Türkiye'de de bu sivil hareketin patlamasının ön koşullarını askerî vesayet rejimini gerileterek AKP yarattı ve hazırladı. Bundan dolayı, yeni harekete saldıracağına kendisine övgü payı çıkartsa daha iyi yapardı. Fakat AKP bunun yerine, ikinci sivil direnişi, 28 Şubat'ın laik kesimlerine veya klasik solculara benzeterek alt edeceğini zannediyor. Yani, kendisinin önünü açtığı bu sivil dalganın kodlarını okumaktan çok aciz. Ve bu nedenle galiba Erdoğan'ın sonu da Johnson gibi olacak...

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türk siyasetinin iki ana damarı

Türkiye tarihi, çok kuvvetli iki ana damarın varlığı üzerinden okunup anlaşılabilir. **Laik kesim** ve **İslami-muhafazakâr çevre**. Bu iki ana damar, 19. yüzyıl başıyla şekillenen Osmanlı modernleşmesinin ürünüdür. Kökünde ise yönetici çevrelerin, devletin kurtarılması için zorunlu medeniyet tercihi konusunda anlaşamamaları yatar. Bir kesim, İslam medeniyetinin içinden, onun değer ve kurumları esas alınarak soruna çözüm bulunabileceğini savunurken, diğer kesim Batı-Hristiyan dünyasının kurumlarının örnek alınmasını tek seçenek olarak görüyordu.

Batı'dan alınacak nedir ve nereye kadar alınmalıdır konusunda kıyamet kadar tartışma vardır. Başlangıçta, Nasrettin Hoca'nın karpuzu misali, "buna değmiş buna değmemiş", denerek Batı medeniyeti kurumları seçmeci bir tarzda aktarılırken, daha sonra Kemalist hareket ile birlikte, sadece bazı kurumlarla sınırlı olmayan, hayatın tüm alanlarını kapsayan radikal aktarmacılığa gidildi. Devletin karşılaştığı sorunlara İslam medeniyeti içinde kalınarak çözüm aranabileceğini savunanlar azınlıkta kaldılar ve bu kesimlerin Müslüman halk ile bağları daha güçlü oldu.

Türk siyasi hayatı bu iki blok etrafında şekillendi. Türkiye, 2000'li yıllara kadar esas olarak laik damarın temsilcileri İttihatçılar ve onun devamı Kemalist kadrolar tarafından yönetildi. İslami kesim siyaset sahnesine ancak 1970'lerde Erbakan hareketi ile çıkabildi.

Gerçi laik ve İslami damar arasında çok kuvvetli bir kültürel çatışma ve buna denk düşen bir siyasi bölünme sözkonusu idi ama bu karşıt ve çatışmacı görüşlerine rağmen taraflar ciddi bir benzerliğe de sahiptiler. Her iki damar da ortak bir soruya cevap arıyordu. Osmanlı-Türk toplumunun herkesi bağlayacak kültürel kimliği ne olmalıdır?

Eğer cevabını aradığınız soru, dâhil olunacak ortak kültürel kimlik ne olacaktır sorusu ise bu arayışın birey hak ve özgürlükleri ve demokrasi konusunda duyarlı olmayacağını bilmeniz gerekir. Hatta, kolektif kimlik sorunlarıyla uğraşanlar, birey hak ve özgürlükler gibi işleri bir sorun telakki ederler. Bu nedenle, Osmanlı'dan beri, laik-Batıcı ve İslami kültürel kimlik sorunları etrafında kavga edenlerin birey hak ve özgürlüklerini sorun gören bir siyasi kültüre sahip olduklarını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Birey hakları ve demokrasi gibi hususlara esas vurguyu yapanlar Osmanlı'nın Hristiyan vatandaşları idiler. Bu toprakların Hristiyanları, sözünü ettiğimiz laik ve İslami-muhafazakâr iki ana damarın ortak koalisyonu tarafından imha edildiler. Tüm bir Cumhuriyet tarihi boyunca, Müslüman kesim içinden çıkmış bu iki ana damar, laik kesimin tahakkümü altında birbirleriyle kavga etti durdular. Ama siyaset kültürü açısından birbirlerine çok benziyorlardı. Esas olarak otoriter, merkeziyetçi ve anti-demokrat idiler.

AKP, İslami-muhafazakâr gövde içinde çok ciddi bir dönüşümü başardı. İlk defa kolektif kültürel kimlik sorunlarının ötesine geçerek, İslami gövdeyi, birey hak ve özgürlükleri ve demokrasi ile tanıştırdı. Birinci sivilleşme dalgasını başarma sırrı burada yatıyor.

Şimdi aynı süreç laik kesim içinde başladı; birey hak ve özgürlüklerini merkezine alan yeni bir sivilleşme dalgası yaşanıyor. Birinci ve ikinci sivilleşme dalgalarının ana dinamiği birey hak ve özgürlüklerine saygı duyan demokratik rejim arayışıdır. Bu anlamda AKP'nin gerçekleştirdiği birinci sivilleşme dalgasını, ikinci dalganın ön habercisi olarak telakki etmek gerekir. Bu iki dalga, birbirine tezat iki ayrı siyasi tercihe denk düşmez; aksine birbirini tamamlayan, aynı sürecin iki ayrı evresine denk düşerler. Yani Türkiye, imha ettiği Hristiyanlarının savunduğu değerleri ancak 2000'li yılların başında yeniden yakalamayı başardı.

Burada cevabı verilmesi gereken ilginç soru şudur: **AKP, sivil-askerî bürokrasinin tahakkümünü geriletmesine rağmen, niye zihniyet dünyası itibarıyla, onlara çok benzer bir siyasi kültüre mahkûm**

olmanın ötesine geçemedi? Bu da bir başka yazı konusu olsun.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP: Kuş mu, deve mi

Taner Akçam 15.07.2013

AKP üzerine yapılan değerlendirmeleri bazen çok can sıkıcı bulduğumu itiraf etmek zorundayım. Bana hep, devekuşunun deve mi, kuş mu olduğu üzerine yapılan tartışmaları hatırlatıyor.

Türkiye bir geçiş toplumdur, son 15-20 yıldır sivil-asker bürokratik elitlerin yönettiği otoriter bir rejimden daha demokratik bir topluma doğru geçiyor. Geçiş dönemi toplumları iki merkezî soruyla uğraşır ve bir cevap bulmaya çalışırlar:

a) Yeni toplumda fikir özgürlüğü başta olmak üzere, bireysel hak ve özgürlüklerin sınırı ne olacaktır?

b) Adalet nereye kadar tesis edilecektir?

Eski otoriter rejim genel kural olarak başta büyük kitlesel katliamlar ve faili meçhuller olmak üzere bir dizi insan hakları ihlalleri üzerine oturmuştur. Yeni ve demokratik bir topluma geçilirken bu adaletsizliklerin ne kadarının üstüne gidilecek; geçmiş haksızlıkların sorumluları ne kadar adaletin pençesine teslim edilecektir?

Özgürlüklerin ve geçmiş adaletsizliklerin tamirinin sınırını belirleyen iki önemli faktör vardır. İlki **özgürleşme ve adalet konusunda aşağıdan gelen dalga**dır. Bu dalga ne kadar güçlü ise, yeni toplum o kadar özgür ve adaletli olur. Halkımızın değişimiyle, ne kadar ekmek o kadar köfte...

İkincisi, **rejimin eski efendilerinin ne kadar iktidarda pay sahibi olmaya devam edecekleridir**. Özgürlük ve adaletin sınırları eski efendilerin iktidardaki ağırlıkları ile doğrudan orantılıdır. Eğer geçiş dönemi toplumuna önderlik edenler (AKP), esas olarak eski efendiler ile uzlaşmayı tercih ederlerse özgürlükler sınırlı olur ve geçmiş adaletsizlikler ciddi olarak soruşturulmaz. Kim kendi pisliğinin açığa çıkmasını ister ki? Bu nedenle geçiş toplumunun ne kadar demokratik olacağı ve adaleti sağlayacağını cevabı, eski efendilerin iktidardaki güçleri ile doğru orantılıdır. Burada da ne kadar ekmek o kadar köfte durumu söz konusudur. Ama tam tersten...

Saydığım bu nedenlerden dolayı, geçiş dönemi toplumlarını, otoriter yapılardan daha demokratik ortama geçiren partiler devekuşuna benzerler. İsteyen onu deve, isteyen de kuş olarak tanımlar. Her ikisi de doğrudur. Bu partilerin ne kadar kuş ne kadar deve olduğunu belirleyen, onların sistemin eski efendileri ile ne kadar uzlaşıp uzlaşmadıklarıdır. Uzlaştıkça deve, değişimi zorladıkça kuş olurlar.

Gördüğüm odur ki, İslami- muhafazakâr kesimlerin büyük çoğunluğu, AKP'nin yarattığı sivil dönüşümün büyüklüğünün altını çizerek, onu kuşa benzetiyor ve bu nedenle yaptığı olumlu icraatları öne çıkartıyorlar. Şu günlerde, AKP'yi eleştiren herkese, 28 Şubat kılıcı ile saldırmalarının nedeni, AKP'yi hâlâ kuş olarak görme arzularıdır.

AKP'yi deveye benzetmek de mümkün; bunu yapanlar, AKP'nin özellikle yerini aldığı sivil- askerî bürokrasi ile benzerliklerine dikkat çekiyorlar. AKP'nin, eski efendilerin rejimini fazla değiştirmediyiğini ve bu yapıyı kendisi için kullanmayı tercih ettiğini ileri sürüyorlar. Bunun da ötesinde, AKP'nin fazlası ile eski efendilerin zihniyet kodlarıyla konuştuğunu savunuyorlar. Gezi olayları ile işlemediği artık iyice açığa çıkan aşırı merkeziyetçi yapıya ellerini bile sürmedikleri ileri sürülen en önemli kanıt. AKP'nin geline nokta tıkanması biraz da bundan.

Kuş- deve tartışmasının gereksiz bir kısır döngü boyutu var. AKP, aslında ne kuş ne deve, tam bir devekuşudur. Şu anda iktidarını sürdürme şansını ise (galiba Erdoğan'ın önündeki kamuoyu yoklamalarına dayanarak) "**develikte**" görmektedir. Onun bu hesabını bozacak tek şey, bu yoklamalarda kolayca yakalanamayacak olan aşağıdan gelen demokratikleşme dalgası ve adalet arayışının gücüdür. Eğer Gezi ile başlayan bu özgürlük ve adalet anlayışı devam ederse, AKP bu geçiş dönemini daha fazla taşıyamayacaktır.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Zihniyet sürekliliği niye

Taner Akçam 22.07.2013

Gezi olayları sonrası ortaya çıkan tabloyu anlamak için önemli olan sorulardan biri şu: AKP, sivil- askerî bürokrasinin tahakkümünü geriletmesine rağmen, niye zihniyet dünyası itibarıyla, onlara çok benzer bir siyasi kültüre mahkûm olmanın ötesine geçemedi?

Soruya çeşitli cevaplar verilebilir. Son derece basit olan bir tanesi: **ezen- ezilen** ilişkisi biçiminde tanımlayacağımız egemenlik ilişkilerinde, ezilenler genel kural olarak ezenlerin zihniyet dünyasını kabul eder ve içselleştirirler. İktidara geldiklerinde, ezenlerin yaptıklarına benzer şeyleri yapmanın ve onları taklit etmenin ötesine geçemezler.

Sosyal bilimlerde büyük altüst oluşları ve zihniyet dönüşümlerini açıklamada kullanılan basit bir model var. Buna göre, bir toplumdaki büyük zihniyet değişiklikleri veya ciddi dönüşümler ezen-ezilen çatışmasından çıkmaz. Verilen bazı klasik örnekler de vardır. Örneğin, köleciler toplumun ortadan kalkması, kölelerin efendilerini devirerek yeni bir toplum kurmaları ile olmamıştır. Değişim, yeni toprak sahibi bir sınıf tarafından gerçekleştirilmiştir. Feodal toplumdan çıkış da **feodal bey- köylü** çatışmasının doğrudan ürünü değildir. Bey-köylü çatışmasının dışında gelişen burjuvazi feodal sisteme ve onun zihniyet dünyasına son vermiştir. O hâlde genel kural şu: toplumlardaki büyük değişiklikler ezen- ezilen ilişkisi dışında ortaya çıkan üçüncü güçler tarafından gerçekleştirilir.

Bu modelin içinde yaşadığımız şu günleri de açıklamada işe yarayacağını düşünüyorum. Ülkemizde ezen-ezilen ilişkisini belirleyen en önemli ana eksenlerden birisi **laik- din** çatışmasıdır. Türkiye bugüne kadar, asker ve sivil bürokrasinin kontrolünde **laik- Kemalist** bir **azınlık** tarafından yönetildi. Bunlar Türkiye'nin **ezenleri**ydiler. Bugün AKP ile birlikte iktidara gelen **Müslüman çoğunluk** kendisini sistemin **ezileni** olarak gördü ve öyle de algıladı.

Gerçekten de AKP'nin temsilcisi olduğu kitle, uzun yıllar ezilmiş ve sistem tarafından dışlanmıştı; sosyal, siyasi ve iktisadi birçok haktan mahrum edilmiş; sosyal ve kültürel dışlamalara maruz bırakılmışlardı; toplumda mevcut (eğitim, meslek vb.) imkânlardan ya hiç ya da çok sınırlı olarak yararlandırılmışlardı; belli bir nefret söyleminin veya kültürel dışlayıcı uygulamaların hedefinde idiler. Elbette bu sayılanlar artırılabilir.

Şimdi iktidara geldiklerinde, kendilerinin **maruz bırakıldığını başkalarına yapmakta** fazla bir sorun görmüyorlar.

Yani AKP iktidarı, ezen- ezilen ilişkisi ile ilgili yukarda söylenen modelin dışına çıkmamış gözüküyor.

Eskiden Kemalist- laik elitin yaptığı ne varsa aynılarını kendileri yapıyorlar.

Ekonomik kaynaklardan yararlanmak Kemalist- laik elit üyesi olmakla mı mümkündü? Aynı mekanizma şimdi **AKP yandaşları** için çalışıyor. Üstelik bu yararlanma MİT raporları ile garanti altına alınıyor. Belki sistemden nemalanan insan sayısı artıyor ama sistemin kendisi aynı.

Medyanın dizayn edilmesi de öyle. **AKP, aynı 28 Şubat mantığı ile kendisi için medya kuruyor.** Hristiyanlar, Aleviler ve Kürtler konusunda da ciddi zihniyet süreklilikleri var. Bu çevrelerin sorunlarının hâlâ çözilememiş olmasının ana nedeni bu zihniyet sürekliliği. **AKP kendisini, eski efendinin yerini almış yeni efendi olarak görüyor** ve yukardaki genel ilkeye uygun davranarak, **kendisini ezenlerin zihniyet dünyasını aynen devam ettiriyor.** Gezi'nin anlamı da burada ortaya çıkıyor. Acaba **Gezi, Türkiye'de mevcut ezen- ezilen ikilemi dışında yeni güçlerin ortaya çıktığının habercisi mi?** Acaba Gezi'de, çok kısa bir süre için bile olsa, hepimizin ihtiyacını duyduğu yeni bir zihniyetin, yeni bir Türkiye'nin taşıyıcılarını mı gördük?

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hitler'in seçimle işbaşına geldiği efsanesi

Taner Akçam 23.07.2013

Türkiye tuhaf bir ülke; birçok söz bilinmeden söyleniyor. Bu sözlerden bir tanesi de Hitler'in seçimle iş başına geldiği. Son sıralarda Başbakan dâhil herkes bu bilgiyi tekrar ediyor. **"Hitler sandıktan çıktı ama bu nedenle sandıktan vazgeçemeyiz; Hitler'i çıkartmış olsa bile, demokrasiden ve sandıktan vazgeçilemez."**

Bu iddiaya göre, Almanya'da seçimler olmuş, Hitler bu seçimleri kazanarak işbaşına gelmiş ve sonra da iktidarda kalmış.

Bu bilgi büyük bir hakikat olarak tekrar edilip duruyor.

Oysa **bu bilgi doğru değil!**

Hitler seçim sonucu, sandıkla iş başına gelmedi.

Tamam, kabul, bir tek Türkiye’de değil, dünyanın birçok yerinde de bu yanlış bilgi tekrar ediliyor. Ama düzeltmek gerek.

Peki, Hitler seçimleri kazanarak işbaşına gelmedi ise, nasıl işbaşına geldi? **Siyasetçilerin, asker-sivil elitlerin basit ayak oyunları ile.** Ve **Hitler işbaşına geldikten sonra da ilk iş olarak sandığı, yani demokrasiyi iptal etti...** Yani **sandık** (serbest seçimler) **kalsaydı, Hitler iktidar olamazdı.**

Gerçek, 1932 ve 1933 yıllarında yapılan Cumhurbaşkanlığı ve Genel Seçim sonuçlarında yatıyor.

Almanya’da geniş yetkilerle donatılmış Cumhurbaşkanlığı için her yedi yılda bir, doğrudan halkoyuyla seçim yapılıyordu. En son seçim **1932** yılında yapıldı. 13 mart ve 10 nisan tarihlerinde iki aşamalı olarak yapılan bu seçimi Hindenburg kazandı. **Hitler seçimi açık farkla kaybetti (Hindenburg yüzde 53, Hitler yüzde 36).**

Alman demokrasisinin son serbest genel seçimleri ise 1932’nin temmuz ve kasım aylarında, iki defa yapıldı. **Temmuz 1932 seçimlerinde Naziler** yüzde **37,2** oy alarak birinci parti oldu. Aynı seçimlerde **Sosyal Demokratlar** yüzde **21,6** ve **Komünistler** ise yüzde **14,3** civarında oy aldılar.

Son serbest genel seçim **Kasım 1932’de** yapıldı. **Nazi** oylarında büyük bir düşüş yaşandı ve oylar yüzde 37,2’den yüzde **33’e** düştü. **Sosyal Demokratlar** yüzde **20,4**; **Komünistler** ise yüzde **17** civarında oy aldılar.

Bu seçimde “**sol**” oylar artmıştı ve Nazi oylarından daha fazla idi. Ama maalesef Komünistler Sosyal Demokratları sosyal faşist olarak adlandırıyor ve Nazilerden daha tehlikeli buluyorlardı. Oysa bu iki parti, birbirlerine saldırmak yerine ortaklık yapsalardı, Almanya’da Nazizm iktidara gelemeyebilecekti.

Kasım 1932 seçiminden sonra Hitler başbakan olarak atanmadı. Hindenburg, **Kurt von Schleicher** adlı başka bir kişiyi hükümeti kurmakla görevlendirdi.

Bundan sonra, Hindenburg’un Ocak 1933’te Hitler’i başbakan olarak atamasına kadar geçen sürede bir sürü **ayak oyunları** yaşandı. Sonuçta **Hitler, sandıktan çıkmadı, Hindenburg ve çevresinin iktidarı ona teslim etmesi ile iktidara geldi.**

Doğrudur, **Hitler iktidarı aldıktan sonra Mart 1933’te yapılan seçimleri kazandı. Ama bu seçim artık serbest seçim değildir.** Hitler işbaşına gelir gelmez, 27 Şubat 1933’te meşhur **Alman Parlamentosu yangını provokasyonu** organize edildi; bu olay bahane edilerek Olağanüstü Hal Kanunu çıkarıldı. **Yangın Komünistlerin üstüne atıldı** ve muhalefete yönelik sistematik saldırılar başladı. Hak ve özgürlükler askıya alındı; 20 civarında gazetenin yayınına son verildi; merkez sağ ve sol partilerin faaliyetlerine ciddi kısıtlamalar getirildi ve Sosyal Demokrat ve Komünist Parti liderleri tutuklandı.

Yani **Hitler’in, tüm baskılara rağmen yüzde 43 oy alabildiği bu seçim, serbest bir seçim değildir.** Sıradan herhangi bir diktatörün organize ettiği bir seçimdir. **Demokrasi değil, diktatörlük seçimidir.** 1934 yılında Hindenburg’un ölmesi ile birlikte Hitler Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığını birleştirdi ve diktatörlüğünü perçinledi.

Özetle, Hitler’in seçimle işbaşına geldiği bilgisi doğru değildir.

Hitler’in iktidara gelmesi ve kalmasının nedeni sandık değil aksine sandığı iptal etmiş olmasıdır.

Sandık kalsaydı, Hitler belki de başbakan olamayacak ve iktidarda kalamayacaktı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gezi Türk 68'idir!

Taner Akçam 29.07.2013

Gezi ile Avrupa 68 hareketi arasında bir benzerlik var mı? Gezi yeni bir Türk 68'i sayılabilir mi? **Ben Gezi'nin yeni ve gecikmiş bir Türk 68'i olduğuna inananlardanım.** İki boyutuyla, birincisi **kendi özellikleri** itibarıyla, ikincisi **çekirdek Gezi'nin 68'lilerin çocukları olmaları** nedeniyle.

Önce Avrupa ile Türk 68'i arasında esasa ilişkin bir fark: **Avrupa 68'i bir kültür devrimi olarak yaşandı ve içinden çıktığı toplumu köklü biçimde değiştirdi.** Alman Yeşiller örneğinde olduğu gibi, iktidara gelen siyasi partiler ortaya çıkarmanın ötesinde, 68'in savunduğu birçok kültürel değer, daha sonra bu toplumlarda ortalama kültürel norm hâlini aldı.

Türk 68'i ise kalıcı bir iz bırakmadan ve ciddi bir kültürel değişime yol açmadan sönüp gitti. Bunu, Türk 68'inin silahlı mücadeleyi savunan örgütler ortaya çıkartması ve bu örgütlerin büyük insan kıyımlarına da yol açan darbelerle ortadan kaldırılması ile açıklamak mümkün değil. Çünkü Avrupa'da da benzeri durumlar oldu ve ama sonuç farklı idi.

Avrupa 68'i, üç ülkede silahlı mücadeleye yöneldi. İtalya, Almanya ve Türkiye. Buna dolaylı "**Türkiye 68'i**" sayacağım ASALA'yı da dâhil edelim. Lübnan'da oluşan ASALA Ermeni 68'idir; ana hedefi Türkiye'dir ve Türk 68'i ile önemli benzerlikler taşır.

Avrupa 68'i niye sadece bu üç ülkede silahlı mücadeleye yöneldi? Bunda bu ulusların tarihte yaşadıkları travmaların ve yaralanmış ulusal onurlarının payı nedir? Bu kendi başına ayrı bir tartışma konusu.

Alman ve İtalyan örnekleri de yenilgilerle sonuçlandı ama oralarda 68 bir kültürel devrim olarak başarılı oldu, bizde niye olmadı?

Türk 68'i de Avrupa muadilleri gibi, **özgürlükçü bir hareket olarak başladı** ve "**masum**" talepler etrafında şekillendi. Bireysel özgürlükleri esas alan, anti-otoriter, hümanist bir kültür devrimi idi. Hatırlarım, üniversiteye giden abilerimin en çok tartıştığı konular, büyüklerin yanında sigara içmenin, bacak bacak üstüne atmanın doğru olup olmadığı idi; cinsel özgürlüğü savunuyorlardı ve evlilik kurumuna ciddi eleştiriler getiriyorlardı. Siyasi olarak da özgürlükçü idiler ve demokratik üniversite istiyorlardı.

Başlangıcında hümanist, anti-otoriter ve özgürlükçü **Türk 68'i, üç ana dalga tarafından boğuldu.** Birincisi, arka bahçesinde büyüdüğü evin sahipleri tarafından. **Sivil-asker Kemalist bürokrasi Türk 68'inde, kendisine siyasi iktidar yolu açacak büyük bir potansiyel gördü.** Özellikle, "**anti-Amerikancı**" ve "**anti-Emperyalist**" söylem ile **gençler çok çabuk kucağa düştüler.** Dönemin siyasi örgütlerinin en çok Silahlı Kuvvetler için örgütlenmiş olmaları bir tesadüf değildi.

İkinci darbe, Marksizm'den geldi, üstelik onun en totaliter versiyonu olan **Marksizm-Leninizm**'den. Türk 68'inin **Stalinizm**'le buluşma ve kucaklaşması çok vakit almadı. Bireysel özgürlük, yerini örgüte, lidere itaati ve disiplini meziyet sayan **otoriter siyasi kültüre** bıraktı.

Üçüncü darbe "**halkımızdan**" geldi. Siyasi hareket olarak kitlelerle kucaklaşmak isteyen gençler, "**halkımızın kültürel değerlerini**" benimsemeye başladılar. Cinsel özgürlüğü savunanlar kısa sürede, "**mahallenin namusunu koruyan bekçilere**" döndüler. ÖDTÜ örneğinden bilindiği gibi, "**ahlak zabıtalari**" kurdular.

Bu üç ayrı dalga tarafından boğulan **Türk 68'i herhangi bir kültürel fazla yaratamadan ve içinde yaşadığı toplumda ciddi bir değişikliğe yol açmadan dağılıp gitti**. Gelenekler onu boğdu. Ama doğa için geçerli olan toplum için de geçerlidir. Türk 68'inin ilk masum hâlleri kaybolmadı. **O kuşak, kendi çocuklarını, kendi hayalleri doğrultusunda büyüttü eğitti. Gezi'de boy gösterenler işte o 68'in çocukları idiler**. Şimdi onların bireysel özgürlüğü esas almış kültürel tavır alışları bir toplumsal değişime yol açacak mı? Göreceğiz.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mısır ve akla getirdikleri

Taner Akçam 31.07.2013

Mısır darbesine destek veren Mısır'ın Laik ve Batıcı çevrelerinin tutumu bana, bizdeki muadillerini hatırlattı. Bizde de kendisini Batıcı- Laik ve Modern olarak tanımlayanlar, onlarca yıl darbelerin en büyük kitlesel destekçisi olmuşlardı.

Darbelere destek sadece CHP ile sınırlı kalmadı. İttihat ve Terakki ve CHP'nin arka bahçesinde büyüyen geniş **sol yelpaze de, uzun yıllar darbeciliğe yakın durdu**. 1968'in en önemli siyasi hareketlerinden **THKP-C** ve lideri **Mahir Çayan**'ın, 1950'de Demokrat Parti'nin iş başına gelmesini '**karşı devrim**', 1960 darbesini ise '**devrim**' olarak tanımladığı bilinir.

Yine dönemin sol örgütlerinin (özellikle **Dev-Genç**'in) 12 Mart 1971 askerî darbesine "**şartlı destek**" sunması üzerine ise yeterince yazıldı, çizildi.

12 Eylül ve 28 Şubat için de, Batılı- Laik- Modern çevrelerin askerî darbelere sunduğu geniş destek konusunda benzeri birçok hikâye anlatmak mümkün.

Doğrudur; 2002 AKP iktidarı, Ergenekon ve Balyoz tutuklamaları vb. ile birlikte darbe ihtimali oldukça azaldı.

Peki, **bugün ülkemizde, darbelere aşıktan tavır alacak demokratik bir kültür oluştu mu?** Pek zannetmiyorum.

Dikkat edilirse, yukarda yazılanlar 1960 ve sonrası darbelerle sınırlı. Oysa darbelere karşı çıkacak demokratik bir kültür konusuna, 1870'lerden bu yana yaşananları da içeren, çok daha geniş bir perspektiften bakmak gerekir.

Eğer böyle yaparsak göreceğiz ki, **darbe ve darbeci savunuculuğu** bir tek Batıcı- Laik- Modern kesimlerle sınırlı değil, **İslami kesimleri de kapsar**.

Doğrudur, bizde askerî darbeler esas olarak Batıcı- Laik- Modern gövdenin içinden çıktı ama İslami çevreler de darbeleri ve önderlerini lanetleyen siyasi bir kültürden henüz çok uzak. İşte size bir kaç örnek:

1876 ilk askerî darbe idi; darbenin baş aktörü **Mithat Paşa** idi. Kendisi, büyük Osmanlı- Türk reformcusu olarak anıldı, belki hâlâ öyle anılıyor. Peki, ne yapmış? **Darbe yapıp, Padişah öldürmüş!** Yani bugünkü karşılığı ile ülkenin başını, Cumhurbaşkanı'nı... Sonuçta darbe yapan ve Cumhurbaşkanı öldüren birisini hâlâ büyük reformcu sayan bir siyasi kültüre sahibiz...

1876 darbesini **İttihatçıların Ocak 1913** askerî darbesi takip etti. Baş aktör **Talat** ve **Enver**'di. **Darbe ile sadece hükümeti devirmediler bir de bakan öldürdüler.** Peki, şimdi neredeler? İstanbul'da, Hürriyet-i Ebediye Tepesi'nde, yatıyorlar. Talat'ın naaşı 1943'de Hitler'in özel emri ile Berlin'den geldi ve "**muhteşem**" bir törenle gömüldü. İnönü'nün çelengi başta olmak üzere neredeyse tüm devlet erkânı cenaze törenindeydi.

Enver Paşa'nın naaşı da Süleyman Demirel tarafından Türkiye'ye getirildi. Enver ölüm yıldönümü olan 4 Ağustos 1996 tarihinde 'Hürriyet ve İstiklal Kahramanı' ilan edilerek Talat'ın yanına gömüldü.

Sadece darbeci olmakla kalmayan ve ayrıca 1 milyonu aşkın Ermeni'nin sürülme ve öldürülmesinden sorumlu olan bu iki devlet adamını 'Hürriyet Kahramanı' ilan eden bir siyasi kültüre sahibiz. Ve bu bir tek Batılı- Laik ve Modern çevrelerin tutumu değil; İslami çevreler de buna dâhil!

Her hâlde, Talat ve Enver darbeci olabilirler ama Ermenilerin sürülme ve öldürülmelerinden sorumlu sayılıp öldürüldükleri için kendilerini 'Hürriyet Kahramanı' saymakta bir mahzur yoktur demek isteniyor.

Anlaşılan Talat ve Enver'in darbecilikleri affedilebilecek önemsiz ufak bir ayrıntı gibi... Şimdi bu siyasi kültürle Türkiye'de darbeler dönemi kapanmıştır, diyeceğiz, öyle mi?

Batılı- Laik- Modern çevreler darbeciliğe yatkındır; İslami gövde darbelere karşıdır, alternatifleri doğru değil. Darbeye karşı çıkmak ortalama demokratik bir kültür gerekir ve biz henüz orada değiliz. Bu konuyu işlemeye devam edeceğim.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

YETMEZ ama EVET

Taner Akçam 12.08.2013

Ergenekon dava kararları hakkında verilebilecek en kısa ve özet yargı budur: **Yetmez ama Evet!** Arkası gelir mi? Mümkün ama AKP'ye bağlı değil. Siyasi irade toplumsal desteğe, alttan gelen baskıya bakar. Yoksa elini kımıldatmaz. Niye kımıldatsın ki?

Bundan sonrası, Türkiye insanının bu topraklarda onlarca yıldır işlenmiş cinayetlerin, adaletsizliklerin hesabının sorulmasını isteyip istemeyeceğine bağlı.

Ortalığa bakınca umutlu olmak zor. En azında kısa dönemde. Davadaki hukuksuzlukları merkeze alan, “**ortalık çok gerildi, hemen af çıkartılmalı**” diyen ve yargılamayı intikam olarak gören çok geniş bir yelpaze var. Başta CHP olmak üzere tüm ulusalcı cenahı saymıyorum bile...

Şöyle genel bir hava mı var: bu tür işlerin üstüne gitmek, toplumu çok geriyor, çatışmayı teşvik ediyor ve bölüyor! İnsanları yormaya ve germeye gerek yok. Yeter, artık helalleşme zamanıdır! Çatışmayla, intikamla bir yere varılmaz!

Eğer çoğunluk eğilimi buysa, siyasi irade niye bu işlerin üstüne gitsin ki? Gerçekten böyle düşünüyorsanız, sadece AKP’nin değil, bundan sonra gelecek siyasi iradenin de tarihte işlenmiş cinayetlerin ve adaletsizliklerin üstüne gitmesini istemeyin ve olanla yetinin! Eğer tabii daha da kötüsü, **Veli Küçük**lerin yakında saliverilmesi ile sonuçlanacak bir af ile karşılaşmazsanız!

Genel bir kültür olarak tekrar edilir. “**Osmanlı’nın yasağı bile üç gün sürer**”; “**Türk milleti fazla zora ve sıkıntıya gelmez**” diye... Bu tür değişlerde galiba biraz gerçeklik payı var. Tarihle yüzleşmek, geçmiş adaletsizliklerle uğraşmak dirayet ister! Uzun erimli soluk ister... Ortalıkta bu istek en azından şimdilik yok gözüküyor. O hâlde tarihimizle yüzleşme de bu kadar, diyebiliriz.

Kimse belki farkında değil; iddialı da gelebilir ama söyleyeyim: Ergenekon davasının arkasındaki en büyük toplumsal destek ve alttan gelen baskı **Hrant Dink** cinayeti ve bu cinayete duyulan öfke idi. Bana göre, davayı vicdanen ve ahlaken Hrant Dink cinayeti taşıdı. Hatta bazılarının aldıkları cezada, dosya durumunun ötesinde dolaylı da olsa Hrant cinayetine katılmış olmalarının bir etkisi mi oldu diye düşünmeden edemiyorum.

Hrant’ın cenazesine gelmiştim. Cinayetin arkasında **Veli Küçük** ve **Kemal Keriñsiz** ekibinin olduğunu adımız gibi biliyorduk. “**Mümkün değil, bu ülkede hiç bir irade Veli Küçük ve ekibini tutuklayamaz**” diyorduk. Sadece tutuklanmadı; **benim vicdanımda hak ettikleri cezaları da aldılar**.

Ergenekon davası arkasındaki bu toplumsal desteğin ve rüzgârın ne olduğunu anlamanız için basit bir örnek vereyim: bugün kim **Malatya Zirve**; **Rahip Santoro** ve **Hrant Dink** davaları bu dava ile birleştirmeliydi talebine ahlaken itiraz edebilir? Kim bugün Ergenekon soruşturmaları Fırat’ın doğusuna geçmelidir tezine vicdanen karşı çıkabilir? Kim bugün devletin derin dehlizlerine girilmedi ve mutlaka girilmelidir, talebine dudak bükebilir?

Önümüzde duran ve istememiz gereken bunlar değil midir?

AKP bunları yapar mı? Zannetmem. Niye yapsın ki? Yukarda saydıklarımın yüzde 10-20’sini yaptığı için, “**intikamcı**” diye suçlanan, “**milleti bölüyorsun**”, “**davada çok ciddi hukuksuzluklar var**”, “**af çıkar**” diye bağırان bir toplum karşısında siyasi irade niye kılını kımıldatsın ki? O da sonuçta alacağı oya bakar! Toplum adalet aramak istemiyorsa, siyasi iradeye onu takip etmek düşer.

Kendi adıma Ergenekon davası arkasındaki iradeye teşekkürü bir borç bilirim. Eğer yaşıyorsam, Türkiye’ye serbestçe gidip geliyorsam bunu Ergenekon yargılamalarına borçluyum.

Kim ki Ergenekoncuların; Veli Küçük ve avanesinin aldığı cezaya “**intikam**” deme cesareti gösteriyorsa oraya bir mim koyun! Bu gizli **İttihatçılıktır**. Bunu bir diğer yazımda anlatayım.

Adalet arayışı

Taner Akçam 13.08.2013

Anadolu topraklarının harcı adaletsizliklerle yoğrulmuştur. Bu toprakların insanının yüreği yaşanan adaletsizlikler nedeniyle kızgın bir taş gibidir. Adalet olarak dökülen her bardak su, bu kızgın taşta buhar olur, uçar.

Ergenekon ve Balyoz, tarihimizde işlenmiş diğer haksızlık ve adaletsizliklerle yüzleşmemize bir başlangıç, bir vesile olur mu? Kararlara tepkilere ve genel havaya bakılırsa bu şimdilik zor gözüküyor ama ben bunu isteyeceğim.

Bu davalar, tüm eksiklik ve sınırlılıklarına rağmen, Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana, her on yılda bir darbe yapan, insanlarını faili meçhullerle öldüren, idam eden, işkencelerden geçiren, toplu katliamlar için planlar yapan asker-sivil bürokrasiye karşı bir demokrasi zaferidir. Ve yeterli toplumsal destek olursa, tarihte işlenmiş diğer suçlarla yüzleşmenin bir başlangıcı da olabilir.

Sırada, daha adalet bekleyen başka haksızlıklar var!

1990'lı yılların Kürt savaşı sırasında yaşanmış faili meçhuller; 1980 askerî darbe idam ve işkenceleri; 1960 darbesi; 6-7 Eylül 1955 olayları; 1942 Varlık vergisi; 1938 Dersim soykırımı; 1934 Trakya Yahudi pogromu; 1921 Koçgiri ve 1921-2 Pontus katliamları... Daha geriye gidip Ermeni ve Süryani soykırımını saymıyorum bile!

Eğer toplum olarak demokratik bir gelecek istiyorsak, tarihle yüzleşmek, yaşanmış tüm bu haksızlıkları giderecek, kızgın yüreğimize bir damla su olacak adaleti istemeliyiz! Bu adaletsizlikler üzerine konuşmadan güzel bir gelecek zor kurulur.

Ergenekon ve Balyoz davalarını, tarihimizle yüzleşme meselesinin bir parçası olarak görmem bazılarına şaşırtıcı gelebilir. Oysa geçmişteki insan hakları ihlalleri ve adaletsizlikler bir bütündür. Nasrettin Hoca'nın karpuzu misali buna değmiş, buna değmemiş diyerek yaklaşamazsınız onlara!

Otoriter bir devletten daha demokratik bir topluma geçiş sürecini yaşayan Türkiye'nin, olmazsa olmazıdır bu yüzleşmeler. Türkiye'yi aydınlık ve demokratik bir yarına taşımak isteyenler, Ergenekon ve Balyoz'da durmamak bunu diğer haksızlık ve adaletsizliklerle yüzleşmeye kaydırmak zorundadırlar.

Eğer insan haklarına saygılı, demokratik bir toplum yaratmak istiyorsanız, tarihle yüzleşmeyi merkezinize almak ve acı çekmişlerin adalet arayışlarına cevap vermek zorundasınız. Bu yüzleşmeyi yapmadan; geçmişte yaşanmış adaletsizliklerle hesplaşmadan demokratik bir gelecek inşa edilmez. Gelecek toplumun harcıdır adalet.

Bir hususun altını özellikle çizmem gerek; geçmişle yüzleşme ve adalet arayışı ille de cezai adalet biçiminde olmak zorunda değildir! Zaten saydığım olayların çoğunun sorumluları öldü, cezalandırılacak kimse yok.

Ama yürekleri, adaletsizlik duygusu ile kızgın taş gibi yanmış Anadolu insanının, Dersimlinin, Ermeni'nin, Süryani'nin, Kürd'ün, Yahudi'nin, Alevi'nin ve şapka giymediği için idam edilen Müslüman'ın adalet çılgılığı var! Bu adalet arayışına ses vermezseniz toplumsal barışı ve en önemlisi Kürt barışını gerçekleştiremezsiniz.

Ama bunun yerine, Ergenekon ve Balyoz'u "**intikam davaları**" olarak tanımlar; "**artık yeter, af gelsin**", dersiniz, geçmiş acılarla yüzleşme ve adalet çağrısı yapanlara, "**intikam peşinde koşuyorsunuz**" diye

saldıracak olanlara verecek cevabı zor bulursunuz.

Adalet arayışı intikamcılık değildir. Aynı derin bir tartışma konusudur ama intikam duygusuna bu denli negatif anlam yüklemek de doğru değildir. İntikamı harekete geçiren derin duygu adalettir ve onu anlamak ve cevap vermek gerekir. Tarihsel örneklerinden bildiğimiz şudur ki, ancak yapılan haksızlık ve adaletsizlikleri destekleyenler, haksızlıkların üstüne gitmeyi basit bir intikamcılık olarak değerlendirir.

1919 İstanbul İttihat ve Terakki ve 1945 Nürnberg yargılanmaları buna verilecek iki örnektir. Nasıl mı? Başka yazıya!

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ergenekon ve Ermeni soykırımı

Taner Akçam 14.08.2013

Dikkatten kaçıyor, unutuluyor oysa altının çizilmesi şart: Ergenekon davası ile Ermeni soykırımı üzerine özgürce konuşabilme arasında doğrudan bir bağ vardır. Eğer bugün Ermeni soykırımı üzerine açık ve rahat konuşabiliyorsak, bunun önemli nedenlerinden biri, **Veli Küçük** ve ekibinin tutuklanması ve Ergenekon yargılamalarıdır.

Elbette, **Hrant Dink** cinayeti ve cinayete verilen toplumsal tepkiyi de buna eklemek gerekir. Ama cinayet ve gösterilen tepki de zaten Ergenekon ile Ermeni soykırımı arasındaki doğrudan bağa işaret ediyor. Bu bağı anlamadan Ergenekon yargılamaları konusunda doğru bir kanaate ulaşabileceğimiz zannetmiyorum.

Hatırlatmak isterim. Ergenekon, amacı sadece birtakım siyasi cinayetler düzenleyerek, darbeye zemin hazırlamak olan sıradan bir terör örgütü değildi. Aynı zamanda kitleselleşmek de isteyen bir siyasi hareket idi.

Her siyasi hareket, çok önemli gördüğü bir kaç konuyu merkezine alır ve kendisini esas olarak bu konular etrafında tanımlar. Bu konulara uygun politik faaliyet içine girer ve bunlarla anılır.

Peki, Ergenekon, siyasi hareket olarak, ağırlıklı hangi konuyu politik faaliyetinin merkezine koymuştu? “**Asılsız Ermeni soykırım iddiaları.**” Bunun için öncelikle kimlere karşı savaş açmıştı: Hristiyanlar ve Hrant Dink’e... Kimleri kendisi için sembol olarak seçmişti? Ermeni soykırımının mimarı **Talat Paşa** ve tehcir sırasında işlediği cinayetler nedeniyle 1919 nisanında İstanbul’da idam edilen Boğazlayan Kaymakamı **Kemal**’i.

Bu amaç doğrultusunda yaptıkları siyasi eylemleri hatırlayın: “**Ermeni soykırımı uluslararası bir yalandır**” sloganı altında, sadece Türkiye’de değil, Avrupa’da da Ermeni düşmanlığını örgütlemek. Bunun için **Talat Paşa Komitesi** kurdular. Lozan’da 2005’te, Berlin’de 2006’da ve tekrar Lozan ve Paris’te 2007’de Ermeni soykırımı iddialarına karşı **Talat Paşa Harekâtı ve Yürüyüşü** adı altında gösteriler düzenlediler.

Talat Paşa Komitesi kurucu üyelerinin önemli bir kısmı Ergenekon davasında tutuklandı. Soruşturmalarda, sanıklara sorulan sorular arasında Talat Paşa Komitesi ve eylemleri önemli bir yer tuttu. Tutuklulardan Komite Genel Sekreteri **Ferit İlsever** verdiği bir röportajda kendisine sorulan 49 sorudan 17’sinin Talat Paşa Komitesi

ile ilgili olduğunu söyledi. İlsever, **“‘Ergenekon Terör Örgütü’ örtüsü altında”** yapılan soruşturma ve yargılamaların **“‘Ermeni soykırımı’ yalanına karşı”** verdikleri mücadele nedeniyle olduğunu savundu.

Sorgusunda da bu görüşleri dile getirdi: **“Kimse kimseyi kandırmasın. Burada resmen ve alenen Talât Paşa Komitesi’nin faaliyetleri soruşturulmaktadır. Zaten ‘Ergenekon’ soruşturması da işte budur.”**

Nitekim açıklanan kararda, **Doğu Perinçek** ve **Ferit İlsever** başta olmak üzere Talat Paşa Komitesi üyelerinin ağır cezalar aldıklarını görüyoruz.

Ergenekon soruşturmaları ve Ermeni soykırımı arasındaki ilişkiye bir başka kişi daha dikkatimizi çekiyor: **Veli Küçük**.

Küçük’e göre, Ergenekon yargılamaları, 1919’da Ermeni soykırımı nedeniyle yapılan İttihatçı yargılamalara benzer. Kendi durumu ise, 1915’te işlediği suçlar nedeniyle 1919 nisanında idam edilen Boğazlayan Kaymakam Kemal ile aynıdır.

Nitekim, Ergenekon’un bir diğer önemli siyasi eylemi Boğazlayan Kaymakamı Kemal için anma toplantıları düzenlemektir.

Perinçek, Küçük ve **Kerinçsiz** ekibinin tutuklanması ile birlikte bu anma toplantıları da bitti.

Ergenekon örgütünün siyasal faaliyetleri ve Ermeni soykırımı ile bağlantısı gerçekten üzerinde durmayı hak edecek bir öneme sahip! Bu konuyu ele almaya devam edeceğim.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Veli Küçük, Ergenekon ve Ermeni soykırımı

Taner Akçam 15.08.2013

Veli Küçük’ün Ergenekon yargılamalarını 1919’da İttihatçılar aleyhine açılan davalara benzettiğinden söz etmiştim. Küçük, kendisini de, 1915’te işlediği cinayetler nedeniyle suçlu bulunan ve 1919 nisanında idam edile **Boğazlayan Kaymakamı Kemal**’e benzetiyor.

Küçük, savunmasında Kemal’in yargılanması ve idamına çok özel bir yer ayırdı. Her iki dava arasındaki benzerlikler için de şunları söyledi: **“Bu büyük millet, her zaman emperyalistlerin ve onunla işbirliği yapanların çeşitli oyunlarıyla karşılaşmış, vatan sevdalılarının niceleri ihanet çeteleri tarafından yargılanmıştır. Bu vatan Nemrut Paşa Divanı’nı görmüş, Kaymakam Kemal Bey’in hangi kumpaslarla sözde yapılan yargılamalar neticesinde katledilişine şahit olmuştur.**

Bu memleket Bekirağa Bölüğü’nde tutsak edilen vatanseverleri bağrına bastığı gibi, bugünün esirlerini de aynı kadirşinaslıkla anacaktır.

Kaymakam Kemal Bey'i asan zihniyet bugün nasıl lanet ile anılıyorsa, bugünün milli mücadele neferleri de tarihte hak ettikleri yeri alacaktır."

Veli Küçük kendisini ve Ergenekon'u 1915 Ermeni soykırımını yapanların devamı saymaktadır. Çok da haksız sayılmaz!

Nitekim, Ergenekon örgütünün bir diğer önemli siyasi faaliyeti, başta **Hrant Dink** olmak üzere Ermeni sorunu ile uğraşan aydınlara karşı **cadı avı** düzenlemektir. Hrant aleyhine açılan tüm davalarda Ergenekon'un imzası vardı. **Orhan Pamuk** ve **benim** hakkımdaki suç duyurularının arkasındaki isim yine Ergenekon'du.

Dava tutanaklarından anlıyoruz ki, ABD'de aleyhime yürütülen kampanyayı da doğrudan Ergenekon yürütüyordu.

Ergenekon tutuklamaları ile birlikte bu eylemler bıçakla kesilir gibi kesildi ve aydınlara yönelik cadı avları, suikast girişimleri sona erdi.

Artık biliyoruz ki, eğer Ergenekon soruşturmaları Haziran 2007'de değil de bir yıl önce başlamış olsaydı belki Hrant Dink bugün aramızda olacaktı. Onun öldürülmesine giden yolu adım adım öğrenler Ergenekon davasından ağır cezalar aldılar.

Özet, eğer bugün Ermeni soykırımı üzerine bu denli rahat konuşabiliyor, aydınlar aleyhine cadı avları düzenlenmiyor, suikastlar organize edilmiyorsa bunun nedenlerinin başında, Hrant Dink cinayetine gösterilen toplumsal tepki kadar Ergenekon yargılamaları da gelir.

Ergenekon dava ve kararlarına "**ağırlaştırılmış intikam**" başlıkları atanlar, veya yargılamaların toplumu gereksiz yere gerdiğini ileri sürenler maalesef bu davanın Ermeni soykırımı ile bağını görmüyor ve anlamıyorlar.

"Asılsız Ermeni Soykırımı İddiaları ile Mücadeleyi" siyasetinin merkezine koymuş; Ermeni soykırımı ile uğraşan aydınlara kan kusturmuş; Hrant Dink cinayeti sürecini örgütlemiş bir örgüte karşı açılan davayı ve verilen cezaları intikam veya toplumu germe olarak değerlendirmek anlaşılır bir tutum değildir. Söz konusu olan intikam değil, çok yetersiz de olsa kısmi adaletin gerçekleşmesidir.

Bu yargılama, Ermeni soykırımı da dâhil, geçmişte işlenmiş insanlık suçları ile yüzleşebilmek için tarihî bir fırsat olabilirdi, hâlâ da olabilir. **İstenecek olan bu davanın derinleştirilmesi, devletin derin dehlizlerinde iz sürülmesidir.**

AKP'nin bunu yapıp yapmayacağı önemsiz bir ayrıntıdır. Muhtemel yapmayabilir. Ama önemli olan bizlerin bunu isteyip istemediğimizdir.

Altını çizmek isterim: **af isteği veya davaları intikam davaları olarak adlandırmak, geçmiş cinayetleri örtmek isteyenlerin elini kuvvetlendirir.** Türkiye'nin tarihte işlenmiş tüm insanlık suçları ile açık yüzleşmeye ihtiyacı var. Yüzleşme ve adalet arayışı intikamcılık veya toplumu germek değildir tam aksine toplumsal huzurun ve barışın sağlanmasının ön şartıdır.

Ergenekon davasını anlamak için gerçekten de Veli Küçük'ün yaptığı gibi onu 1919 İttihatçı yargılanmaları ile kıyaslamak gerekir. Bu her iki davaya karşı yapılan itirazlar arasındaki benzerlik bize çok şey öğretecektir. Konuya devam edeceğim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Devlet görevlilerinin yargılanması ve hukuk

Taner Akçam 19.08.2013

Eğer darbelere açıktan destek veren ulusalcı koroyu bir kenara bırakırsak, **Ergenekon** ve **Balyoz** davalarına yapılan önemli itirazların başında, duruşmalar sırasındaki hukuksuzluklar geliyor. Hukuk ihlallerinin yargılamaların önemini gölgede bıraktığı ve vicdanları ciddi ölçüde yaraladığı iddia ediliyor.

Buna bir de Genelkurmay Başkanı **İlker Başbuğ**'un terör örgütü mensubu olarak, terörist sıfatıyla ceza alması meselesi ekleniyor. "**Bu olacak şey mi**" deniyor!

Konu "**hukuk**" ile "**siyaset**" arasındaki ilişkisi meselesidir ve Ergenekon ve Balyoz davalarının siyasi muhtevalarını doğru anlayabilmek için bu konuda ciddi tartışmalara ihtiyacımız var. Oysa yapılmakta olan tartışmalara baktığımda, ortada ciddi **bilgi eksikliği** olduğunu söylemek isterim.

Konunun özü, Türkiye entelektüel dünyasının hiç alışkın olmadığı, hiç bilmediği bir alanla karşılaşması ve bu alanın sorunlarını tartışmak zorunda kalıyor olmasıdır.

Sorun şudur: **Tarihte belli haksızlıklar, adaletsizlikler yapmış; ciddi insan hakları ihlallerine yol açmış siyasi iktidar mensupları nasıl yargılanacaklardır?**

Suç işlemiş devlet görevlileri, bu suçu keyfi ve kişisel olarak değil ama işgal ettiği makamın siyasi bir kararı olarak hayata geçirmişse, bu kişiler bireysel olarak sorumlu tutulabilirler mi ve eğer tutulacaklarsa hangi ceza maddelerine göre nasıl yargılanacaklardır?

Bu konu bizde hemen hiç tartışılmadı. Ama Batı dünyası bu konuyu haydi diyelim ki Napolyon'un 1815'te sürgüne gönderilmesinden beri sürekli tartışmaktadır.

Gerek ulusal gerekse uluslararası hukuk bu konuda esas olarak devlet görevlilerini koruma esasına göre düzenlenmişti ve bu nedenle suç işlemiş devlet görevlilerinin yargılanmalarında ciddi sorunlarla karşılaşılıyordu.

Eğer konuya salt hukuk boyutuyla yaklaşırsak, tarihte bilinen örneklerinde, bu tür yargılamalarda son derece ciddi hukuksuzluklar yaşandığını kabul etmemiz gerekir. Fakat ilginç olan şudur ki, birçok hukuki sorun içeren bu yargılamalar, daha sonra ulusal ve uluslararası hukuk sisteminin gelişmesinde son derece önemli rol oynayacaktır.

Anlaşılabileceği gibi, devlet görevlilerinin geçmişte işledikleri suçlar nedeniyle yargılanması konusunda hukuk ve siyaset arasındaki ilişkinin son derece karmaşık olduğunu ve **konuya salt hukuk açısından yaklaşmanın ciddi eksikliğe denk düşeceğini iddia ediyorum.**

Eğer Ergenekon ve Balyoz davalarında da yaşanmış hukuksuzluklar sözkonusu olmuş ise, elbette bunlar hukuk sisteminin daha da yetkinleştirilmesi için kullanılır ve kullanılmalıdır. Ama **hukuk asla ve asla yargılamaların siyasi boyutunu örtmek için bir gerekçe olarak kullanılamaz ve kullanılmamalıdır**. Yani Ergenekon tartışmalarında, “**ama**” kelimesinin çok yeri ve anlamı olmadığını düşünüyorum.

Konuya ilişkin, tarihten verebilecek **iki önemli örnek, 1919-22 İstanbul İttihat ve Terakki ve 1945-6 Nürnberg Nazi yargılamalarıdır**. Bu iki dava da, eğer istenirse hukuksuzluk örneği olarak okunabilir. Her iki yargılamada da, mevcut hukuk sistemi, suç işledikleri belli olan devlet görevlilerini, İttihatçıları ve Nazileri yargılamaya elverişli değildi. Bu nedenle ciddi hukuk ihlalleri yapılmak zorunda kalındı. Elbette bu usulsüzlüklere gene hukukun içinde kalarak başvuruldu ve yapılanların hukuka uygun olduğu iddia edildi.

Bir başka yazıda İttihatçıların yargılanması örneğinde konuyu açıklamaya çalışacağım. Belki o zaman **Veli Küçük**’ün niçin Ergenekon yargılamalarını 1919 İttihatçı yargılamalarına ve kendisini **Boğazlayan Kaymakamı Kemal**’e benzettiğini daha iyi anlayacağız.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İttihatçılar’ın yargılanması ve hukuk

Taner Akçam 21.08.2013

Birinci Dünya Savaşı Osmanlıların yenilgisi ile sonuçlanınca, **İttihat ve Terakki**’nin (**İT**) savaş sırasında işlediği suçlar, özellikle Ermeni katliamları nedeniyle yargılanması ciddi bir sorun olarak ortaya çıktı. Konu sadece insan hakları açısından değil, siyaseten de önemli idi. Yeni Osmanlı hükümeti, Paris’te başlayacak barış görüşmelerinden olumlu sonuç elde etmenin yolunun, (İT) yöneticilerinin yargılanmasından geçtiğinin bilincinde idi.

Fakat İttihatçılar nasıl yargılanacaktı? Hukuken bu mümkün mü idi? Sonuçta sözkonusu olan kişisel suçlar değil, hükümet politikalarıydı. Yani suçluluk veya masumiyet devlet politikalarının yürütülmesiyle ilgiliydi.

Osmanlı Anayasası devlet yetkililerinin, görevleri ile ilgili suç işlemeleri hâlinde nasıl yargılanacakları konusunda bazı düzenlemelere sahipti ve buna göre, Hükümet üyeleri ancak Divan-ı Âli’de yargılanabilirlerdi.

İlgili madde şöyle idi: Bir hükümet üyesinin yargılanabilmesi için, önce Meclis Başkanlığı’na dilekçe veriliyor; dilekçe bir komisyona aktarılıyor; eğer komisyon yargılanma lehinde karar verirse, bu karar Meclis’te oylamaya sunuluyordu.

İlgili karar ancak üçte iki oy çoğunluğu ile alınabilirdi. Eğer bu çoğunluk bulunursa, önerge Sadrazam’a sunulması ve onun da bir sultan iradesi ile meseleyi Divan-ı Âli’ye aktarması gerekiyordu.

Meclis tamamıyla İttihatçılar’ın kontrolünde idi ve bu nedenle Divan-ı Âli’ye sevk kararının bu meclisten geçmesi imkânsızdı. Ayrıca Divan-ı Âli’nin İttihatçılar’ın kontrolünde olması kuvvetle muhtemeldi.

Hâlbuki Padişah ve yeni kurulan hükümet, Ermeni tehciri suçlarının yargılanmaları konusunda elini çabuk tutmak zorundaydı.

Sonuçta tek çözüm Meclis'i tatil etmekti. Öyle de yapıldı ve 21 Aralık 1918'de Meclis feshedildi. İttihatçılar'ın yargılanmaları Divan-ı Âli'de değil, bu amaç için özel olarak kurulmuş Askerî Mahkeme'de görülmeye başlandı. Bu açık bir anayasa ihlali sayılabilirdi.

Nitekim, İttihatçı önderlerin yargılanması sırasında savunma tarafı, sanıkların Divan-ı Âli'de yargılanmaları gerektiğini ileri sürerek, mahkemenin görevsizlik kararı vermesini istedi. Mahkeme bu isteği ret etti ve yargılamaya yetkisi olduğuna karar verdi.

Ayrıntısına girme şansım yok ama bulunan çözüm elbette yine hukuk içindeydi. Mahkeme, İttihatçılar'ın işledikleri suçları, Hükümet adına değil, İT adına işlediğine hükmetti. Ayrıca Mahkeme'ye göre, İT biri **kanuni** diğeri **gizli** iki kısımdan oluşuyordu ve sözkonusu suçlar örgütün "**şebeke-yi hafiye**"si (**gizli örgütü**) tarafından işlenmişti.

Böylece işlenen suçlarda devlet sorumluluğu ortadan kalktı. Ermeni soykırımı suçu, Hükümet'in değil, küçük bir çetenin eseri sayıldı.

Acaba Ergenekon davasında da benzeri bir taktik izlenmiş olmasın? Devlet adına işlendiği bilinen ve muhtemel Ergenekon denen yapıyla doğrudan ilgisi olmayan, MGK ve Genelkurmay tarafından işlenen bir çok suç (JİTEM, irticayla mücadele eylem planları, darbe teşebbüsü vb.) bu örgütün eylemi olarak gösterilerek cezalar yağdırıldı. Böylece hem devlet bu suçlardan arındırıldı hem de suçlar basit bir terör örgütünün işlediği özel suçlar hâline sokuldu.

Devlet bağışsaklarını temizliyordu ve kendi kendisini yargılayamayacağına göre, yine kendisi tarafından kurulmuş bir örgütü tüm suçların sorumlusu ilan ederek işin içinden sıyrılmaya bakıyordu.

Türkiye kelimenin gerçek anlamıyla son derece "**kontrollü**" bir geçiş dönemi yaşıyor. Ama anlaşılan, devletin kendi eliyle düzenlediği geçiş bile toplumdan yeteri kadar destek görmüyor. Eski İttihatçı yapı, hâlâ ciddi toplumsal desteğe sahip. İttihatçı desteğin bu kadar yüksek olduğu bir toplum zor demokratikleşir. Ergenekon ve 1919 yargılamaları arası ilişki üzerinde daha fazla düşünmekte fayda var.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir kıyaslama

Taner Akçam 22.08.2013

1919-21 **İttihatçı Yargılamaları** ile **Ergenekon- Balyoz davaları**, Osmanlı-Türk toplumunun kendi geçmişi ile yüzleşmesine verilebilecek iki büyük örnektir.

Birincisinde, başta Ermeni katliamları olmak üzere, savaş yıllarında işlenen cinayetler ile hesaplaşıldı; diğesinde ise askerî darbeler ve buna bağlı olarak gündeme gelen bir dizi cinayet ile.

Bilmeyenler için söyleyeyim, 1919-21 yıllarında İttihatçılar aleyhine açılan dava sayısı 63 civarındadır. Bu davalarda toplam 200 dolayında insan yargılandı. Davaların çoğu ya beraat ile sonuçlandı; ya da tamamlanmadı bile. Sadece 13 davada kısmi sonuç elde edildi ve üç kişi idam edildi.

Bu iki yüzleşme olayına daha yakından bakmak öğretici olacaktır.

Her iki yüzleşme de biraz dış konjonktür ürünü. Birincisinde 1919 Paris barış görüşmelerinden olumlu sonuç elde etmek isteği belirleyici oldu. İkincisinde ise sınırları soğuk savaş tarafından çizilen askerî vesayet rejimi ile global dünyada iyi bir yer elde edilemeyeceği bilinci...

1919'da, İttihatçılar iktidarı kaybetmiş ve yerine ağırlıklı **Hürriyet ve İtilafçılar**'ın olduğu bir grup gelmişti. Günümüzde ise, İttihatçılar'ın devamı askerî vesayet rejimini savunan partiler seçimleri kaybetmiş ve yerine İslami gövdenin temsilcisi AKP gelmişti.

Her ikisinde de, toplumda geçmişte yapılanlardan genel bir hoşnutsuzluk sözkonusu idi ama basın dâhil, sivil ve siyasi örgütlenmeleriyle İttihatçılık ciddi bir gelenek olarak varlığını sürdürüyordu.

Her iki dönemde de, İttihatçılığın ciddi biçimde direndiğini görüyoruz. Yüzleşmeye yapılan itirazlar her iki dönemde de aynı. Bunların başında, "**dış güçlerin dayatması**" tezi geliyor. 1919'da, "**ülke işgal altında, davalar emperyalist güçlerin oyunu**" ana tez idi. İlginçtir, Ergenekon'da da Veli Küçük ve Ulusalcılar da aynı tezleri kullandılar.

İkinci itiraz hukuk; her iki dönemde de, davalarda hukuksuzluk olduğu ve intikam peşinde koşulduğu iddia edildi. Birincisinde, Hürriyet ve İtilafçılar'ın İttihatçılar'dan intikam almak istediği ve hukukun çiğnendiği ileri sürüldü. Ergenekon-Balyoz davalarındaki derin hukuk tartışmalarına girmeyeyim isterseniz... Bazı sol çevreler bile, AKP'nin "**ağırlaşmış intikam**" peşinde koştuğunu söyleyerek, Ergenekon yargılamalarına itiraz ettiler. Birincisinde itiraz edenlerin İttihatçılar olduğunu biliyoruz; ikincileri tasnif etmeyi ve tanımlamayı okuyucuya bırakıyorum.

Aslında her iki yüzleşmede de yeteri kadar derine gidilmedi. 1919'da, 1,5 milyona yakın insanın imha edilmesi ile ilgili, topu topu 200 kadar kişinin yargılanması ile yetinildi, çoğu zaten beraat etti. İngiliz gözlemci, "**ne tuhaftır ki idam cezaları çoğunlukla kaçak olanlara verildi**", diye rapor yazdı. Üç çok küçük rütbeli görevlinin idam edilmesiyle yetinildi; bunun dışında davalardan ciddi bir sonuç elde edilmedi.

Ergenekon-Balyoz davalarında da öyle; gözler boşuna **Çiller, Demirel, Evren ve Ağar**'ı aradı. Devlet her ikisinde de sınırı kendisine zararın en az olacağı noktada kesmeye çok özen gösterdi. Ama her iki dönemde de bu kadarı bile çok geldi topluma.

1928 Harf Devrimi diye sunulan büyük cinayet olmasaydı, bizler 1918-21 dönemi basınında çıkan haberleri ve tartışmaları okuma şansına sahip olacaktık. Ve ağızımız açık, o dönemle bu dönem İttihatçıların ileri sürdükleri argümanların ne kadar birbirine benzediğini okuyacaktık.

Her iki davanın görülmesi, hiç görülmemesinden çok daha iyi oldu. 1919 duruşma tutanakları, hiç değilse Ermeni soykırımı gerçeğinin en önemli delilleri arasında yer aldı. Ergenekon tutanakları ise gelecek kuşaklar için muazzam bir tarihî belgedir. Şimdi kimse okumadı, ileride gençler, tarihçiler okurlar inşallah!

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ergenekon: Genel değerlendirme

Taner Akçam 26.08.2013

Konuyu toplum- devlet ayırımı yaparak tartışmalıyız. Kimse kendini kandırmasın, **Ergenekon- Balyoz gibi geçmişle yüzleşmeler, devletin belgelerini bavullar hâlinde hazırlayarak gazetelere sunduğu bir bağırsak temizliği operasyonudur.** AKP ile gerçekleşen yönetici elit değişikliği ve globalleşen dünyanın Türkiye'ye dayattığı yeni yer ve buna uygun davranma zorunluluğu bu yüzleşmenin görünen iki nedeni. Başka nedenler de sayılabilirsiniz.

Toplum olarak bu "**temizliği**" fazla **içimize sindirmediğimizi ve desteklemediğimizi** iddia edeceğim. Ergenekon davalarına karşı, "mangalda kül bırakmıyor" havalara girerek, **sahtekârlık yapmamamızı ve aynayı kendimize tutmamızı** önereceğim. Devletin bağırsak temizleme operasyonu, aynı haberler tüm gazetelere gitmesine rağmen **Taraf** dışında hiç bir gazete tarafından dikkate bile alınmadı. Yani **medya, devlet kadar bile olamadı.** Aynı şey, **kendisini sol sayan geniş kesim için** de geçerli.

Tuhaftır, **birçok solcu ve BDP**, bazı nedenlerle **Kenan Evren ve cuntacıların yargılanmaması için oy verdi.** Faili Meçhuller de öyle...

Her devlet, bağırsaklarını temizlerken, kamuoyu baskısını kısmen dikkate alır ve bu baskı davaların sınırlarını ayarlama etkilili olur. **Hrant Dink** davası dışında devlete ciddi bir baskı yapılmadı. **Uğur Mumcu, Muammer Aksoy** vb. gibi faili meçhullerde hiç sonuç alınmaması ve ama Hrant'ta kısmi sonuç alınmasının nedeni toplumun Hrant Dink'e sahip çıkmasıdır.

1980 Askerî Darbesi üstüne fazla gidilmemesinin nedeni de burada yatıyor.

Kenan Evren yargılanmasın diye oy verdikten sonra, şimdi "1980 darbesi konusunda niye ayak sürüyorsun" diye itiraz etmenin bir anlamı yok.

Geçmişle yüzleşmesinin sınırlarını belirleyen, iktidara gelen yeni elitin, eski elit ile uzlaşmasının boyutu ve bir de aşağıdan gelen baskıdır.

Tarihle yüzleşme için aşağıdan fazla bir baskı gelmediğini iddia ediyorum. Tüm sorun burada yatıyor. **28 Şubat'ın üstüne gidilmesi ve 1980'in gidilmemesinin bir nedeni de bu.** Çünkü iktidardakiler 28 Şubat mağdurları, 12 Eylül değil... **12 Eylül mağdurları**, kendilerince haklı nedenleri olabilir ama **yüzleşmemeden yana oy kullandılar.**

Aslında problem daha derin yerlerde. **Toplumda sivil direnme kültürü yok.** Sahip olduğu şey şikâyet etme kültürü. Eskiden, Padişahlara şikâyet bildirmek genel muhalefet kültürü imiş. Ya da örneğin Sadrazam belli günler pazarı gezermiş, millet şikâyetini bildirirmiş, ona göre de bazı adalet dağıtımı ya yapılır, ya da yapılmazmış. Hâlâ bu kültürün etkisi altındayız. Devlete şikâyetle bulunuyoruz; "niye şunu-bunu yapmıyorsun" diye.

Şikâyet kültürü iki yerde kırıldı. Hrant ve Gezi... Bu nedenle de bu iki konuda devletin ezberi bozuldu.

Kendimizi kandırmayalım; devletin bağırsak temizlemesine tepki tarzımız hiç ümit verici değil, hatta çok kötü.

Siz, bu bağırsak boşaltma işlemini yapan devletin yerinde olsanız bu tepkilere bakarak, "çok sert tepki aldım, yüzleşmeyi derinleştirmem lazım" mi dersiniz, yoksa, "şuraya bak, bu kadar temizlikten bile şikâyetçiler" mi?

Ben, devlete aşıktan tavır alan ve “**1915 Ermeni, 1938 Dersim, 1921 Pontus cinayetleriyle; 1934, 1942 ve 1955’te Hıristiyanlara yapılanlar da dâhil tüm adaletsizliklerle açıkça hesaplaşmak şarttır**” diyen bir siyasi tavır geliştirmeden, Ergenekon tartışmalarının çok anlamlı olmadığını düşünürüm.

Ergenekon davalarında hukuk konusunda derin kalem oynatma veya “intikamcılık yapılıyor” diye bağırarak yerine, toplumu ve devleti, 1915 Ermeni soykırımı başta olmak üzere tarihle yüzleşmeye; açık ve dürüst bir hesaplaşmaya çağırmak... Açık olalım, **toplum olarak yüzleşme işinde devletin gerisinde kaldık**. Meğer bu memlekette İttihatçılık ile hesaplaşmak gerçekten çok zoruş!

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Zor şey be yazmak

Taner Akçam 02.09.2013

Suriye üzerine yazmak çok zor. Zannediyorum, birçok insan da benim gibi çaresiz hissediyordur kendisini. Onlardan farkım yazmak zorunda olmam... Yalova Kaymakamı gibiyiz ama gene de maç hakkında kanaat bildirmek zorundayız.

Özet, çaresizim, 1991 yılından beri, uğraştığım, tartıştığım, dersini verdiğim ve bir anlamda tartışmaktan usandığım bir konu bu: “**kitlesel katliamlar ve bunların nasıl önlenebileceği**” meselesi! İnsani amaçlarla üçüncü bir ülkeye silahlı müdahale konusunda lehte ve aleyhte söylenebilecek tüm argümanları bildiğimi söylersem abartmış sayılmam. İnsanlığın en eski sorunlarından birisi bu. Ve özellikle de 19. yüzyıl ile birlikte uluslararası dünyada bir hukuk normu olarak da şekillenmeye başladı, hâlâ da gelişiyor.

Çok karmaşık bir konu ama basit bir yol da var: “**bir devletin iç işlerine hiç bir koşulda karışılmaz**” ile, “**Birleşmiş Milletler bir polis gücü kursa ve her devlete karışsa**” alternatiflerinden birisini tercih edebilirsiniz. Ya da zor yolu seçersiniz, “**duruma göre karar veririm**”, der arada derede yuvarlanırsınız.

Türkiye kültür dünyası olarak birinci seçeneğe daha yakın durur; değişik isimler taksak da (Batı, emperyalistler, sömürgeciler, kapitalistler vb. vb.) sonuçta bizim ülkede Batı denen cemaatin, insanlık için iyi şeyler yapabileceğine kimseyi inandıramazsınız. “**Müslüman bir ülkeye, Hıristiyan bir koalisyonun müdahalesi hiç bir zaman doğru değildir**”, veya “**Emperyalist-Kapitalist Batı’nın insani nedenlerle müdahale edeceğini savunmak, insanla alay etmektir**” gibi sözleri bolca duyarsınız.

Fakat “**ötekinin rezilliği**” üzerinden kurulmuş bu itiraz, sanki esasta müdahale fikrine itiraz etmiyor gibidir; itiraz müdahale edenin karakterine yöneliktir. Sanki bir devlet Müslüman veya sosyalist ise, müdahale olabilir, deniyor gibidir.

Batı ülkelerinde müdahaleye ilkesel karşı çıkış oldukça yaygındır. Müdahale ve savaş çözüm değildir; bu tür müdahaleler çözmek iddiasında oldukları sorunlardan daha büyüklerini yaratırlar, biçiminde itirazları çok duyarsınız. Doğrudur, **bazı devletlerin kendi sınırları içinde soykırım da dâhil, kitlesel imhalara başvurusu yapısal bir sorun**. Ve bu yapısal sorunlar çözülmeden, dışarıdan müdahalelerle kesin sonuç elde etmek zor.

Ama, meselenin yapısal olduğu ve yapısal sorunların çözölmesi gerektiğini ileri sürenlerin cevap veremediği ciddi bir soru vardır: **sorun yapısaldır deyip, kitlesel imhalara seyirci mi kalalım? Niçin insanları kurtarmaya çalışmayalım?**

“Evet” mi, “Hayır” mı? Hangi koşullarda ve daha da önemlisi, kimlerin karar vereceği durumlarda birilerini ölümden kurtarmak için gidip yardım edeceğiz? Müdahale edeceklerin karakteri; müdahalenin amaçları konu hakkındaki kanaatimizi değiştirir mi? Yoksa, müdahaleye ilkesel olarak mı karşı çıkacağız?

Tartışmaları izleyin: müdahaleye evet, diyenler, **Nazi Almanya’sı, Bosna ve Kosova** örneklerini verirler! Ya da müdahale edilmediği için **Ruanda’da** ölen 800.000 veya **Darfur** da ölen yüzbinlerce insanı hatırlatırlar. Hayır, diyenlerin ise **Irak ve Afganistan** başta olmak üzere onlarca başka örneği vardır. Birincilere göre Suriye, Almanya- Bosna- Kosova gibidir; ikincilere göre ise Irak. Hakikaten Suriye hangisine daha yakın dersiniz?

Seçin seçebilirsiniz. Sahi, siz hangisinden yanasınız?

Müdahale etmek isteyenlere, “**daha önce neredeydiniz**” diye karşı çıkmak çok ikna edici olmayabilir. “**Sana uyup, fikrimi değiştirdim, kötü mü yaptım; hiç mi gelmeseydim**” diye cevap verir! “**Müdahale ile neyi çözeceksin**” sorusu biraz daha zor bir sorudur. Ama, “**şu tarz bir müdahale ile sorun çözülebilir**” argümanına açık kapı bırakır.

Bir de unutmayın, **hiç müdahale etmeyerek de çatışmalara bir tarz müdahale etmiş oluyorsunuz zaten.** O hâlde?

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Evdeki mutfak mı, dışarıdan ithal mi

Taner Akçam 04.09.2013

Ortadoğu üzerine yapılacak her tartışmaya, temel bir soru ile başlamak aydınlatıcı olur. Bölge sorunlarının ne kadarı ev yapımı ne kadarı dışarıdan ithaldir. Çoğumuz sorunların ana kaynağının dış güçler olduğuna inanırız. Eğer bu dış güçler olmasaydı, çok iyi geçinip gideceğimizi iddia ederiz. Doğru değil, hatta yanlış bir kanaat.

Ortadoğu’daki sorunlar çoğunlukla veya esas olarak ev yapımıdır; dışarıdan müdahaleler, evden teşvik ve yardım gördüğü için mümkün olmaktadır.

Suriye’ye müdahale tartışmalarına bu gözle bakmak iyidir. Böylece çok karmaşık gibi görünen sorunun aslında basit olduğunu anlayabiliriz: **Suriye’deki sorunun nedeni, Alevi Arapların Sünni Araplarla, demokratik bir rejimde eşit ve eşdeğer koşullarda, birarada yaşamak istememeleridir.** Eğer, Suriye Arapları birarada yaşamayı becerebilselerdi, dünyanın gerisinin buna saygı duymaktan başka yapacağı bir şey yoktu.

Kürtler örneğini hiç unutmayalım. Yakın zamana kadar dört parçanın Kürtleri, bir başka devletle anlaşarak birbirleriyle savaştı ve birbirlerini öldürdüler. Ne zamanki “**Kürdü Kürde kırdırtma dönemi bitmiştir,**” dediler

çatışmalar da durdu. Şimdi Kürtler büyük seçeneklerle karşı karşıya ve artık hiçbir dış güç bir Kürt bölgesini ötekine karşı kışkırtmıyor (aman şeytan kulağına kurşun!).

Aynı şey Türk-Kürt çatışması için de geçerli. Türkler, yıllarca hem Kürtlerin haklarını tanımadılar, hem de Kürtleri, dış güçlerin oyuncağı olmak ve Türkiye'yi bölmekle suçladılar. Türkler, kurtuluş savaşlarında önce İtalya ve Fransa sonra da İngiltere ile mercimeği fırına verdiklerinde bunun adı, "**anti-emperyalist mücadelenin başarılı taktikleri**" oldu; aynı şeyi Kürtler yapmaya kalkınca "**emperyalistlerin işbirlikçisi**" sayıldılar. Bu ayrı ve uzun bir konu.

Fakat bugün için esas olan, Türklerin bu siyasetten vazgeçmiş olmalarıdır. Hâl böyle olunca Kürtler de silahla savaştan vazgeçtiler. Şimdi Kürt ve Türk birarada yaşamının yollarını arıyorlar.

Daha önce Türk milliyetçilerinden çok sık duyardık. Her türlü kötülüğün kaynağı dış güçlerdi. Bunlar Türkiye'yi bölmek istiyorlardı. Bu nedenle de Kürtleri kışkırtıyorlardı. Kürt sorunu dışarıdan ithal idi.

Peki, ne oldu o dış güçlere? Türkler ve Kürtler savaş yerine konuşmaya başladıkları için şimdilik işsiz kalmış gözüküyorlar!

Ama hiç şüphemiz olmasın, eğer Türkler eski siyasete geri dönerse, Kürtlerin kapısında "**dış güçlerden**" bir kuyruk oluşur. Niye oluşmasını ki? Sanki Türkiye başka ülkelerde kuyrukta değil!

Yani **mesale mutfakta... Mutfağı sağlam tutarsanız, kimse gelip tencerenizi karıştıramaz.**

Demek ki **Suriye'deki esas sorun Alevi ve Sünni Arapların birarada yaşamak yerine birbirlerini öldürmeyi tercih ediyor olmalarıdır.** Burada ilk günah kimde tartışması elbette yapılır, yapılmalı da. Alevi azınlık diktatörlüğü sorunun kaynağıdır tespiti doğrudur ama savaş derinleştikçe bu ilk günah anlamını giderek yitirir.

Taraflar kendi aralarında sorunu çözemedikleri için de üçüncü tarafın müdahalesi kaçınılmaz olur.

Ulusal devlet egemenliği tabu değildir. İnsan hakları doğrultusunda ulusal devletlerin iç işlerine müdahale son derece iyidir ve doğrudur. Peki, müdahaleyi kim yapacak? Buna kararı kim verecek? Tüm sorun da, zorluk da burada.

Ama bu zorlukları tartışabilmek için, ilk önce insan hakları diye bir ilke olduğu, ve bu ilke adına devletlerin iç işlerine müdahale edilebileceği fikrine alışmak gerekir. Bunun için de kendisini her şeyin sorumlusu olarak gördüğümüz Emperyalizm kavramıyla ve Hristiyan- Emperyalist Batı düşüncesiyle açık olarak hesaplaşmamız gerekir.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Müdahale iyi mi kötü mü

Taner Akçam 05.09.2013

Sorum şu: **Bölgemizde sorunlar, büyük devletler çok fazla müdahale ettiği için mi çıkıyor, yoksa yeteri kadar müdahale etmedikleri için mi?** Bir alt soru daha: **Büyük devletler hiç insani değerleri dikkate alarak müdahale ettiler mi? Yoksa sözkonusu olan sadece emperyalist çıkarlar için mi müdahaledir?**

Türk tarih yazımının rahle-i tedrisatından geçmiş birileri için yukarıdaki soruları sormak bile ayıptır. Cevaplar ayan- beyan ortadadır. Bölgedeki sorunların nedeni, emperyalist devletlerin Osmanlı'yı bölmek istemesi ve de ikide birde müdahale etmeleriydi. İnsan hakları ise sadece emperyalist çıkarları örtmek için kullanılan bir bahaneydi. Eğer paylaşım hesapları olmasa ve bu kadar çok müdahale edilmeseydi, ne Osmanlı dağılırdı ne de bugünkü sorunlar ortaya çıkardı.

Büyük devletlerin sömürgeci çıkarları ve bu doğrultuda müdahaleleri bu tarih yazımının özünü oluşturur. Osmanlı Hristiyanları bu paylaşım hesaplarında Batı'nın suç ortağıdır.

Bir de bunun zıttı olan bir görüş vardır. Bu görüş büyük devletlerin sömürgeci emellerini değil, insan hakları ihlallerini merkeze koyar. Buna göre, Osmanlı özellikle Hristiyan vatandaşlarına yönelik düzenli ve sistemli baskı uyguladı ve Batı esas olarak Osmanlı'dan yana tavır alıp ya hiç ya da çok geç müdahale etti.

Birinci görüş, müdahale fikrini; ikinci görüş ise bugünkü deyimle, insan hakları ihlallerini sorunun kaynağı olarak gördü. Birinci görüşe göre müdahale kötü; ikinci görüşe göre ise, Osmanlı tutum değiştirmedikçe müdahale gerekliydi ve çözümdü. Sorun ya hiç yapılmaması ya da geç yapılmasıydı.

Birinci görüş, dünyaya Osmanlı egemenlerinin gözüyle bakar; meseleye bir devletin dağılıp- dağılmaması açısından yaklaşır. Bir dış düşman vardı, bizi bölmek istemekteydi, ve de bir de onun içerideki işbirlikçileri (Ermeniler, Rumlar) var. Aslında bu görüş, bir görüş olmaktan dahi çıkmıştır; sağcısı ve solcusu, Müslüman'ı ve Alevi'si ile Türklerin genine işlemiştir.

Biz Türklerin, kendimizi genetik olarak anti-emperyalist görmemizin kökleri, Osmanlı egemenlerinin gözünden tarihe bakmamızdan kaynaklanır.

İkinci görüş, eşit koşullarda yaşamalarına müsaade edilmeyen, katliamlara maruz kalan başta Ermeni, Rum ve Süryaniler olmak üzere Osmanlı Hristiyan vatandaşlarına aittir.

Onlar da büyük devletleri, emperyalist çıkarları öne almakla suçlarlar; Hristiyanların katledilmesine sessiz kalmaları veya göz yummalarının nedeni budur. En bilinen örneği 1894-6 Abdülhamit dönemi Ermeni katliamlarıdır. Bu yıllarda sayısı 100 ile 300 bin arasında değişen Ermeni katledilmiştir ve Rusya dâhil, Batılı ülkeler sadece seyretmişlerdir; [ne dersiniz, Suriye'ye benziyor mu?]

Bu ayırım ve tartışma niçin önemlidir? Çünkü bugün çok tartıştığımız, **insani amaçlarla, bir başka devletin iç işlerine müdahale fikri esas olarak 19. yüzyılda oluştu ve Hristiyanlara yapılanlara engel olmak amacıyla Osmanlı'ya nasıl müdahale edileceği bağlamında tartışıldı.** Bu müdahalelerde emperyalist çıkarlar ile insani amaçlar hep iç içe var oldu ama ibre daima çıkarlardan yana idi. **İnsani amaçlarla müdahale ancak ve ancak çıkarlarla çatışmadığı durumlarda sözkonusu oldu.**

Özetle, **19. yüzyıl Osmanlı tarihi bir tek parçalanma tarihi değil, Uluslararası İnsan Hakları Hukuku'nun oluşması tarihidir de.** Bu hukukta 1899 ve 1907 Lahey sözleşmesi ve Rus hukukçu **Fedor Martens'e** atfen **Martens Hükmü** olarak anılan ilke çok önemlidir. Martens'in bu fikirlerinde 1878 Osmanlı- Rus Savaşı'nın etkin olduğunu ise kimse bilmez. Martens için 1878 savaşı **"medenî milletlerin insani duygularının çığlığı"** idi. Osmanlı tarihini sadece emperyalistlerin bizi parçalama tarihi olarak gören bir zihniyetin anlayabileceği şeyler değildir bunlar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

6-7 Eylül 1955 ve Suriye

Taner Akçam 09.09.2013

6-7 Eylül 1955 konusunda gözlerim boşuna haber aradı. Başta hükümet, İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı olmak üzere, ne siyasi partiler ne de büyük kitle örgütlerinden tarihimizin bu kara sayfasına ilişkin herhangi bir açıklamaya rastladım. Listeme barış için mücadele ettiğini söyleyen BDP de dâhildir.

Hani meşhur sözdür, "bir köpek adam ısırsa bunun haber değeri yoktur ama bir adam bir köpeği ısırsa bunun bir haber değeri vardır", derler. Galiba 6-7 Eylül olayları, köpeğin adamı ısırması kategorisinde bir haber. Tarihimize bakınca, pek de ters bir tespit gibi durmuyor bu.

Önce **bu kara sayfanın resmî bir dökümü**; 4.214 ev, 1.004 işyeri, 73 kilise, bir sinagog, iki manastır, 26 azınlık okulu başta olmak üzere toplam 5.317 bina saldırıya uğramış. Tahrip edilen işyerlerinin yüzde 59'u Rumlara, yüzde 17'si Ermenilere, yüzde 12'si Musevilere ve yüzde 10'u da Müslümanlara ait. Toplam 11 kişi öldürülmüş, 300-600 civarında insan yaralanmış (**Ayhan Aktar**, 5 Eylül 2005, *Sabah*): tecavüze uğrayan kadın sayısının 200'ün üstünde olduğu tahmin ediliyor.

Matbaası zarar gördüğü için sekiz gün yayın yapamayan Rum **Embros** gazetesi, 15 Eylül 1955 tarihinde, **"Doğduğumuz, büyüdüğümüz, dedelerimizin ve babalarımızın şimdi kırık dökük de olsa mezarlarının bulunduğu bu ülkede kalacağız. Kırık mezarlardan, harabeye dönmüş kilise, okul, dükkân ve evlerimizden yeni bir dünya yaratacağız. Sebat ve cesaretle o harabelerin arasında yine yaşantımızı düzene koyacağız,"** diye yazmış. (AGOS, 6 Eylül 2013)

Yazmış yazmasına ama, 1955'te 80.000 civarında olan İstanbullu Rum'dan geriye 2.000 kişi ya kalmış, ya kalmamış. Sadece Rumlar değil, Ermeniler de terk etti İstanbul'u. Kaybedilen sadece nüfus olmadı; gidenler asırlardır İstanbul'u İstanbul yapan bir kültürel zenginliği de beraberlerinde götürdüler.

Emekli Orgeneral **Sabri Yirmibeşoğlu**'nun itirafı ile olayların artık devletin **"muhteşem bir örgütlenme"**si olduğunu biliyoruz. **Bir devlet, birtakım politik amaçlar için, bir grup vatandaşına yönelik katliam ve yağma düzenliyor**, konu bu kadar basit.

Ve üstelik buna severek katılacak bir kalabalık bulmakta da hiç zorlanmıyor.

Ve bugün tüm devlet, siyasi partileri de dâhil sus-pus, hepsi dut yemiş bülbül gibi. Ne bir özür, ne bir üzüntü, hiçbir şey ama hiçbir şey yok.

Şimdi bunun yanına **Suriye**'yi koyun. Türkiye'nin tavrını bu tablo ışığında yeniden değerlendirin.

Şüphesiz, Türkiye haklı bazı endişelere sahip; 900 kilometrelik sınır ciddi güvenlik sorunu yaratıyor ve çatışmalardan kaçan yüzbinlerce insana yardım yapmak zorunda. En azından bu nedenlerle çatışmada taraf olması ve çözüm istemesi anlaşılabilir bir durum.

Ama asıl sorun şu: **Türkiye çatışmanın çözümünde bir taraf olabilir mi?** Zor olan bu. Çünkü, Türkiye 6-7 Eylül konusundaki tutumu ile bölgedeki sorunlara ilişkin bir mesaj da veriyor. **Unutmayınız, geçmişiniz konusunda takındığınız tutumunuz geleceğinizin aynasıdır.**

Tarihle yüzleşmek niçin gereklidir, sorusuna onlarca cevap verilir. Bunlardan bir tanesi “**tekrarı tehlikesini engellemek**” gerektiği düşüncesidir. Eğer bir suç işleyen kişi veya kurum, bu suçu kabul etmez ve özür dilemezse, suçun potansiyel olarak tekrar edilmesi tehlikesi vardır.

Kural basittir: **İnkâr eden yeniden yapar!**

6-7 Eylül sadece sembolik bir örnektir. Bunu tarihimizdeki diğer insan hakları ihlalleri ile birlikte ele aldığınızda ortaya Türkiye için iyimser bir tablo çıkmadığını kabul etmemiz gerekir.

Tarihi ile yüzleşmeyen, geçmişte yaşananlardan dolayı özür dilemeyi beceremeyen sadece iktidar partisi değil, toplum olarak da **Türkiye’nin Suriye konusunda söylediği ve söyleyeceği şeyler inandırıcı olmayacaktır.**

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İktisatçılarımız ve Ermeni malları

Taner Akçam 10.09.2013

Prof. **Süleyman Yaşar** 6 Eylül tarihli yazısında (*Sabah*), “**İktisat tarihi yazarlar Ermeni tehcirinden hiç bahsetmez**”, diyor ve iktisatçıların niçin bu konu ile uğraşmadıklarını soruyor.

Yaşar, sorusuna cevap vermemiş. Sadece Başbakan aleyhine “**diktatör olduğu**” biçiminde yürütölen kampanya ile bu Ermeni malları arasında bir bağ kurmuş. Yaşar’a göre, Başbakan’a diktatör diye saldırılmasının önemli nedeni, onun azınlık vakıflarına ait malları geri vermeye başlaması. Beyaz Türkler sıranın kendi el koydukları mallara geleceğinden korkuyorlar. Saldırıların nedeni bu.

Engin Ardıç 7 Eylül’de bu iddiayı destekler mahiyette bir yazı yazdı (*Sabah*). Ardıç’a göre de, Ermeni meselesinin kökü paradır ve iktidar dâhil herkes, Ermenilerin tazminat istemelerinden korkmaktadır. Ardıç AKP’nin, “**İttihatçıların yedikleri herzelere**” sahip çıkmasını da bu nedene bağıyor.

Her iki yazar da, hemen hemen kimsenin yazmaya cesaret edemediği “**hassas**” bir konuya değinip, son derece önemli tespitlerde bulunmuşlar. Söylenenlere bazı ufak ekler yapmak istiyorum.

Birincisi, konu hakkında susanlar bir tek iktisatçılar değil, onlar dışında da geniş bir entelektöel kesim var. Bu nedenle listeyi genişletmekte fayda var.

İdris Küçükömer örneğini çok sık ve severek veririm. Onun **Düzenin Yabancılaşması** adlı eseri Türk düşün

hayatının önemli köşe taşlarından birisidir. Kitapta ileri sürülen tezler, entelektüel dünyamızı derinden etkilemiş; solcusu, sağcısı ile tüm bir aydın kesimi onlarca yıl bitmez tükenmez tartışmalara sokmuştur.

Oysa **Küçükömer** Osmanlı toplumu analizi yaparken, **bırakın Ermeni tehcirini, nüfusun neredeyse yüzde 30'unu oluşturan Hristiyanları da yok saymıştır.**

Toplumsal yüzde 30'unu yok sayarak yapılan bir analizin ne kadar doğru olup olmadığı elbette tartışılır, ama konum bu değil. Bundan çok daha önemli bir başka husus var. Küçükömer'in Hristiyanları yok sayması, ne sevenlerini ne de nefret edenlerini fazla rahatsız etti; hâlâ da etmiyor.

Onu seven ve sevmeyenlerinin belki tamamına yakını mal-mülk korkusundan uzak kişiler. Bunu herhâlde rahatlıkla söyleyebiliriz. O hâlde bunlar niçin susuyor ve konuşmuyorlar? Haydi Beyaz Türk malının korkusundan bağırıyor, peki ya entelektüel dünya? Galiba mesele bayağı derinlerde bir yerde yatıyor ve Türklerin ulusal kimliği ile doğrudan ilgili. Bu konuyu açmak, bugüne kadar kendimiz ve hayatımıza ilişkin doğru bildiğimiz her şeyin çökmesi anlamına gelebilir. Korku bundan.

İkincisi, bu malların kimler tarafından yağmalandığı hususu. Ermenilerin büyük çoğunluğu Kürt bölgelerinde yaşıyorlardı. Mallarının önemli bir kısmı, bu bölge insanı tarafından da yağmalandı. Bunlar Beyaz Türk değil.

Galiba Kürtlerin artık, **"Ermeni katliamında Türkler bizi kullandılar"** tezinden vazgeçmelerinde fayda var. Gerçeklik, bazı dönemlerde **"kullanma"** ilişkisinin tersten doğru olduğu yönündedir. Ermeni katliamı Türk- Kürt gönüllü ortaklığının eseridir, ve her iki kesim beraberce sorumludurlar. Suçu ötekine yükleme kolaycılığından kurtulmak gerekir.

Üçüncüsü, Beyaz Türklerin diktatörlük kampanyasını mal mülk korkusu nedeniyle yürüttüklerini bir an için kabul etsek bile, galiba bu, gerçeğin sadece bir kısmı. AKP'nin azınlık vakıf mallarının, o da çok sınırlı bir kısmını, geri vermesi el konan ve yağmalanan malların içinde okyanusta bir damla gibidir.

Bu nedenle, malların iadesinin Erdoğan- Beyaz Türk kavgasına yol açtığı konusunda şüpheliyim. Özellikle AKP'nin Anadolu'daki kitlesel desteği açısından konuya bakarsak, galiba Erdoğan- Beyaz Türk ortaklığından söz etmek daha doğru olur. Kürtleri de unutmadan. Koalisyon maalesef çok geniş.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kendini kurban saymak

Taner Akçam 11.09.2013

Zihniyet dünyamız, insani değerler için başka ülkelere müdahale edilebileceği gibi bir sorun olduğunu pek kabul etmiyor ve meseleyi **"Batılı emperyalistlerin çıkarları"** bağlamında tartışmayı seviyor. Bunun en önemli nedeni konuyla Osmanlı devletinin bölünme ve parçalanması çerçevesinde tanışmış olmamız.

Oysa dünyada 19. yüzyıldan beri insani çıkarlar için müdahale diye bir sorun var. Özellikle İngiltere başta olmak üzere Avrupa ve ABD'de bu doğrultuda ciddi sosyal hareketler doğdu. İngiliz şairi **Lord Byron**'un 1825'te,

Yunan bağımsızlık hareketine katılması ve ölmesi Avrupa'da bu dalganın doğmasında etkili oldu. Büyük devletler bazen bu hümanist hareketlerin baskısı nedeniyle harekete geçmek zorunda kaldılar.

Elbette müdahaleye şekil veren çıkarlar idi. Hatta insani müdahaleler, sadece çıkarlar ile çatışmadığı durumlarda çok sınırlı olarak gerçekleşti.

O dönem Osmanlı devleti bugünkü Esad rejimi durumundaydı. Egemenliği altındaki grupları eziyor onlara hak tanımıyor ama dışarıdan da kimsenin iç işlerine karışmasını istemiyordu. Bugün Esad'ın her sözü, vaktiyle bir Osmanlı-Türk yöneticisi tarafından söylenmiştir.

Şimdi Türkiye, birçok sebepten dolayı artık nehrin öbür yakasına geçti; Avrupa ve ABD'nin yüz yılı aşkındır tartıştığı sorunları tartışmaya başlamanız bu nedenle tesadüf değil. İnsani müdahale doğru mu ve olacaksa ne kadar?

Ama zihniyet dünyamız henüz bu tartışmalara hazır değil ve maalesef sadece emperyalizm veya Hristiyan Batı edebiyatı ile sınırlı. Oysa basit bir gerçek var. Türkiye bugün dünyayı yönetme iddiasındaki 20 ülkeden birisi.

Ama bu ülkenin vatandaşı olan bizler, hâlâ kendimizi sömürge çocukları gibi görüyoruz.

İtiraf etmek gerek, kendini sömürge olarak görmenin büyük avantajları var. Mağdur ve kurban rolünü oynayabilir ve tüm suçu kötü Batı'ya atabilirsiniz.

Oysa bu topraklar hiçbir zaman Batı'nın sömürgesi olmadı. Hatta Osmanlı ve sonra Türkiye bazı bölge ve insanları ile sömürgecilik ile kıyaslanabilecek bir ilişki tarzına sahipti.

Aslında Türkiye vatandaşları (solcu, sağcı, Alevi, Müslüman, laik vb. her kesim) kendilerini sömürge çocukları sayarak büyük bir sorumluluktan kaçmaktadırlar.

Çünkü bu toprakların özellikle Müslüman çoğunluğu mağdur ve zavallı olmanın ötesinde çok kötü ve tatsız olayların failleri idiler de. Büyük katliamların ya doğrudan taşıyıcıları oldular ya da destekçisi idiler. En azından vatandaşı oldukları devlet bu cinayetleri onlar adına işledi.

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e oldukça karışık bir süreç yaşandı. Önce Türk'ü, Kürd'ü, Çerkes'i ile tüm Müslümanlar (değişik düzeylerde Aleviler) Hristiyanların dışlanması ve imhasında önemli pay sahibi oldular. Daha sonra Müslüman topluluk kendi arasında çatladı ve bu sefer dışlanan Kürt ve Aleviler oldular.

Ama bu dönemde her topluluk değişik derecede fail konumunda da oldu. Şimdi tüm bunlardan dolayı, kimse fail olmak istemiyor ve her grup kendisini sadece kurban görmekten çok hoşlanıyor. Böylece geçmişin ürünü tüm sorumluluklarından kolayca kaçabileceklerini düşünüyorlar.

Aslında bir tek bizlere has bir husus değil bu. Kitlesele cinayetlerin işlendiği toplumlarda gözlenen ortak bir ruh hâli. Fail gruplar, genel kural olarak kendilerini kurban olarak görürler.

Söyleyeceğim şu, Türkiye insanı artık Suriye konusunu, anti-emperyalizm veya Hristiyan Batı söyleminin dışına çıkarak tartışmayı öğrenmek zorunda. Herhangi bir Avrupa devletinden farklı değiliz. Tarihte insan hakları ihlallerine sahip bir devletin vatandaşlarıyız ve bizler de değişik düzeylerde sorumluyuz. Bu sorumluluğun bilinciyle konuyu tartışmalıyız.

Bizim Martin Luther King'imiz

Taner Akçam 16.09.2013

Martin Luther King, Amerikan vatandaşlık hakları mücadelesinin efsanevi lideridir.

4 Nisan 1968'de öldürüldü; 15 Ocak doğumludur. 1990'dan beri, Amerika'da her ocak ayının üçüncü pazartesi **Martin Luther King Günü** olarak kutlanır. Irkçılığa, ayrımcılığa karşı, eşitlik ve vatandaşlık haklarının öneminin altı çizilir. Asırlardır zencilere karşı uygulanan ırkçı ve ayrımcı politikaların sonunu, Amerikan ulusunun birliği ve beraberliğini sembolize eden bir gündür.

Hrant Dink bizim Martin Luther King'imizdir. 15 Eylül doğumludur. Bizde de eylülün iki veya üçüncü pazartesi **Hrant Dink Günü** olarak anılmalıdır; ayrımcılığa, nefret söylemine karşı, vatandaşlık hakları temelinde ulusal birlik ve beraberlik günü olarak... Okullar o gün açılmalı ve eğitimin ilk günü bu konuda yapılacak etkinliklere ayrılmalıdır.

Çok ütöpik bir şey değil önerdiğim.

Otoriter bir rejimden daha demokratik bir topluma geçmenin sancılarını yaşıyoruz. Onlarca yıldır süren Kürt-Türk savaşının sonuna geliyoruz. Geçmişte Türkiye'yi birarada tutan semboller sadece bir kesimin sembolü idi. Şimdi küllerinden çok ağır ve sancılı doğmakta olan yeni Türkiye'nin sembolleri yok. Tekrarlandığında insanları durduracak, düşünmeye sevk edecek; öteki ile birleştiği noktaları hatırlatacak bir değeri yok. Hrant bu yeni ulusun birliğinin sembolüdür; vatandaşlık ekseninde tanımlanmakta olan yeni ulusumuzun çimentosudur.

Niçin mi?

Şöyle bir arkanıza yaslanın ve düşünün.

Bu topraklarda bu devlet, **"ben devletim istediğimi öldürürüm"** diyerek çok insanın canına kıydı. Abdi İpekçi, Uğur Mumcu, Muammer Aksoy sadece yazarken aklıma ilk gelenler. Binlerce faili meçhulü saymıyorum bile. Sadece cinayet değildi sorun; asıl ölüm sonra geldi; belki cinayet sonrası birkaç yıl, birkaç anma toplantısı ama sonra unuttuk bu isimleri. Ölüm yıldönümlerini sadece yakınları hatırlıyor artık.

Ama Hrant'ı daha unutturamadılar. Ölümünden sonra, her cenaze törenine bir öncekinden daha çok insan katıldı; her mahkemeye bir öncekinden daha çok insan sahip çıktı! Bu Cumhuriyet tarihinde bir ilk.

Dönün arkanıza bakın? Bir Ermeni'nin ölümü sonrası yaşananlar daha önce yaşanmamıştı bu topraklarda.

Nedir buradaki sır, buradaki tılsım, hiç düşündünüz mü?

Bu kadar bölünmüş, birbirinden nefret eden ve boğmak için fırsat kollayanlar bile onun adını duyunca susmuyorlar mı? Onda, birbirine siyasi olarak en uzak insanları bile birleştiren bir şeyler yok mu?

Peki, nedir bu?

Altı çatlak ayakkabı mı; gazeteci olması mı? Pek değil galiba.

Onun adı yüreğimizin derinlerinde bir yerleri sızlatıyor değil mi?

Sanki onun öldürölmesi, insanlığımızın dibe vurduğu yer.

Cumhuriyet tarihinin en organize cinayeti; katılmayan devlet kurumu kalmamış.

Bir tarafta, sadece Ermeni olduğunu ve de bu toprakların çocuğu olduğunu söylemenin dışında bir şey yapmayan Hrant; öbür tarafta, gizli servisi, genelkurmayı, emniyet teşkilatı ile bir devlet... Aradaki uçurumun korkunçluğunun farkında mısınız? Toplum ile devlet arasındaki makasın bu kadar açıldığı bir başka durum zor bulunur.

Onun peşinden ayaklarımızı sürüyen bu korkunç uçurumun verdiği acı, bir vicdan muhasebesi mi?

“İnsafsızlığın bu kadarı da olmaz” demek ve onu yalnız bıraktığımız için özür dilemek mi?

Bu topraklarda Türklük, biraz Ermeniliğini imhasıdır. Bizim varlığımız, onların yokluğu ile oldu. Ve sanki Hrant kendi yokluğu ile bizi yeniden varlık hâline sokuyor. Yokluğunda kendimizi yeniden tanımlıyoruz. Yokluğunda birleşıyoruz.

Katıksız cinayeti temsil eden bir devlete karşı, insanlığını keşfeden toplumu temsil ediyor Hrant.

Bu nedenle **Hrant yeni Türkiye’nin çimentosudur, sembolüdü**r, diyorum.

Gerçek katillerinin bile bizden saklandığı bir yerde, bu söylediklerim çok hayalci gelebilir. Bir yıl 365 gündür. 364 günü sizin olsun. Bir gününü Hrant’a verin.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Defterler nerede

Taner Akçam 19.09.2013

Prof. **Süleyman Yaşar**, 13 Eylül tarihli *Sabah* yazısında **Ermeni mallarının yağmalanması** ve **beyaz Türkler** tartışmasına devam etti ve Erdoğan’a diktatör diye saldırılması ile, azınlık mallarının iade edilmesi arasında ilişki olduğu iddiasını sürdürdü. Bu iddiasına bir kanıt olarak **Yunus Nadi** ve **Cumhuriyet** gazetesi örneğini verdi ki gerçekten önemli bir bilgi.

Bu noktada, anlamlı bir adım olmakla birlikte, **azınlık vakıflarına ait malların iadesi konusunda yapılanların hiç de yeterli olmadığını** belirtmek isterim. İade edilen mallar, verilmesi gerekenlerin yüzde 20’si bile değil. Verilmeyen mallar içinde **Hrant Dink**’in büyüdüğu **Tuzla Yetimhane Kampı** da bulunuyor.

Sonuçta girişimi, belki biri abartı, diğeri haksızlık sayılacak, **“büyük tarihî adım”** veya **“göz boyama operasyonu”** seçenekleri arasında bir yerlerde değerlendirebilirsiniz.

Ben konuya, **beyaz Türklerin korkmasının** mantıki olabilmesi ancak bir koşulda mümkün diye devam etmek isterim. O da, **ufukta sadece vakıf mallarının değil, bireyler tarafından da yağmalanmış malların veya karşılıklarının verilmesi gibi bir ihtimalin olması**. O zaman, bu malları yağmalayan her kimse korkması anlaşılır olur. Ama bunu düşünmek bile fazla fantezi.

Bırakın malların iadesini, benim çok daha alçak gönüllü bir isteğim var. **Tapu Kadastro kayıtlarının milli güvenlik sırrı olmaktan çıkartılması**.

Biliyorsunuz **bugün hiçbir araştırmacı, Tapu Kadastro müdürlüklerine gidip, Ermeni mallarına ilişkin bilgi alamaz.**

1983 ve 2001 yılında Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü, iki genelge yayınlarak, **başvuru yapacak kimselere bilgi verilmesini yasaklamıştır.**

Ayrıca 2006 yılında, Milli Güvenlik Konseyi, elektronik ortama aktarılan tapu kayıtlarının arşivlere devredilip araştırmacıların hizmetine sunulmasını ulusal güvenliğe aykırı bularak yasakladı. AKP hükümetinin icraatı bu.

100 yıl öncesine ait tapu kayıtlarını ulusal güvenlik endişesi ile hâlâ saklı tutan ve sahiplerinin açıklanmasından korkan bir ülkede yaşıyoruz.

Bırakın malları iade etmeyi, bu ilkel yasağı kaldırsalar bile yeter.

Hiç değilse bu sayede, Prof. Yaşar'ın, "**Batı Anadolu ve İstanbul'da yağmalanan Ermeni mallarının iktisadi değer olarak Doğu'daki mal varlıklarından daha yüksek olduğu**" iddiasının doğru olup olmadığını öğrenebiliriz.

Çok önemli bir iddia bu ama konu hakkında yapılmış hiçbir ciddi çalışma yok. **Ermenilerin yüzde yetmişi Doğu Anadolu'da yaşıyor olmasına rağmen, hakikaten Batı'da yaşayanların varlıkları daha mı fazla idi?**

Bunun için şehir bazında araştırma yapmak gerekir. Bu tür bir çalışma için tapu kayıtlarının açılması da yeterli değil. Bir de **1915'te Ermenilerin mal varlıkları ile ilgili tutulan defterlerin araştırmacıların hizmetine sunulması gerekir.**

Belki bilinmiyordur, 26 Eylül 1915 tarihli geçici kanunun ikinci maddesine göre, Ermeni mal varlıkları, malın niteliğine göre ya **Evkaf Nezareti** (bugün Vakıflar Genel Müdürlüğü) ya da **Mâliye Nezareti** namına kayıt altına alındı. 8 Kasım 1915 tarihli kararname ile tutulacak defterlerin bir kopyasının İstanbul'a gönderilmesi, diğer kopyanın da ilgili birimde tutulması hükme bağlandı. Nisan 1923'te kanun yeniden düzenlendiğinde aynı kural tekrar edildi.

Hangi şehirdeki mal varlığının ne olduğunu, bunların sonra kimlerin eline geçtiğini bu defterleri bulabilirsek öğrenebileceğiz. Ama bu defterlerin yeri de meçhul. Tahmin ederim, imha edilmemiş, bir yerlerde duruyordur.

AKP hükümeti, eğer bu konuda ciddi ise, önce Tapu Kadastro üzerindeki yasağı kaldırmalı ve 1915 ve 1923'te tutulan bu defterleri bulup araştırmacıların hizmetine sunmalıdır. 11 yıldır bunu yapmadığına göre, belki AKP de korkuyordur kim bilir...

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gerçek adalet için

Taner Akçam 23.09.2013

Hrant Dink davasına yeniden başlandı.

Dava ile birlikte iki önemli gelişme yaşandı. Birincisi, Dink ailesi davaya taraf olmayacağını açıkladı. İkincisi, **Fethiye Çetin "Utanç Duyuyorum!"** başlığı ile son derece önemli bir kitap yayımladı.

Aile yaptığı açıklamada, "**gerçek adaletin tecellisi için mücadeleden**" vazgeçmeyeceklerini, ancak artık bir komedi hâline gelen bu duruşmalarda bulunmayacaklarını, "**salonlarda değil**", bunun yerine "**sokaklarda, caddelerde, meydanlarda**" olacaklarını bildirdi.

Fethiye Çetin'in kitabının da tam bu sırada yayımlanmış olması son derece önemli.

Akıcı bir dille yazılmış ve çarpıcı bir kitap; okuyunca aslında ortada Dink cinayeti değil, **Dink operasyonu** olduğunu öğreniyor insan.

Operasyona bulaşmamış, karışmamış devlet kurumu yok gibi.

Fethiye Çetin kitabında bir soruya cevap arıyor; gerçek adalet nasıl tecelli edecek?

Sorunun cevabı belli: Hükümet gerçek suçluları biliyor ama onları Ankara'nın derin dehlizlerinde saklayarak adaletin pençesinden kurtarmaya çalışıyor.

Çetin'in kitabından öğreniyoruz; bu saklama o boyutlardaki, Ergenekon davası sanıkları arasında yapılmış telefon konuşmalarının çözümleri yapılırken, Hrant Dink ile ilgili olan kısımlar makaslanıyor ve Ergenekon dava dosyasına konulmuyor, (sayfa 90-92).

Yani sadece konuşmalardan tıraşlanmış kısımları bile bilsek, kimlerin cinayetin organizesine karıştıklarını; örneğin **Genelkurmay Özel Harp Dairesi**'nin devrede olduğunu öğreneceğiz. Bu bilgileri bizden saklayan kim: Hükümetin polisi.

Yine Çetin'in kitabından anlıyoruz ki, Hrant Dink davasında yargılanması gerekenler bir tek hükümetin Ankara dehlizlerinde sakladıkları ile sınırlı değil.

İstanbul basın saraylarında dolaşan başka suç ortakları da var ve onların da bu davaya dâhil edilmeleri gerekir.

Sözünü ettiğim çevrenin başında **Hürriyet** gazetesi ve onun kaptanı **Ertuğrul Özkök** geliyor. Özkök ve gazetesinin cinayet için gerekli kamuoyunu yaratmak görevini üstlendiği anlaşılıyor. En azından bu nedenle soruşturmalara konu edilmesi gerekirdi.

Bu konuya yeniden döneceğim ama önce Fethiye Çetin'in kitabından bazı pasajlar aktarmak istiyorum.

Gerçek adaletin tecellisi için neyin gerekli olduğunu çok güzel özetliyor Çetin: Cinayete seyirci kalmaktan vazgeçmek!

"Hrant Dink cinayeti, hazırlanışıyla, işlenişyle gözlerimizin önünde adım adım gerçekleştirildi ve biz bu süreci seyretmekle yetindik. Yıllardır başka suçları ve acıları seyrettiğimiz gibi.

'Seyircisiz zulüm olmaz,' derler... bu topraklarda zalim, hep seyircilerinden aldı gücünü, seyircileriyle güçlendi, 'suç' seyircilerinden alınan zımni onayla 'suç' olmaktan çıkarıldı. Failler yargılanmadı, suçlular ve suçlar cezasız kaldı."

Çetin'in anlattığı aslında çok basit bir gerçek; eğer bir suçlu cezalandırmazsanız bu bir ödül olarak telakki edilir ve böylece suçun tekrarının koşullarını yaratmış olursunuz. Eğer bu tür suçların tekrarını istemiyorsak, seyirci olma durumuna son vermek ve hakikatin peşinden koşmak gerekir. Çünkü, "**hakikat ve adalet, failin ölümüne korktuğu şeydir. Gücünü, bütün mekanizmalarıyla, kurumlarıyla hakikati gizlemek üzerine kurar**".

Şimdi **Hürriyet** ve **Özkök** olayına daha yakından bakabiliriz.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Medya ve operasyon

Taner Akçam 26.09.2013

Gazetelerin operasyonlarda bir araç olarak kullanılması Türkiye'de yeni değil. 6-7 Eylül 1955 olaylarının, **İstanbul Ekspres** gazetesinin özel akşam baskısı hazırlanarak uygulamaya konduğunu artık herkes biliyor.

28 Şubat'tan Hrant Dink cinayetine giden süreçte de başta **Hürriyet** gazetesi olmak üzere medyanın bu yönde özel olarak kullanıldığı anlaşıyor.

Konunun ayrıntısına girmeden, uluslararası benzeri bir örnekten bahsetmek istiyorum.

Ruanda soykırımı ve medyanın bu soykırım sırasında oynadığı rol. Örnek çap olarak elbette çok büyük ama işlenen suçun mahiyeti ve işleniş tarzı aynı. Sonuçta medya, hedeflenmiş birtakım cinayetler için kamuoyunu hazır hâle getirmek için kullanılıyor. Deyim yerindeyse, operasyonun psikolojik altyapısını oluşturuyor.

Ruanda soykırımında 1994 Nisan- Temmuz ayları arasında 100 gün boyunca toplam 800.000 civarında **Tutsi** öldürüldü. Dünyanın sadece seyretmekle yetindiği bu kitlesel katliamda medya çok önemli bir görev üstlendi. Halkının ancak yüzde 60'ının okuma yazma bildiği ve ulaşım imkânları sınırlı olan ülkede, eylemin koordinasyonunda radyo özel bir rol oynadı.

Gerek katliamlar öncesi gerek sırasında hem radyo hem de yazılı basın üzerinden Tutsi azınlığa yönelik sistematik bir kampanya yürütüldü. Tutsiler "**düşman**" ve "**hain**" olarak ötekileştirildiler. Kamuoyu Tutsilere yönelik cinayet işlemeye hazır hâle getirildi. Hatta radyo üzerinden bazı şahısların isim ve ev adreslerinin yayınlanması yoluna bile gidildi.

1994 sonrasında gazete ve radyo yöneticileri aleyhine bir dizi davalar açıldı. Uluslararası Ruanda Ceza Mahkemesi ve **Gacaca** olarak bilinen yerel halk mahkemelerinde görülen bu davalarda sanıklar çeşitli cezalara çarptırıldılar.

Bu davalar içinde **RTLM** radyosunun kurucuları **Ferdinand Nahimana, Jean-Bosco Barayagwiza** ve **Hassan Ngeze** aleyhine açılan dava en çok bilinenidir. Ngeze aynı zamanda **Kanguru** adlı haftalık bir gazetenin de kurucusudur.

Dava uluslararası düzeyde büyük ilgi uyandırdı. Çünkü Nürnberg duruşmalarından bu yana, kitlesel katliamlarda nefret suçu ilk defa soruşturma konusu yapılıyordu.

Uluslararası Mahkeme, nefret yayan konuşma ve yayın yapmanın, fikir özgürlüğü kapsamında olmadığı ve Uluslararası Hukuk tarafından koruma altına alınmadığı ilkesinden hareket etti.

Ayrıca, hükümetlerin en önemli görevlerinden birisinin, kişi ve gruplara karşı nefreti teşvik eden yayınların yapılmasına engel olmak olduğunun altını çizdi.

Dava 2008 yılında sonuçlandı ve sanıklar değişen ağır hapis cezalarına çarptırıldılar. Suçları ise medya üzerinden nefret suçu işlemek; yaptıkları yayınlar ile insanları cinayet işlemeye teşvik etmek ve ülkede cinayet için uygun ortamın yaratılmasına katkıda bulunmak. Mahkeme, nefret suçunu, "**insanlığa karşı işlenmiş suç (crime against humanity)**" olarak telakki etti ve cezayı buna göre verdi.

Suçlular şu anda cezalarını çekiyorlar.

Bir diğer önemli dava, Gacaca adı verilen halk mahkemesinde **Valerie Bemeriki** adlı bir kadın gazeteci aleyhine açılan dava. İsnat edilen suç **RTLM** radyosu üzerinden nefret suçu yaymak ve insanları cinayet işlemeye teşvik etmek. Valerie Bemeriki mahkemede suçunu kabul etti. Savunması, "**Ben sadece verilen emirleri yerine getirdim**" idi.

2009 yılında ömür boyu hapse mahkûm oldu.

Türkiye’de başta **Hürriyet** gazetesi olmak üzere medya özellikle 28 Şubat’tan Hrant Dink cinayetine giden süreçte benzeri bir tarzda kullanıldı.

Kişiler ve çevreler ötekileştirildi; vatan haini ve düşman hâline sokuldular. Gerekli kamuoyu yaratılarak, cinayet dâhil her türlü saldırının yapılması normalleştirildi. **Hürriyet** ve **Özkök** olayına bu çerçeveden bakmak gerekir. O da bir başka yazının konusu olsun.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özkök niçin hesap vermeli

Taner Akçam 30.09.2013

28 Şubat post-modern darbesi, Ergenekon örgütü ve Hrant Dink cinayeti olaylarının **medya boyutu** üstüne ciddi olarak gidilmedi ve soruşturmalar bu yöne kaydırılmadı. Eğer bu yapılmış olsaydı, soruşturmaların ortak bir adresi göstermesi kuvvetle muhtemeldi. Başta **Özkök** olmak üzere **Hürriyet**’in o dönem sorumluları.

Aslında Özkök bir sembol; 28 Şubat ve sonrası döneminin sembolü. Asıl konu **medyanın dönem operasyonlarında oynadığı rol**. Bu operasyonların en büyüğü **Hrant Dink cinayeti**.

Hürriyet’in o dönemki sorumlularının başta Hrant Dink cinayeti olmak üzere, 28 Şubat ve sonrası dönem

operasyonlardaki **rolleri** ciddi olarak araştırılmalı, gerekirse yargılanmalıdır, diye düşünürüm.

Bu tür bir soruşturmayı niçin istediğimi anlayabilmeniz için dört kavramı aklınızda tutmanızı isteyeceğim.

Süreklilik, istikrar, tutarlılık ve metotlarda benzerlik.

Ceza hukukçusu değilim; ama ceza hukukunda bir suçun teşekkül edebilmesi için yukarıdaki kavramların olağanüstü öneme sahip olduklarını biliyorum.

28 Şubat ve sonrası yaşananları bir şerit gibi gözümüzün önünden geçirdiğimizde, **Hürriyet**'in o dönemki sorumlularının, yukarıdaki kavramlarda ifadesini bulan tarzda, **birçok operasyonda önemli rol oynadığını** düşünüyorum. **Andıç skandalı** ve **Cengiz Çandar** başta olmak üzere **bir grup gazeteciye yönelik kampanya**; **Akın Birdal**'ın bu gazetenin yaptığı yayından sonra **suikasta uğraması** en bilinen örnekler.

Ahmet Kaya da bu gazetenin açtığı kampanya nedeniyle **Türkiye'yi terk etmek zorunda kalmıştı**.

Hrant Dink cinayetine bu süreklilik içinde bakmak gerekiyor.

Gazetede Hrant'la ilgili haberlerin manşete çekiliş tarzı, olayların aktarılış biçimi, sanki "**haber verme**" amacına değil, **operasyonlar için gerekli kamuoyunu yaratmaya** yönelik gibiydi.

Elbette diğer medya organlarında da haberler yer aldı ama **düğmeye hep bu gazete ile basıldı** sanki.

Bazı tarihleri peş peşe sıralamak bile bu operasyonu ve gazetenin yerini göstermeye yetiyor:

Hrant'ın AGOS'ta Sabiha Gökçen'in Ermeni asıllı olduğu ile ilgili yazısı: 6 Şubat 2004.

Hürriyet'in Gökçen haberini manşete çekmesi: 21 Şubat 2004.

Genelkurmay açıklaması: 22 Şubat 2004.

Hrant'ın Valiliğe çağrılıp tehdit edilmesi: 24 Şubat 2004.

Savcılığa suç duyurusu dilekçeleri: 25 Şubat ve sonrası.

AGOS önünde gösterilerin düzenlenmesi: 26 Şubat 2004.

Hrant'a elektronik posta ile tehdit mektuplarının gelmesi: Genelkurmay açıklamasını hemen takip eden günlerde.

Hrant aleyhine soruşturma açılması: 2 Mart 2004.

Tarihler kendi başına konuşuyor. **Hangi ülkenin genelkurmayı, her hangi bir gazetede çıkan bir haberin hemen ertesi günü resmî bir açıklama yapar?**

Sıradan bir örgütte bile çalışan herkes bilir ki, böyle bir olayın duyulması, tavır alma kararının verilmesi, taslak üzerine tartışılması vb. bile günler alacak bir iştir. Aynı durum Valilik'teki görüşme için de geçerli. AGOS önu gösterileri, ihbar mektuplarını ve dava açma dilekçelerini de bu tabloya ekleyin.

Ortada operasyon olduğu ve düğmeye *Hürriyet*'in haberi ile basıldığı kanaatine ulaşmamak mümkün değil.

Gazete daha sonra da bir operasyon mantığına uygun yayın yapmaya devam etti. **Hrant'a yönelik linç kampanyaları üzerine yazılanlar**; cinayet sonrası **katillerle empati kurmak gerektiği konusunda oynatılan kalemler** bu operasyonun sıradan parçaları gibi duruyor.

Özetle, gerek Dink cinayetinin aydınlatılması gerek 28 Şubat sürecinin anlaşılabilmesi için Ruanda örneğinde olduğu gibi **bir medya soruşturması şart**, diye düşünürüm. **Hürriyet**'in o dönem sorumluları ve **Özkök** en önemli semboller olarak duruyorlar.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özkök niçin hesap vermeli (2)

Taner Akçam 03.10.2013

Hürriyet'in pek bilinmeyen bir başka operasyonundan söz edeceğim. Temmuz 2007'de bana karşı yürüttükleri kampanya.

Amacım konuyu kişiselleştirmek değil. **Hrant**'a karşı yürütölen kampanya ile aradaki benzerlikler çok çarpıcı. Bu nedenle süreklilik, istikrar, tutarlılık ve metot benzerliği kavramlarına bu kampanya özelinde bakmak istiyorum.

Tarihi gerilere gitmekle birlikte, bana yönelik kampanya 2006-2007 yıllarında yoğunlaşmıştı. Başını ABD'deki Türk Dernekleri ve bazı internet siteleri çekiyordu. Bunlar arasında **Tall-Armenian Tale** adlı sitenin özel bir yeri vardı. Bu sitenin yöneticisi, babası da vaktiyle **Hürriyet** gazetesinde çalışmış **Murat Gümen** adlı bir kişiydi ve ama adını gizliyordu.

Gümen Türkçe bilmiyordu ama sitesinde, benim 1974-5'lerde öğrenci iken afiş asmak, bildiri dağıtmak gibi nedenlerle gözaltına alınmalarımın tam listesini bile yayınlamıştı. Hiçbir gazetede yer almayan; benim bile sayısı ve tarihlerini unuttuğum bu sıradan gözaltılar açık ki Murat Gümen'e Ankara'dan servis edilmiş.

Ama sözkonusu site bunları Akçam'ın silahlı terör eylemleri olarak sunmuştu. Kampanyanın özeti şu: Ben Türkiye'de Amerikalı öldürmüşüm ve 1975'te terörist örgüt üyesi olmaktan tutuklanmışım. Bir terörist olarak Amerika'ya sokulmamam gerekiyormuş.

"**Haine selam gönderin**", denerek e-mail adres ve telefon numaralarım internet üzerinden dolaştırıldı. Üniversitelerde verdiğim konferanslar basıldı. Hatta 2006 kasımında New York'ta fiziki saldırıya dahi maruz kaldım.

2007 şubatında Kanada'ya bir konferansa girerken, "**terörist**" suçlaması ile gözaltına alındım. Kanada Göçmen ve Güvenlik bakanlarının doğrudan devreye girmeleri sayesinde serbest bırakıldım.

Ben de bir savunma tedbiri olarak ufak bir araştırma yaptım ve Murat Gümen'in gerçek kimliğini öğrendim. Bunu da 21 Mayıs 2007'de AGOS gazetesindeki köşe yazımda açıkladım.

Önce 11 Haziran tarihinde iliklerime kadar ürperdiğim ölüm tehdidini aldım.

Sonra **Hürriyet** gazetesi devreye girdi.

21 Haziran'dan başlayarak üç gün üst üste birinci sayfadan aleyhime yayına başladı.

Türk Lobisinin çok önemli bir elamanını deşifre ederek, hayatını tehlikeye atmışım. **Emin Çölaşan** ve **Oktay Ekşi** de devredeydi. "**Ermeni lobileri tarafından beslenen**", ülkesine "**ihanet eden**" bir "**vatan haini**" olduğum üzerine yazılar yazdılar.

Aslında yaptığım, haber değeri bile olmayan sıradan bir işti. Adını sanını saklı tutarak bana karşı ağır ithamlarda bulunan birisine, "**ben ortadayım, sen de ortaya çık**" demiştim.

Türkiye'nin en büyük gazetesinin, bu sıradan olayı üç gün manşetten haber yapması ve önemli yazarlarının bu konuyla uğraşmaları biraz tuhaf değil mi?

Daha bitmedi! **Hürriyet** haberlerini takiben hakkımda savcılığa suç duyuruları yapılmış. Bunu da Ergenekon iddianamesinden öğrendim.

İddianameden başka bir şey daha öğrendim. Suç duyurularının arkasındaki isim **Kemal Kerinçsiz** idi. Tüm girişimleri o koordine ediyordu.

Hrant'a karşı yürütülen kampanya ile aradaki benzerlik çarpıcı.

Mekanizma aynı.

Sıradan bir AGOS haberinin **Hürriyet** manşetine çekilmesi; elektronik posta üzerinden gelen ölüm tehditleri; ve bugün Ergenekon sanıkları arasında bulunan kişilerin peş peşe suç duyuruları.

Sanki **Hürriyet** sorumluları, planlı bir kampanyanın basın ayağını üstlenmiş ve kamuoyunu olası gelişmelere hazırlıyor. Üç günlük kampanyayı başka türlü açıklamak mümkün değil.

Bu nedenle, tüm bir dönem için **Hürriyet**'in o dönem sorumluları ve **Ertuğrul Özkök** hakkında soruşturma açılmalı ve bu insanlar hesap vermeli diyorum.

Özkök'ün, mahkeme önünde, **Cengiz Çandar, Akın Birdal, Ahmet Kaya, Hrant Dink** ve diğerleriyle kıyaslanmayacak boyutta olsa da **bana** karşı yürütülen kampanyalar ile yayınları arasında hiçbir alakanın bulunmadığını, paralelliklerin tamamıyla tesadüf eseri olduğunu anlatmasını çok isterim.

tanerakcam@gmail.com

Reform Paketi

Taner Akçam 07.10.2013

Açıklanan paket üzerine tartışma yapmanın çok sıkıcı bir tarafı var. Sonuçta, söylenecekleri aşağı yukarı tahmin edebileceğimiz bir tartışma. MHP ve CHP gibi **"eskisi gibi kalsın"** diyen sınırlı bir kesim dışında, büyük çoğunluk açısından **sorun, yarısı dolu su bardağının nasıl tanımlanacağı** ile ilgili.

Hükümete yakın çevreler için paket büyük bir sevinç kaynağı ve **"sessiz bir devrim"**; uzak duranlar için, kısmi bir hayalkırıklığı. Hatta **"göz boyama operasyonu"** olarak gören, burun kıvrıp, dudak bükenler de var.

Bir de paketin içeriğinden bağımsız, ilan edildiği koşullar nedeniyle kısmi bir tedirginlik yarattığından söz edebiliriz. Hükümetin özellikle Gezi Parkı politikaları ve daha sonra gündeme gelen polis şiddeti, insanları süttten ağzı yanmış olma tedirginliğine itti. Bu nedenle, yağurdu üflemeye çağrı yapıp, büyük bir kuşku ile, **"hele bir uygulamaya bakalım"**, diyenlerimiz de az değil.

Bana göre de paket biraz **"geç kalmış"** bazı düzenlemeler; ve bazıları **Cengiz Aktar'**ın güzel tanımıyla **"demokratikleşmekten ziyade eziyetten kurtulma"** tedbirleri.

Özellikle **Alevilere** yönelik hiçbir düzenlemenin olmaması ve **yerel yönetimler konusunun** es geçilmesi, hükümetin gerçek sıkıntılarının nerede yattığını göstermesi bakımından önemli.

Pakette iki ayrı gölge daha görmek mümkün. Birincisi, hükümetin **alttan gelen bir dalganın** farkında olarak ve belki de buna tepki olarak reformları ilan etmek zorunda kalmış olması... Yani istenerek atılmış bir adımdan çok, **kerhen kabul edilmek zorunda kalınmışlık** sözkonusu gibi.

İkinci gölge ise **yaklaşan seçimler**. Açıklanan tedbirlerin Sünni-Türk çoğunluğun kabul etmekte zorlanmayacağı hususlardan oluşturulduğunu tahmin etmek zor değil. Bu nedenle de seçimlerden önce Sünni-Türklerin **"hassasiyetleri"** dikkate alınarak **başka bir reform paketinin açıklanmayacağını** da söylemek mümkün.

Bu da hükümetin **reform yapmak** ile **oy kaybetmek** arasında **tersten bir irtibat** kurduğu anlamına geliyor. Bu bir kanaate değil de bir bilgiye dayanıyorsa, ortada kendi başına kaygı verici bir durum var demektir.

Ve fakat tüm bu kuşkulara rağmen reform paketine derin anlam yüklemek de mümkün. Kendi adıma, **andın kaldırılması, türban özgürlüğü** gibi sembolik değişimlere böyle bir anlam yüklemek isterim. **Toplumsal değişimin en derin ve en önemli göstergeleri bunlar.**

Bana göre paket, geleceğe yönelik büyük değişim hamlesi olmaktan çok bir nevi **mıntika temizliği** gibi. Sanki bundan sonra yapılması gereken reformlar için bir altyapı hazırlıyor. Yani **geriye dönüşü olmayan, yeni bir yolun başlangıcında gibiyiz.**

Buraya kadar aktardığım fikirlerin tümü, şu veya bu şekilde dile getirildi.

Pek yapılmayan ise **pakete tarihî bir perspektif içinde bakmak.**

Kendisinden epey etkilendiğim Alman sosyolog **Norbert Elias** toplumların değişimlerinin anlaşılması için onları en az yüzer yıllık evrelerde ele alabilecek modellerin gerekli olduğunu söyler.

Burada böyle bir model kurma şansım yok ama ilan edilen reform paketine böylesine uzun bir perspektif içinden bakmam mümkün.

Acaba son düzenlemelere, Osmanlı-Türk tarihinin reformlarla macerası açısından bakarsak ne tür sonuçlar elde ederiz?

İlk söyleyebileceğim, ortada makûs bir talihin sözkonusu olduğu. Osmanlı-Türk toplumu 18. yüzyılın sonlarından itibaren kendisini reform edemediği için çöktü. **1839 Tanzimat** ve **1856 Islahat** bilinenleri ama bir de **1895 Ekim**, **1914 Şubat Ermeni** ve **1913 Arap reformları** gibi bazı reformlar var ki, özellikle **bu son üç reform bugünü anlamak için çok önemli.**

Galiba **reform paketinin anlamı, Türkün reformlarla ilgili makûs talihini değiştirip değiştiremeyeceğinde yatıyor.** Buna yakından bakmak isterim.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Reform ve zihniyet

Taner Akçam 10.10.2013

Osmanlı devleti niçin parçalandı sorusu ile uğraşan eserlere baktığınızda, büyük devletlerin paylaşım arzuları, dünya ekonomik sistemi ve ticaret yollarındaki değişimler ve idari yapıdaki çürümeler vb. gibi birçok izaha rastlarsınız.

Ama bunların içinde en başta olması gereken bir nedene hiç rastlayamazsınız.

Osmanlı Hristiyan- Müslüman eşitliğini sağlayamadığı için çökmüştür. Bu gerçeğe değinen bir tarihçiye, bir iktisatçı veya sosyal bilimciye rastlamak zordur.

Eğer Osmanlı bu eşitliği sağlasaydı, dağılma gene olur muydu ve ne kadar sonra olurdu gibi tartışmalar elbette yapılabilir ama bu buradaki tezi değiştirmez.

Osmanlı, hangi yılları esas alacağınıza bağlı olarak değişmekle birlikte, yüzde 25-35'i Hristiyan vatandaşlardan oluşan bir devletti.

Hristiyanların, Müslümanlarla eşit ve eşdeğer koşullarda yaşaması aynı haklardan yararlanmaları gerekiyordu ve ama Osmanlı bu eşitliği sağlayamadı.

İki önemli nedenden dolayı: Birincisi, **reformlar devletin kendi istediği bir şey değildi.** Dış baskıların ürünü ve şark meselesinin diplomatik sınırları içinde istenmeyerek verilen ödünlerdi.

İkincisi, **Müslüman halk da Hristiyanlarla eşitlik istemiyordu.** Dönemin reformcu devlet adamlarından **Cevdet Paşa**, halkın 1856 Islahat reformunu, **"Ehl-i İslama bu bir ağlayacak ve matem edecek gündür"** diye

karşıladığını aktarır.

Osmanlı yöneticileri, 19. yüzyıl boyunca halkın reformlara hazır olmadığı, bu nedenle ağırdan hareket edilmesi gerektiği bahanesinin ardına sığınır. **Abdul Hamid**'in bile, **"Hürriyet vermeden önce bir memleketi hürriyete alıştırmak lazımdır. İşte ben de bunu yapmaya çalışıyorum"**, dediği aktarılır.

Yine bu dönemde, **"Bir millet hazırlanmadan, kendisine ceffelkalem tam serbesti verilemez"; "Biz halka bazı müsaadeler gösterelim ki onlar devletten hakkımızı aldık zannetsinler. Lakin esas itibarıyla bir şey vermiş olmayalım"**, türünden sözlere bolca rastlamak mümkündür.

Tanzimat döneminin ünlü reformcusu **Mustafa Reşit Paşa**'nın bile 1856 Islahat Fermanı ile getirilen eşitliğe itiraz ettiği ve **"Müslüman kamuoyu kabul etmez, önce zihinler hazırlanmalı"**, dediği aktarılır.

Hristiyanların Müslüman çoğunlukla eşit ve eşdeğer koşullarda yaşaması doğrultusunda yapılmış iki önemli reform girişimi daha vardır. **1895 Ekim ve 1914 Şubat'ında kabul edilen Ermeni reformları**. Her ikisi de özü itibarıyla aynıdır.

Ermeniler eşit vatandaşlar olarak devlet idaresine de katılacaklar; polis ve jandarma olabilecekler, il idare meclislerine eşit oranda seçilecek ve kaymakam olabileceklerdi. Osmanlı, Ermenilerin eşitliği doğrultusunda bu reform adımlarını atmak yerine onları katliama tabi tutmayı tercih etti.

1913 Arap reformu da farklı sonuçlanmadı. 1913 Paris Arap Kongresi sonrası eğitimde, idari yapıya katılmada önemli haklar elde eden Arapları bekleyen reformlar değil, hapisane oldu. Arap önderler, İstanbul'a geldiklerinde tutuklandı ve hapse atıldılar.

Sorun basit, alt tarafı vatandaşlık; herkesin kanun önünde eşit olması ve buna uygun bir zihniyet dünyası. 19. yüzyılda yapılamayan bu oldu.

Osmanlı Sünni- Müslüman çoğunluk önce Hristiyanlar, sonra Araplarla eşit koşullarda birarada yaşamayı beceremedi. Dağılma ve parçalanma bundan.

21. yüzyılda gene aynı sorunla uğraşıyoruz. Bu sefer aktörler değişti. Hristiyanların yerini **Kürtler** ve **Aleviler** aldı.

Başbakan, reform paketini açıklarken, **"bir tek paketle tüm yasakları kaldır(maya), tüm kısıtlamalara son ver(meye), bütün özgürlüklerin önünü aç(maya)...** Türkiye siyasetinin müsait olmadığını" söyledi.

Acaba Sünni Türklerin, Kürtler ve Alevilerle eşit ve eşdeğer koşullarda yaşamayı kabul etmelerinin önündeki zorluk ne?

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Reform, gecikme ve millet-i hâkime

Reform paketi etrafında yapılan tartışmalar gereksiz bir partizanlık düzeyinde ve sorunun esasını kavramaktan çok uzak. Yanılıyor olabilirim ama “**AKP-nefreti** ve **AKP-aşkı**” cenderesine sıkışmış bir hava var gibi... Bu gerilimin ötesinde soruna bakmak gerekir, diye düşünürüm.

Bana göre ana problem, bu ülkede eşitlik konusunda kültürel altyapının yokluğudur. Bu, bir tek yöneticilerin değil, toplumun da bir sorunudur. Bu haliyle, fazla 19. yüzyılı andırıyoruz.

19. yüzyıl reformlarının amacı Hristiyan- Müslüman eşitliğini sağlamak ve bu iki topluluk arasındaki gerilimi ortadan kaldırmaktı. Oysa reform girişimleri tam aksi bir sonuç doğurdu, Müslüman Hristiyan gerilimini artırdı ve Hristiyan katliamları ile sonuçlandı.

Şu anda da böyle bir tehlike var mı?

Yani, Kürt- Alevi- Sünni Türk üçgenindeki gerginlikleri aşmak amacıyla düzenlenen reformlar tam tersi sonuç verebilir mi? Uyum ve eşitlik yerine gerginlik ve kavga giderek egemen norm olur mu?

Evet! Böyle bir tehlike vardır.

19. yüzyıl reformları niçin amaçladığı şeyin tersi sonuç verdi?

Ana neden, hükümetin, reform ruhuna uygun idari ve hukuki değişiklikleri zamanında yapmaması idi. Ve bu nedenle reformun yapıldığı durumlarda da bir anlamı kalmamıştı.

Reformlardaki “**gecikme**” başlangıçta sınırlı bazı taleplerle bile yetinebilecek olan insanlarda bıkkınlık yarattı.

Sonuçta, ne acil reform isteyenleri ne de reformlara karşı çıkanları memnun edecek tuhaf bir tablo çıktı ortaya.

Bu duruma verilen klasik örnek, Hristiyan- Müslüman eşitliğini düzenleyecek yasal önlemler konusunda atılan adımlardır.

Tebaanın eşit sayılacağı 1839'da **Tanzimat** ile ilan edilmesine rağmen, örneğin mahkemelerde eşitliği sağlayacak düzenlemelerden, **Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu** ancak 1880'lerde yani 50 yıl sonra çıkartılabiliyordu. Ve hâlâ bu yıllarda, Hristiyanların eşit sayılmadığı **Şer'i mahkemeler** varlığını sürdürüyordu.

Bugün, **Kürtçe** ve **anadilde eğitim** konusunda yapılan tartışmalar, biraz fazla 19. yüzyıl tartışmalarını andırıyor. **Bu konuda atılacak adımlardaki gecikmeler Türk ve Kürt insanını yakınlaştırmaktan çok birbirinden uzaklaştırma potansiyeli taşıyor.**

19. yüzyıl reformlarının başarısızlığının ikinci önemli nedeni, reform için gerekli kültürel arka plan yokluğu idi.

Hristiyanlarla eşitlik için atılan reformları zihniyet düzeyinde destekleyecek ve geliştirecek bir fikir hareketi yoktu. 19. yüzyıl reformcuları bu alanlarda dişe dokunur tek bir eser bile vermemişlerdir.

Bugün Türk düşün hayatında büyük özgürlükçüler olarak bilinen **Namık Kemal** ve arkadaşları bile, Hristiyanlarla birarada yaşamanın ancak Müslümanların üstünlüğünün kabul edilmesi ile mümkün olacağını söylerlerdi.

Ziya Paşa'nın, Ali Suavi'nin, Hristiyan- Müslüman eşitliğine karşı çıkan onlarca sözünü bulmak mümkündür. **Namık Kemal'in “hürriyet”** üzerine söylediği sözleri bilmeyen yoktur ama onun “**Hristiyanlar bizim**

egemenliğimizi isterlerse anlaşıyoruz, pek doğaldır ki, onları hükümete almadığımız için yakınma hakkına sahip olamayacaklardır” sözlerini kimse hatırlamaz.

İslam dininin son ve üstün din olduğu inancı Osmanlı Türklerinde **“Millet-i Hâkime”** denen bir zihniyeti oluşturmuştu. Buna göre, Müslümanlar hâkim millet idi ve diğerleri bu üstünlüğü tanımak zorundaydılar.

Eşitlik yönünde atılan adımlar, Müslümanların bir lütfu, yüce gönüllülüğü idi ve Hristiyanlar şımarmadan kendilerine verilen bu lütfu kabul etmek zorundaydılar.

Müslüman üstünlüğü esasına dayalı bu kültür sonra yerini Türk üstünlüğüne bıraktı.

Bu nedenle, **eğer bu topraklarda Kürt- Türk eşitliği isteniyorsa, Müslüman- Türk topluluğunun kendisine ve geçmişine eleştirel bir gözle bakmayı öğrenmesi gerekir.**

Bu eleştirel bakış olmadan bu topraklarda eşitlik zor sağlanır.

İslami kültürel köklerden beslendiğini söyleyen bir siyasi iktidarın en büyük zorluğu buradadır.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yine Millet-i Hâkime sorunu

Taner Akçam 17.10.2013

Bugün Sünni Türk-Kürt-Alevi eşitliğinin önüne iki büyük zihniyet duvarı dikilmektedir. Duvarlardan birincisi, kökleri İslami düşünceye dayanan **Millet-i Hâkime** fikridir. İkincisi, daha çok **seküler temelli milliyetçi tepkidir.**

Tablo şudur: Eşitliği hedefleyen reformlar, referansı İslam olan bir siyasi parti tarafından hayata geçirilmek isteniyor. Buna en kuvvetli tepki klasik Türk milliyetçiliğini temsil eden MHP ile CHP etrafında toplanan Alevi-Türk kesimden geliyor.

Ben hem reform yapmak isteyenlerin hem de karşı çıkanların eşitlik fikri ile ciddi sorunları olduklarını ileri sürüyorum.

Birisi, Millet-i Hâkime fikrine hâlâ sadık kaldığı için; diğeri Türk-Kürt eşitliğine Sünni-İslam’a derin güvensizlik temelinde karşı çıktığı için.

Konuyu karmaşık hâle getiren bu durumdur. Burada Millet-i Hâkime fikri ile uğraşmak istiyorum. Alevilerin, Sünni-İslam korkusu temelindeki seküler-milliyetçi tepkileri bir başka yazı konusu olsun.

Eşitlik için reform iddiasındaki hükümetin, Osmanlı’da egemen İslami düşüncenin temel referanslarından birisi olan Millet-i Hâkime fikrinden hâlâ vazgeçmemiş olduğuna ilişkin yüzlerce örnek bulmak mümkün. Başbakan Yardımcısı **Beşir Atalay**’ın, daha iki gün önce sarf ettiği şu sözleri bakmak kâfi: **“Biz Osmanlı’nın mirasını devraldık, ecdadımızın o geniş bakışını sürdürmek istedik. İçeride bütün vatandaşlarımızın kendi diliyle, diniyle kültürüyle özgürce yaşamasını hedef aldık ve [reformları] onun için yaptık.”**

Reform için referans gösterilen ve İslami çevrelerin de çok övgü düzdüğü bu Osmanlı çoğulculuğu, aslında eşitsizliği esas alır; Müslüman üstünlüğüne dayanır ve neredeyse Hindistan kast sistemine yakın bir sistem savunur.

Hristiyan ve Yahudiler ancak ve ancak Müslüman üstünlüğünü kabul ettikleri ölçüde özgürdüler.

İşin üzücü ve tuhaf olan yanı şu: Bu gerçek, Osmanlı çoğulculuğuna övgü düzenler de dâhil herkes tarafından bilinir. Şimdi AKP hükümeti 21. yüzyılda eşitlik fikrini bu kültürel arka plana dayanarak yapmak istediğini ilan ediyor. Bu, bu ülkede eşitlik olmaz, demenin bir başka türüdür.

Reform paketinde Aleviler ile ilgili hiçbir düzenlemenin olmamasının kökleri burada yatmaktadır. Kürtlerle Müslümanlığın Sünni yorumu etrafında eşitlik sağlayabileceğini düşünen AKP, konu Alevilere gelince zorlanmaktadır. Ve zorlanmaya devam edecektir.

İşin özü şudur ki, AKP ve İslami çevreler Millet-i Hâkime fikri ile hesaplaşmadıkları müddetçe, bu ülkede eşitliği yakalamak bir hayaldir. 19. yüzyıl reformları bu nedenle başarılı olamadı, 21. yüzyılda da aynısı olacaktır.

Millet-i Hâkime fikrinin, arzulanan eşitliği engelleyecek olması bir tek Alevi-Sünni gerilimi ile sınırlı değildir.

Çünkü eşitliğe karşı bu İslami kültür, bir tek Sünni Türklerin sorunu değildir. Şu anda Türklere karşı eşitlik mücadelesi veren Kürtler de aynı hastalıktan mustariplerdir.

Ağır kaçabilir ama söylemek gerekir. Eşitlik sorununa “**taksit taksit**” yaklaştığı için AKP’ye haklı olarak ağır eleştiriler yönelten BDP, konu Hristiyanların eşitliği ve bu temelde ortaya çıkan bazı sorunlar olunca çok farklı bir tutum takınmamaktadır.

Partisinde Süryani kökenli bir milletvekiline de yer veren, bünyesinde Diyarbakır Büyükşehir ve Sur Belediye başkanları gibi, bazı eserleriyle gurur duyduğumuz politikacıları barındıran bir siyasi parti hakkında bu tür bir yargıda bulunmamın büyük haksızlık olarak telakki edileceğini biliyorum.

Yapacağım eleştirinin, tüm BDP çevrelerini kapsamayacağı uyarısını şimdiden kabul ederek BDP’nin de Millet-i Hâkime fikri ile ciddi olarak hesaplaşması gerektiğini ileri süreceğim. Konu, üzerinde ayrıca durmayı gerektirecek kadar önemlidir.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

BDP ve Millet-i Hâkime

Taner Akçam 21.10.2013

Asırlardır Müslüman pratiği olarak yaşanmış ve İslam’la özdeşleştirilmiş Osmanlı hukuk ve kültürel geleneği olan **Millet-i Hâkime** zihniyeti ile hesaplaşmadan, Alevi- Sünni ve Hristiyan- Müslüman eşitliği sağlanamaz.

Millet-i Hâkime zihniyeti bir tek Sünni- Laik Türklerin sorunu değildir. Kürtlerde de bu zihniyetin egemen olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Öcalan'ın Diyarbakır- Nevroz mesajı buna verilecek birinci örnektir. Öcalan, sağlanacak Türk- Kürt eşitliğinin temelini, "**bin yıla yakın İslam bayrağı altındaki ortak yaşam**" ile açıklamaktadır. Öcalan'a göre, bu bayrak ve ortak yaşam, "**kardeşlik ve dayanışma hukukuna**" dayanır ve "**bu kardeşlik hukukunda; fetih, inkâr, ret, zorla asimilasyon ve imha yoktur**".

İçeriği tamamıyla yanlış bu demecin "**taktik bir açılım**" olduğu ve ciddiye alınmaması gerektiği söylenebilir.

Bana bir not düşmek kalır: **Öcalan** ile **Beşir Atalay** arasında Türk- Kürt eşitliğinin hangi kültürel arka plan üzerine inşa edileceği konusunda fazla bir fark yok. Her ikisi de "**İslam bayrağı**" altında kökleşmiş Millet-i Hâkime zihniyetini esas alıyor.

Sorun bir tek Öcalan'ın sözleri ile sınırlı değil. Özellikle Süryanilere ait arazilere el konulması ile ilgili BDP pratiğinde de bu zihniyetin izlerini bulabilirsiniz.

Mardin bölgesinde Süryanilere ait birçok manastır var. Bunlardan birisi **Mor Gabriel**. Bilindiği gibi, bu manastırın toprakları önce zorla alındı sonra da büyük bir lütufluş gibi reform paketi ile geri verildi.

Daha önce geri veril(e)miyor olmasının bir nedeni araziye el koyanların AKP milletvekili **Çelebi**'nin aşireti olması idi.

Bir de ismi pek duyulmayan **Mor Augin Manastırı** var. **Bu manastırın arazisi de dört yıldan beri işgal altında. İşgalciler arasında BDP'li Girmeli Belediye Başkanı ve akrabaları olduğu söyleniyor.**

Süryaniler BDP'ye hürmeten olayı kamuoyuna yansıtmamış ve **Ahmet Türk** gibi isimlerin devreye girerek sorunun barışçı bir şekilde çözülmesini beklemişler. Ama dört yıldır bir sonuç yok.

Bölgedeki sorun aslında bir tek manastır arazisi ile sınırlı değil. 1980 sonrası boşal(tıl)an binlerce köyün içinde yüze yakın Süryani köyü de var. Aradan bir süre geçtikten sonra köylerine dönmek isteyen Süryaniler, topraklarına Kürt köylülerin yerleştiğini görürler.

Birçok durumda işgalciler, zaten Süryanilere ait toprakları büyük paralarla asıl sahiplerine geri satmışlar. **Midyat**'ın **Sare** köyü buna bir örnek.

Diğer köylerdeki durum bundan farklı değil. Birçok köyün toprağı, '**sürülmediği**' gerekçesiyle devlet hazinesine devredilmiş. Şimdi **Süryanilerden 'kendi sahip oldukları' toprakları devletten parayla satın almaları isteniyor.**

Konu her BDP kongresinden önce gündeme gelmiş ve BDP çözüm için bir komisyon kurma sözü vermiş. Ama bu komisyon hiç kurulmamış.

İnsanın aklına 1908 sonrası, Kürtler tarafından işgal edilen Ermeni toprakları sorununu halletmek için **İttihatçılar** ve **Taşnaklar** arasında kurulan komisyon geliyor.

Komisyon bölgeye de gidiyor ama hiçbir sonuç alamıyor ve dağılıyor. **Cemal Paşa** anılarında, toprak sorununu çözmek istediklerini ve ama Kürt ağalar nedeniyle çözemediklerini aktarır. Aradan yıllar geçmiş ama değişen çok bir şey yok.

BDP elbette hükümette değil ve hukuken sorumlu tutulamaz. Ama, içlerinde üyelerinin de bulunduğu bir grubun Süryani topraklarını işgal etmesini, politik bir sorun hâline bile getirmemeleri ve yok saymaları bize çok şey anlatıyor.

Öyle görülüyor ki, **Millet-i Hâkime zihniyeti, Hıristiyan topraklarına el koymayı doğal bir uygulama hâline sokmuş. AKP veya BDP çok fark etmiyor.**

Reform ve eşitlikler sorunu, ne AKP aşkı ne de AKP nefreti ile halledilebilecek gibi. Ortada çok ciddi bir zihniyet problemi var.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Reform ve ademimerkeziyetçilik

Taner Akçam 28.10.2013

Birkaç yazıdır anlatmaya çalıştığım şu: Reform paketine, 19. yüzyıldan bu yana Osmanlı-Türk toplumunun yaşadığı reform macerası çerçevesinde yaklaşmak gerekir. Paketin ne olduğu ve nereye yöneldiği ancak böylesi uzun erimli bir tarih perspektifi ile anlaşılabilir.

Ana iddiam paketin önündeki en önemli sorunun, zihniyet dünyamızla ilgili olduğu... Toplum olarak son 200 yılda oluşmuş zihniyet kalıplarını zorluyoruz.

Thomas Kuhn'un **paradigma** kavramıyla anlattığı türden bir değişim kaçınılmaz gibi. Sorun, bu paradigma değişimini başarıp başaramayacağımız.

Paradigma değişiminin birinci ayağı **Millet-i Hâkime** fikri ile ilgili. Bunu yeteri kadar tartıştım.

İkincisi ise **idari merkeziyetçi zihniyet**. Eski tabir ile **ademimerkeziyetçilik** yenisi ile **yetkilerin yerel yönetimlere devredilmesi** meselesi.

Reform paketinde bu konuda da bir şey yok. Tarihi bir perspektiften bakıldığında bu da bir tesadüf değil.

Osmanlı İstanbul'un yetkilerini dağıtamadığı için dağıldı.

Benzeri tehlike Türkiye Cumhuriyeti'ni bekliyor. En zayıf karın bu.

Şu anki anlayış ademimerkeziyetçiliğin dağılmayı getireceği. Tarihte böyle olduğuna inanılıyor.

Osmanlı Avrupa'yı, Hıristiyan toplulukların reform isteklerini kabul etmemesi nedeniyle, 1804 Sırp isyanı ile başlayan süreçte ağır ağır kaybetti.

İngilizcede **self-fulfilling prophecy** diye bir kavram var. Bunu, **kendini gerçekleştiren kehanet** diye çevirmek mümkün. İstemediğiniz ve korktuğunuz bir şey var, buna engel olmak istiyorsunuz; ama yaptığınız şeyler, korktuğunuz şeyin başınıza gelmesine yol açıyor.

Osmanlı'nın ademimerkeziyetçilik ile böyle bir macerası var. Osmanlı dağılmaktan korktu. İktidarı yerel yapılarla paylaşmanın dağılma anlamına geleceğine inandı. Bunun için de ademimerkeziyetçiliği hiç sevmedi.

Ancak ve ancak merkezin güçlendirilmesiyle dağılmayı önleyeceğine inandı. Yerel yönetimlere hiç hak tanımadı.

Ama merkezi sıkıkça, merkezkaçın kuvvetlenmesini sağladı.

Korktuğu ayrılıkçılığı, kendi izlediği politika ile kendisi yarattı.

Sırp, Yunan, Bulgar bağımsızlıklarının kısıdan öyküsü budur.

İmparatorluğun **Arap** ve **Ermeni** toplulukları için de durum farklı değildi.

Yaşadıkları topraklarda Ermenilerin azınlıkta olduğunu bilen Taşnak örgütü, Hristiyanların da eşit ölçüde katılacağı, yetkileri artırılmış yerel yönetimler istiyordu.

1895 ve 1914 reformlarının özü budur.

Araplar için de durum aynı idi. 1908 sonrası kurulan Arap örgütleri, Osmanlı egemenliğinin ortadan kalkmasının, yaşadıkları bölgeleri büyük devletlerin sömürgesi h^'aline sokacağını biliyorlardı.

Bu nedenle sorunlarına Osmanlı devleti çatısı altında çözüm aradılar. Tüm talepleri, ademimerkeziyetçilik olarak tanımlanabilecek şeylerdi. Bölgelerinde Arap memurların görev yapması, Arapçanın eğitim dili olması gibi basit, temel talepler ileri sürüyorlardı.

Hatta örgütlerine, 1912'de Kahire'de kurulan **Osmanlı Ademi Merkeziyetçi İdare Partisi (Hizb al-lamarkaziyya alidariyya al-'uthmani)** örneğinde olduğu gibi isimler de veriyorlardı.

Özetle, Ermeni ve Arapların önerdiği, günümüz tanımıyla yerel yapıların güçlendirilmesinden başka bir şey değildi.

İttihatçılar, Sırp, Yunan ve Bulgar deneylerinden hareketle, Ermeni ve Arap taleplerinin ayrı devletlerle sonuçlanacağına inandı. Merkezleşmeyi tercih etti ve ama sonuçta korktuğunu kendisi yarattı.

Şimdi benzeri sorun **Kürtler**le yaşanıyor. **Yerel yönetimlere geçişin, Kürtlerin bağımsız devletlerine doğru gidişlerinin ön adımları olmasından endişe ediliyor.**

Gerek AB ile ilişkilerde gerekse bugünkü reform paketinde yerel yönetimler konusunda zorlanılmasının arkasındaki neden, bu tarihî korkudur. Üzerinde konuşmak gerek.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İdari reform ve derin travma

Taner Akçam 31.10.2013

Yerel yönetimler ile ilgili bir düzenleme pakette yer almadı. Bu tesadüf değildi. Çünkü 200 yıllık derin bir travma söz konusu.

Travma, iki farklı fakat ilgili konuyla doğrudan alakalı. Birincisi, **1808 Sened-i İttifak** antlaşması ve sonrası süreç. Antlaşmaya göre, İstanbul otoritesini yerel güçler (âyanlar) ile paylaşmak zorundaydı. Ama bu, dağılmanın başlangıcı olarak görüldü ve antlaşma yok sayıldı; büyük askerî seferler düzenlendi, cinayetler işlendi ve bu temelde merkezileşme sağlandı. Korku o boyutlardaydı ki, Sened-i İttifak'ın orijinal metninin bile imha edildiği söylenir.

Travmanın ikinci kaynağı, İmparatorluğun farklı etnik-din yapısı ile ilgilidir. Eğer ademimerkeziyetçilik uygulanacaksa, burada esas ne olacaktı?

Konuya ilişkin iki ayrı seçenek vardı; ya birey hak ve özgürlükleri esas alınacak ve etnik-din kökenden bağımsız ademimerkeziyetçi bir sistem geliştirilecek; ya da etnik-din kökenler esas alınacaktı.

839 Tanzimat ve **1856 Islahat** reformları daha çok birinci seçeneği temsil eder ama o yolda hiçbir ciddi adım atılmadığı için, Osmanlı, esas olarak etnik-din yapılarını esas alan ademimerkeziyetçiliği tartıştı.

Buna göre, nüfus sayımı yapılması, etnik-din haritalarının çıkarılması ve nüfus oranlarına göre temsil sisteminin geliştirilmesi gerekiyordu ki tüm bir 19. yüzyıl boyunca bu hep sorun oldu.

Farklı etnik-din gruplarının nüfus ağırlıklarına göre idari yapıda temsil edilmesi anlayışı ilk önce 1860'da Lübnan'da uygulandı. **1868 Girit reform planı** da bu esasa dayandı.

1895 Ermeni reform paketi de farklı değildi. Osmanlı Hükümeti, Ermenilerin nüfus ağırlıklarına göre, idari yapılara katılmasını kabul etti. Reform planında özel bir oran belirtilmedi, ama ilgili bir İngiliz raporunda, Ermenilerin nüfusun yüzde 10'u geçtiği yerlerde idari yapılara katılmasından söz edilir.

Reform için Hükümetin verdiği nüfus rakamları ile Patrikhane'nin verdiği rakamlar arasında büyük uçurum ortaya çıkınca, büyük devletlerin baskısıyla, Hükümet yeni nüfus sayımı yapmayı kabul etti ama plan uygulanmadı. 1895-6 katliamı bu reformu hayata geçirmemek için yapıldı.

Şubat 1914 Ermeni reform görüşmelerinde de 1895 Reform planı esas alındı. Ermenilerin nüfus ağırlıklarına göre yönetimde temsil edilmesi kabul edildi. Ama bu reform planı da hiçbir biçimde uygulanmadı.

Ben hem 1894-6 katliamında hem de soykırımda etnik-din temelli idari reform fikrinin merkezî bir rol oynadığına inanırım.

Soykırım sırasında, Ermeni nüfus sayımlarına çok ama çok özel bir önem verildi. **Talat Paşa** neredeyse günlük bazda hayatta kalan Ermenilerin nüfus yapısı hakkında bilgi sordu.

Sürgüne gönderildikleri yerlerde, Ermenilerin nüfusun yüzde 10'u üzerine çıkmaması ana hedefti hatta imhalar bu rakamlara bağlı olarak yapıldı.

Sonuçta, hem 1808 Sened-i İttifak antlaşmasını uygulamamak hem de nüfusun etnik-din yapısı esasına göre yerel yönetimde temsil edilmemesi için büyük cinayetler işlendi.

Biz vatandaşların hafızası silindi ve yok edildi belki ama ben bu devletin bu tarihî miras ve bu mirasın yarattığı travmanın bilinci ile hareket ettiğine inanıyorum.

Bugünkü reform paketinin çözmesi gereken en temel sorunlardan bir tanesi, Kürtlerin yönetime katılmaları meselesidir.

Bu katılımın bireysel hak temelinde mi yoksa kolektif hak temelinde mi olacağının doğru dürüst tartışılmadığı bir kültürel atmosferi yaşıyoruz.

Kürtler de bu konuda çok açık değiller. Etnik kimliklerini esas alan çözümlerle, bireysel haklar eksenli çözümler arasında gidip geliyorlar.

Bence yerel yönetimler konusundaki öneriler, 200 yıllık travma ile birlikte ele alınmaz ve tartışılmaz ise çok yol alınmaz.

Reform paketinde, AKP'ye nefret veya aşkları dışında bir şey görmeyenlerin düşünmesi ümidiyle: Türkiye yerel yönetim reformu konusunda niçin zorlanıyor acaba?

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bilinmeyen bir darbe girişimi

Taner Akçam 04.11.2013

Tarihimizde epey askerî darbe ve darbe teşebbüsü var. Ama ben size daha önce hiçbir yerde duymadığınız, okumadığınız bir darbe girişimini anlatacağım.

1914 Eylül ayında **Talat, Enver, Cemal ve Halil Menteşe** başta olmak üzere İttihatçıların savaş yanlısı ekibi tarafından planlanan, ama daha sonra yapılmasına gerek kalmadığı için vazgeçilen bir darbe girişimi.

Aslında yıllardır yazmak istiyordum bunu.

Balyoz Darbe Planı sırasında yazacaktım; askerî darbe planlamalarındaki gelişme ve değişimleri biraz şaka ile karışık anlatmak amacıyla.

Bugüne kısmetmiş.

Şimdi yazmamın nedeni, bu günlerin Birinci Dünya Savaşı'na resmen girdiğimiz günler olması. Pek kimse yazmadı; yazdı ise de ben görmedim. Unuttuk galiba...

Gerçi herkes bilir ama hatırlatmak babından tekrar edeyim: Ekimin sonunda, bize hediye edilen ve adları **Yavuz ve Midilli** olarak değiştirilen iki Alman savaş gemisi Karadeniz'e açılır, Ruslara saldırır, sonra da kasım başı ile birlikte sırayla Rusya, İngiltere bize savaş ilan ederler.

Biz de Cihat ilan ederek onlara karşı savaşa girdik.

Benim zamanımda okullarda “**savaşa girmeye mecburduk**”; “**biz istemiyorduk ama bizi zorla soktular**” gibi masallar okutulardı.

Ya da, “**Alamancı Enver, kimseye haber vermeden memleketi savaşa sürükledi**” falan gibi şeyler. Şimdi neler anlatıyorlar bilmiyorum.

Bunların hepsi palavra elbette. **Ne biz zorla sokulduk savaşa ne de her şey Enver’in başının altından çıktı.** Hele **Enver’in başına buyruk hareket ettiği tam bir yalan.** Onun bu denli günah keçisi hâline sokulmasının bir nedeni **Mustafa Kemal.**

Enver’den nefret ettiği için böyle bir tarih yazımının ortaya çıkmasını teşvik etti.

Ekleme gerekir ki, Talat, Cemal ve Halil Menteşe gibi İttihatçılar da, anılarında savaşa niçin girdiğimiz konusunda epey yalan söylediler.

Savaşa niçin ve nasıl girdik konusunda tarihî hakikat nedir kısmı kendi başına ayrı bir konu.

Biz, 1914 Eylül’ündeki darbe girişimi ve planına bakalım.

Okuyacağınız metin bir Alman belgesi. Hans Humann adlı Alman Askerî Ateşe tarafından kaleme alınmış.

Hans Humann, savaş yıllarında Alman Büyükelçiliği’nde görevli idi ve bugünkü deyimle, Osmanlı ve Alman “**derin devletleri**” arasındaki “**gizli**” bağlantıyı sağlıyordu. Taraflar resmî kanaldan iletemeyecekleri haberleri onun üzerinden birbirlerine iletiliyorlardı.

Humann’ın elinde bu nedenle son derece önemli, başka yerde kolayca bulunamayacak belge ve bilgiler mevcut.

Bu belgeler, yine büyük bir Türk dostu, Birinci Dünya Savaşı yıllarının Türk-Alman Dostluk Derneği’nin kurucusu Alman **Ernest Jack** arşivi arasında bulunuyor. Onun **Yükselen Hilal** adlı, Türklere övgü dolu kitabını çok kişi bilir.

Ernest Jack’in arşivi şu anda Amerika’da, Yale Üniversitesi’nde.

Darbe planını nasıl okumanız gerektiğine ilişkin ek bir bilgi daha vereyim.

1914 yaz ayları itibarıyla İttihat ve Terakki içinde açıktan savaştan yana olan ve savaşa girmek için çırpınan bir kanat vardı. **Cemal Paşa** biraz geç, eylül başları gibi katıldı bu gruba. Grubun dört lideri **Talat, Enver, Cemal** ve **Halil Menteşe** idi. **Doktor Nâzım** ve **Bahaettin Şakir**’in tutumları ise ayrı bir mevzu ama darbe işinde onlar da var, “**kambersiz düşün olmaz**” misali.

Hükümet içinde, başta Maliye Bakanı **Cavit Bey** olmak üzere savaşa girmek istemeyen ciddi bir ekip var ve hükümetin savaş kararı almasını geciktiriyorlar. Bu durum savaşa bir an önce girmek isteyen ekibi çok sinirlendiriyor.

Almanlar zaten, 2 Ağustos 1914 tarihinde imzaladıkları gizli antlaşmadan beri çok sabırsızdırlar ve Osmanlı Hükümeti’nin bir an önce savaşa girmesini istemektedirler.

İşte darbe bu koşullarda, Hükümet'in savaş karşıtı kanadına karşı hazırlandı.

Biraz arkası yarın gibi oldu ama yer kalmadı, planı perşembeye günü aktarayım.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bilinmeyen bir darbe girişimi (2)

Taner Akçam 07.11.2013

1914 Eylül ayında planlanan ama sonra uygulanmasına gerek görülmeyen bir darbe teşebbüsünden bahsediyordum.

İttihat ve Terakki hükümeti içinde iki grup vardı. Bir grup savaş yanlısı idi ve bir an önce savaşa girmek istiyordu. Diğer ekip ise ayak diriyordu.

Sonuçta, **Talat, Enver, Cemal, Halil Menteşe** gibi isimlerin başını çektiği **İttihatçı ekip hükümet içindeki savaş karşıtlarını, savaşa girmeyi geciktirdikleri için askerî bir darbeye tutuklamaya ve devre dışı bırakmaya karar verir.**

Darbe Almanlarla beraber planlanır. Alman subaylar darbeye doğrudan görev alacaktır. Ve Göben zırhlısı tüm harekâta merkezî bir rol oynayacaktır.

Başından beri darbe teşebbüsünün içinde olan Alma subay **Hans Humann** planın ayrıntısını Berlin'e rapor eder. Sözü Humann'a bırakıyorum:

"Konuşulan plan aşağıdaki gibidir:

Bahriye Nazırı Cemal Paşa veya Admiral Souchon veya her ikisi birden Sadrazamı, Bakanları ve önde gelen politikacıları 'Göben'e [zırhlısına] davet ederler. Bahane: deniz savaşı tatbikatı, torpil atışı. Bu tatbikatın süresi: 2 saat, öyle bir süre ki kimse hayır diyemez. Davet edilenler arasında en önemlileri: Sadrazam (çünkü ondan devlet mührü alınacak), Maliye Bakanı Cavit Bey, ayrıca Dr. Nazım ve Bahaettin Şakir. [Katılacak] diğer kişiler Enver ve Cemal Paşa tarafından belirlenecek. Davet edilenler, Göben güvertesinde şampanyalı kahvaltı ile karşılanacaklar.

Bu esnada bir Alman subay yönetiminde bir Türk taburu güvenilir Türk subaylarla birlikte Dolmabahçe Sarayında hazır bulunacak ve bir de süvari birliği bulunacak. Taksim Kışlasında bir makineli-tüfek birliği harekete hazır bekleyecek.

Dolmabahçe rıhtımında koşulsuz itaat edecek 4 subay Cemal ve Enver'i bekleyecek.

Enver ve Cemal bir sandal ile Dolmabahçe rıhtımına yanaşacak ve 4 subay kendilerine katılacak.

Sonra beraberce saraya gidecekler ve başmabeyinciye Padişah ile çok önemli bir konu hakkında görüşmek istediklerini söyleyecekler.

Padişah'a çıkacaklar ve Ordu'nun bu belirsizlik durumunu daha fazla kaldıramayacağını ve savaş istediğini söyleyecekler. Ordu devrimcidir ve [gerekirse] Padişah'a karşı da hareket etmeye hazırdır: Bir tabur ve süvari birliği Dolmabahçe'de hazırdır. Sadece kendilerinin (Enver ve Cemal'in) etkisiyle, kabinenin devrilmesi ve yeni bir kabinenin kurulması vaadiyle Orduyu durdurabilmişlerdir.

Sultan bu [isteğe] onay verecek ve bunun üzerine başmabeyinci ve [Padişah'ın] emir subayı Göben zırhlısının güvertesine gelecek ve Sadrazamdan devlet mührünü isteyecektir. Padişah Cemal Paşa'yı Sadrazam ilan edecektir, Enver ve Cemal açık bir araba ile süvari alayı eşliğinde, Padişah tarafından daha önce imzalanmış bir açıklamayı okumak üzere Bâb-ı Âliye geleceklendir.

Görevinden alınmış bakanlar ve güvenilmez politikacılar güvenlik nedeniyle bir kaç gün Göben'de muhafaza altında tutulacaklardır. Yeni Bakanlık için ismi düşünülenler: Sofya'dan Fethi Dışişleri bakanlığı ve Mahmut Kamil Bahriye Nazırlığı."

Darbe planı bu... uygulanmaya konmuyor ama. Nedeni ise savaşçı kanadın kabinede çoğunluğu elde edecek olması.

Yavuz ve Midilli (Göben ve Breslau) öyle iddia edildiği gibi, kimseden habersiz, Enver'in kendi kararıyla değil, İttihatçı hükümetin bilgi ve kararı dâhilinde Karadeniz'e gönderildi.

Savaşa zorla sokulmadık, isteyerek ve canı gönülden katıldık. En büyük iki neden ise kapitülasyonlardan ve 1914 Şubatında Ruslarla imzalanan Ermeni reform antlaşmasından yani bir anlamda Ermenilerden kurtulmak.

Sizleri bilmem ama yıllarca tarihimiz konusunda enayi yerine konulmuş olmamız benim çok ağrıma gidiyor.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İkinci Gezi

Taner Akçam 11.11.2013

Bana göre, **Başbakan'ın sözleri ikinci bir Gezi depremi sayılmalı.** Hangi parkın, hangi binanın nereye yapılacağı kararını vermekten çekinmeyen ve kendisini tek seçici sayan **Başbakan şimdi de çocuklarımızın bacak araları ile ilgilenmeye karar kılmış gözüküyor.**

Konunun anlamını tartışmadan önce tek bir şey söylemek isterim.

Sayın Başbakan, ben Üniversite’de okuyan 22 yaşında bir kız çocuk babasıyım. **Kızımın izzeti nefsi ile oynamaya ve hakaret etmeye hakkınız yok; benim çocuğum nerede kalacağına kendisi karar verir.** Kötü bir şey olursa bu benimle onun arasındaki bir sorundur, **karışmak sizin haddinize düşmez; yaptığınıza en hafif ifade ile saygısızlık derler.**

Sayın Başbakan, sizin kız-erkek çocuklarımıza karşı gösterdiğiniz bu saygısızlığın çok temel bir nedeni var; biz buna **seksist ve erkek egemen kültür** diyoruz. Siz böyle bir kültüre sahipsiniz. Ancak ve ancak kadınları seks objesi olarak gören bir zihniyet, **“o evlerde neler oluyor bilmiyoruz”** biçiminde bir cümleyi sarf edebilir.

Sizin söylediklerinizin muhafazakârlıkla alakası olduğunu da zannetmiyorum. Buna literatürde lümpen kültürü diyorlar.

Eğer muhafazakâr bir baba olarak, herhangi bir yerde, değerleriniz ile bağdaşmayan yaşam tarzları hakkında şikâyetle bulunsanız idiniz, size sempati bile duyabilirdim.

Ama siz, değerlerinize uymuyor diye, **devletin imkânlarını kullanarak, kızımın nerede ve kiminle kalacağına karar vermek istiyorsunuz.**

Size bir tek şey söyleyebilirim: **Değerleriniz, benim değerlerimden daha kıymetli değil; haddinizi bilin. Hem bana, hem kızıma hakaret ediyorsunuz.**

Yaptığınız, çocuklarına özellikle kız çocuklarına güvenmeyen bir zihniyetin ürünüdür.

Sorun bir tek Başbakan’ın söyledikleri ile sınırlı değil. Onun tutumunu destekleyip **“çoğunluk bizim gibi düşünüyor”**, argümanını ileri süren epey bir kalabalık var.

Oysa kural basittir; **bir fikri savunmaların sayısı arttıkça fikir doğru hâle gelmiyor.**

Bu “çoğunluğa uymak zorundasınız” tezinin başını çekenlerden birisi de **Yeni Şafak**’ın genellikle dinî konularda yazı yazan kalemi **Hayrettin Karaman.**

Sayın Karaman farkında mı bilmiyorum ama **yazısı üstü örtülü tehdit kokuyor:**

“Çoğunluğun istemediği, zararlı, çirkin, gayr-i meşru gördüğü bir davranışı, bir uygulamayı, bir ilişkiyi hükümetler de kanun ve düzenlemelerle koruyamaz”, diyor ve ekliyor, “bireyler, muhtaç oldukları çoğunluğun hatırı için bazı özgürlüklerini ‘gönüllü olarak’ kullanmama(lı)dır.”

Tek kelime ile **korkunç bir düşünce bu. Ürpermemek mümkün değil.**

Eğer çoğunluk bir şey isterse, kanun-hukuk hak getire, diyor ve bizden kendisi beğenmiyor diye bazı şeylerden vazgeçmemizi istiyor.

Başbakan’ın söyledikleri ile birleşince oldukça anlam kazanıyor bu sözler.

Bir de bunun tarihî bağlamı var. Bu belki daha da önemli.

Yüzde yüze yakını Müslüman bir toplum muyuz bilemem, hadi diyelim öyle, ama eğer birileri bu toplumun yüzde yüze yakınının Müslüman olmasıyla övünecekse; vaktiyle toplumun yüzde otuz Hristiyan’ına ne oldu sorusuna da cevap vermek zorundadır.

Sayın Karaman, acaba yüzde otuzu Hristiyan olan bir toplumdan, övündüğünüz yüzde yüzü Müslüman olan bir toplum nasıl ortaya çıktı? Anlatsanız da öğrenecek.

Sakin yukarıda yazdığınız zihniyet bunda bir rol oynamış olmasın?

Başbakan'ın sözleri, Karaman'ın söyledikleri bu topraklardaki var olan derin bir hoşgörüsüzlük kültürünün ürünü. İstedikleri, kendilerinin buyurdukları gibi yaşamamız. Karaman'ın beğenmediği türden yaşarsak bizi kanun falan da koruyamazmış. Ne yaparsınız o zaman Sayın Karaman, anlatın da öğrenelim?

Bu topraklarda, toplum düzeyinde, demokratik değerler ve çoğulcu bir kültür için ciddi kavga henüz daha verilmedi, başlayan budur ve bu kavga verilmeye değer.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Doku değişimi

Taner Akçam 14.11.2013

Başbakan'ın, kız-erkek öğrencilerin karışık kaldığı evlere “**nizam ve intizam**” getirmek istemesi küçük çaplı bir deprem yarattı.

İkinci Gezi olarak tanımladığım bu depremin nedeni Erdoğan'ın insan hayatının en mahrem alanına el atmaya kalkmasıdır.

İnsanların nasıl, nerede ve kiminle birarada yaşayacakları devletin ilgi alanı olabilir mi? Belli bir grubun, çevrenin ahlak anlayışı hukuk ya da başka yollarla insanlara zorla dayatılabilir mi?

Batı toplumlarında, hâlâ ciddi bazı sorunlar olsa bile, ortak bir anlayışa ulaşıldığı söylenebilir. Esas olan bireysel özgürlüktür. Devletin bireylerin yaşam alanlarına müdahalesi sözkonusu olamaz.

Bu boyut itibarıyla, Türkiye'yi Avrupa ile değil ama ABD ile kıyaslamak daha anlamlı olur. Çünkü ABD aslında, Hollywood'da görüldüğü gibi değil, çok muhafazakâr bir toplum. Özellikle kadın ve eşcinsellerin hakları konusunda Avrupa'nın çok gerisinde. Amerikan halkı, başta dinî olmak üzere muhafazakâr ahlak değerlerine çok daha fazla önem veriyor.

Bu nedenle, Amerikan muhafazakârları (Cumhuriyetçiler) seçimlerde dinî değerleri çok sık kullanırlar. Örneğin 2004 yılında Bush'un ikinci sefer Başkan seçilmesinde bu husus son derece belirleyici bir rol oynamıştı.

2004 seçimi öncesi, kamuoyu yoklamalarına göre kaybedeceklerini anlayan Cumhuriyetçiler, kürtaj ve eşcinsel evliliğine karşı yoğun bir kampanya başlattılar. Muhafazakâr seçmeni korkutarak sandığa gitmelerini sağladı ve sonuçta seçimleri kazandılar.

Fakat daha sonra ilginç bir gelişme yaşandı. 2008'den itibaren Amerikan toplumunda, alttan alta yaşanan **doku değişikliği** açığa çıkmaya başladı. Artık toplumun çoğunluğu, insanların cinsel tercihi, kürtaj vb. konularına

karışılmasını sevmemeye başladı.

Özellikle genç muhafazakâr kuşak için bu tartışmalar saçma ve anlamsızdı. Her birey istediğini yapmakta özgürdü ve kimse de karışamazdı. Sonuçta, Kürtaj ve eşcinsel evliliğe karşı çıkma silahı ters tepki ve Cumhuriyetçilerin elinde patladı.

2012’de Obama’nın seçimleri kazanmasındaki en önemli etkenlerden birisi ABD’de yaşanan bu doku değişikliği idi.

Türkiye’deki son kapışmaların böyle bir yapı değişikliği ile alakalı olabileceğini tahmin ediyorum. Ve eğer yanılmıyorsam, “İslami ahlaki değerler” adı altında başlatılan **bu ahlak kampanyası AKP’nin elinde patlayacaktır.**

Yanılıyor olabilirim, bu nedenle konuyla uğraşan bilim insanlarına sormak isterim.

Acaba, özellikle Erdoğan’ın içki yasağı tartışması ile başlayan ve şimdi de öğrenci evleri ile devam eden ahlak operasyonunun arkasında bu doku değişikliğinin bir payı olabilir mi?

Bilmek istediğim şu: **AKP hızlı bir ekonomik büyümeye imza attı. Yeni bir orta sınıfın doğmasını sağladı. Galiba, son derece muhafazakâr olan bu yeni orta sınıf, biraz hızlı zenginleşmenin hazımsızlığını yaşıyor.**

Bu yeni zengin sınıfın özellikle çocukları, daha önce hiç karşılaşmadıkları bir hayat tarzı ile tanıştılar. İçki içmek başta olmak üzere, evlilik ile bağı olmayan hayat arkadaşlıkları, cinsel ilişkiler vb. muhafazakâr baba ve anneleri fena hâlde ürküttü.

Acaba diyorum, aralarında AKP yöneticilerinin de bulunduğu bu yeni orta sınıf, ahlak seferberliğini kendi çocuklarına karşı başlatmış olmasın?

Alınan bu tedbirler, kötü yola düştüklerine inandıkları, kendi çocuklarını kurtarma operasyonu olmasın?

Erdoğan galiba çevresindeki, kendisi gibi muhafazakâr ailelerden bu yönde çok şikâyet alıyor ve aklınca çocukların bu yola düşmelerini engellemek istiyor.

Ben Türkiye’de güçlü bir doku değişikliği yaşandığına inanıyorum. Sınırlı gözlemim bu. Eğer AKP, bu doku değişimine uygun olarak muhafazakârlığını da yeniden tanımlamaz ise, seçim kazanmak için de gündeme getirdiği bu ahlak seferberliği geri tepecek ve elinde patlayacaktır.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

1968, cinsel özgürlük isyanı idi

Türkiye, gündemi çok hızlı değişen bir ülke. **Şivan'a, Barzani'ye memleketinize hoşgeldiniz** diyerek; bölgede, ülkemde her günün 16 Kasım gibi olmasını, yapay sınırların kalkmasını dileyerek, ve bugünlere gelinmesinde emeği geçen her insana derin teşekkürle yazıma **"eskimiş"** gündemle devam etmek istiyorum.

Başbakan'a teşekkür etmek gerekir. Sonuçta çok derinlerde bir yerlerde var olan lümpen kültürü açığa çıkarttı ve yapılması belki de gecikmiş bir tartışmayı ateşledi.

Erdoğan'ın tavrı bana bir Başbakan'dan çok, mahalle kabadayısının tavrını hatırlattı.

Mahalleden insanlar geliyormuş ve **"bazı evlerde karışık şeyler oluyor"** diye şikâyetle bulunuyorlarmış. Doğrudur geliyordur bu tür şikâyetler; ama asıl önemli olan ondan sonra ne yapacağınız.

Başbakan tavrı ile mahalle kabadayısı tavrı burada ayrışır. Başbakan, hükümetin görevinin yaşam tarzlarına karışmak olmadığını, güvenlik sağlamak; suçu engellemek, eğer işlenmişse suçluyu yakalamak olduğunu söyler. Mahalle kabadayısı ise, **"bu mahalle bizden sorulur, bir bakalım ne oluyormuş"** edalarıyla onun bunun yaşam tarzına karışır, namus bekçiliğine soyunur.

Aslında, **"mahallenin namusunu korumak"** anlayışının muhafazakârlık ve İslam ile alakası yok. Toplumumuzda bunun çok ötesinde, son derece yaygın erkek egemen, **"mahallenin namusu"** ve bu **"namusu koruma"** kültürü vardır.

Bu kültürün kökleri çok derinlere gider.

Solu, sağ, Alevisi, Sunisi, Kürdü Türkü fark etmiyor. Otoriter kültürün egemen olduğu bir toplumuz. **Bireysel özgürlükler** denince kuşku duyarız. Bireyin özgür olmasından, herkesin aklına gelen her şeyi yapmasını anlarız. Bireysel özgürlük, **"kimin ne yapacağını belli olmadığı"** bir düzendir ve korku yaratır bizde.

Erkek egemen kültür olarak da tanımlanabilecek bu kültür, ciddi cinsel tabulara da sahip olduğu için, **bireysel özgürlük** kavramının çağrıştırdığı tek şey **cinsellik** olur.

Bu nedenle başta cinsel özgürlük olmak üzere, akla gelebilecek diğer bireysel davranışların **"ortak değerler"**e dayalı; kolektif bir anlayış ile kontrol edilmesi gerektiğine inanırız.

Ortak değer, açık kadın düşmanı olarak tanımlanabilecek, **"mahallenin namusu"**dur. Ve bu **"namus"** erkek egemen değerlerle belirlenir.

Söylediğim gibi, bu zihniyet İslami veya muhafazakâr düşünceden beslenebileceği gibi, başka köklerden de örneğin **"seküler- ilerici"** düşünceden de beslenebilir.

Bu konu, **1968 gençlik hareketlerinin** en çok tartıştığı konuların başında idi. 68 bir anlamda bu tür kolektif ahlaki denetime karşı, bir özgürlük başkaldırısı idi.

Bu başkaldırının iki temel dayanağı vardı; birincisi, **kız ve erkeğin birlikte yaşamasının yapacağı ilk çağrışım cinsellik değildir**. İkincisi, **cinsellik konusunda da bu insanlar özgürdürler ve bu da kimseyi ilgilendirmez**.

Amerika'da, **"hippy movement"** diye bilinen bu hareket, Vietnam savaşına karşı, **"savaşma aşk yap"** sloganı ile ortaya çıkmıştı.

Almanya'da 1968 gençlik hareketi, Berlin şehrinde komün hayatını esas alan, kız ve erkeklerin birlikte kaldıkları ortak evlerin kurulmasıyla **da** başladı. İlk kurulan evler, **"Kommune 1"** ve **"Kommune 2"** diye bilinir. Bu kültür, daha sonra **"Wohngemeinschaft"** (oturma- yaşama ortaklığı) adı altında Alman genç kuşağın yaşam

kültürünün ayrılmaz bir parçası oldu. Ben de Almanya’da yıllarca, kız- erkek karışık yaşadığımız bu evlerde kaldım.

1968’li abilerimizin de bu tür girişimleri olduğunu biliyorum.

Kadının seks öznesi olarak görülmediği, kadın- erkek ilişkilerinde eşitliğin sağlanması doğrultusunda atılmış büyük adımlardı bunlar.

Gezi bağlamında tartıştığım gibi, 1968’in bu eşitlik- özgürlük rüzgârı daha sonra boğuldu. “**Mahallenin namusu**” egemen oldu. Buna ilişkin birkaç örnek vermek isterim.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Namus bekçileri

Taner Akçam 21.11.2013

 Namus bekçileri 1968 hareketi aslında bir özgürlük hareketi idi. Cinsellik bu özgürlüğün en önemli parçası idi. Gençler, evlilik ile cinsellik arasındaki ayrılmaz bağı koparmak istiyorlardı. Ve galiba ilk kuşak bunu başardı da... Fakat özellikle 12 Mart 1971 askerî darbesi sonrası gelişen gençlik hareketinde giderek artan bir muhafazakârlaşma gözlemlendi. 1968’in özgürlükçülerinden, 1970’li yılların “**mahallenin namusunu**” koruyan, kimin kiminle evlenmesi gerektiğine karar veren örgütleri çıktı.

ODTÜ bu bakımdan ilginç bir laboratuvar sayılabilir.

12 Mart sonrası ODTÜ’de gelişen gençlik hareketi oldukça özgürlükçü idi diyebilirim. Hafızam beni yanıltmıyorsa, gençlerin düzenlediği ilk eylemlerden birisi **Kız Yurdu** üzerindeki yasakların kaldırılması idi. O yıllarda, kız yurdu kapıları hafta için 9:00’da hafta sonu 24:00’te kapatılıyordu; hatta hafta içi belli saatlerden sonra erkeklerin kız yurdu kantinine girmeleri bile yasaktı. Üstelik kız yurdunun alt pencereleri demirlik ile kapalıydı; erkekler girmesin diye.

Bu yasakları protesto etmek için, kantini erkeklerin terk etmesi gereken saatte kalabalık bir erkek grubu kız yurduna girdi. Eylemi, **Dev-Genç** ismine çağrışım yaparak “**Sev Genç eylemi**” olarak tanımlayıp şakalaşanlar oldu.

Bir başka gün yurdun kapanış saatini protesto için tüm kız yurdu dışarı çıktı ve içeri girmedi. Tüm akşam türküler, marşlar söylendi. Pencerelerdeki demirler söküldü atıldı.

Yasalara sonra ne oldu hatırlamıyorum.

Daha sonra gençler, üniversiteleri terk edip inançları doğrultusunda halkı örgütlemek için gecekondu'lara gitmeye başladılar. Sanırım bu süreçte birlikte “**halka ters düşmemek**” adına birtakım muhafazakâr değerleri benimseme dönemi başladı.

Sanki şöyle bir mekanizma işledi:

Halkın gözünde gençler “komünist” idi ve “komünistler kapiya şapka asanlar” idi. Şimdiki kuşaklar hatırlamaz, o yıllarda “kapiya şapka asmak” tabiri, solcuları karalamak için kullanılırdı. Buna göre, “komünistler” ana-kız tanımazlardı, onlara göre herkes herkesle yatabilirdi. İstedığınız kapiyı çalıp, içeridekilere sahip olabilirdiniz (tabii ki sadece erkekler). Eğer bir evin kapısında şapka görürseniz, o evde “iş gören” bir erkek vardı ve başka kapiya gitmeniz gerekirdi. Kadını erkeğin malı ve seks objesi olarak gören bu ilkel seksist bakış muhafazakârlar arasında çok yaygındı ve özellikle İslami-sağ çevreler bu propagandayı yayıyorlardı.

Herhalde bu propagandanın yarattığı baskıdan da olsa gerek, gençler giderek “halkımızın değerlerini” benimsemeye başladılar. 1968’in özgürlükçülerinden 1970’lerin “mahalle namusu” koruyucularına böyle geçildi.

Aşağıdaki bildiri ODTÜ’de dağıtıldı. Dağıtan **ODTÜ Öğrenci Temsilciliği**. Öğrencileri, halkımızın değerlerine ters düşmemeye çağırıyor. El ele dolaşmak, öpüşmek gibi uygunsuz davranışlardan uzak durmaları isteniyor. Bildirinin önemli kısımları şöyle:

“ODTÜ’lü devrimciler, yurtseverler, ilericiler ve aydınlar olarak burjuvazinin halkımız ve gençlik üzerinde, onları bu mücadeleden soyutlamak için yürüttüğü yoz kültür politikasının esiri olmamalıyız. Şunu bilmeliyiz ki, gerçek yurtsever, gerçek devrimci her şeyden önce kendi öz devrimini yapmak için çaba harcayan kişidir. Devrimciler yeni düzenin yaratacağı yeni insanın bu yoz düzen içindeki temsilcileri olmamalıdır.

(...)

Devrimci bir geleneğe sahip ve bunda da kararlı olan ODTÜ’de hala en basit toplu yaşama kurallarına ve insanlar arasındaki dostluk, kardeşlik ve sevgi ilkelerine ters düşen ilişkilere tanık olmak utanç vericidir.

Arkadaşlarımız faşizmin kanlı elleri tarafından hunharca katledilirken, faşizme karşı mücadelede yiğitçe şehit düşerken, burada pastanede, kantinlerde, çimenlerin üzerinde, yurt kapılarında erkek ve kız arkadaşların en basit toplu yaşama ilkelerine bile ters düşen ilişki ve davranışlarına tanık olmak utanç vericidir.

Faşizmin katlettiği arkadaşlarımız için, faşizmi lanetlemek ve mücadele bilinç ve kararlılığımızı yükseltmek için forum yaparken, aynı zamanda çimenlerde, şurada burada erkek ve kız arkadaşların kayıtsız ve saygısızca diye nitelendireceğimiz ilişki ve davranışlarına tanık olmak utanç vericidir.

ODTÜ gibi devrimci mücadelede sesini duyurmuş yerini belirlemiş bir okulda, jandarma ve işçilerin böyle davranışlara tanık olmasının onlar üzerinde nasıl olumsuz bir etki bırakacağını, burjuvazinin yalan ve iftiralarına kanmalarına nasıl bir zemin hazırlayacağını düşünmeli ve bunu hiç bir zaman akıldan çıkarmamalıyız.

Burjuvazi bu tür davranış ve ilişkileri körükler. Gençliğin bilinçlenip halkın mücadelesi saflarında yerini alması yerine, onun bu tür yoz ilişkiler içine girmesi burjuvazinin işine gelir. 12 Mart açık faşizm

dönemi sonrasında ODTÜ’de el altından esrar sattırması, diskotek açması ve bu tür girişimleri desteklemesi hep gençliği kendi yoz kültürü içinde eritmek, bilinçlenmesini ve gerçekleri görmesini engellemek içindi. Ama ODTÜ öğrencileri bu oyuna gelmedi. Şu anda aramızda az da olsa rastlanan bu tür davranışlara tavır ve ilişkilere göz yummamalıyız.

Devrimcilere, aydın ve yurtsever gençliğe, onların verdikleri bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesine leke sürecektir her türlü yoz anlayış ve davranışlara karşı mücadele edelim.

Devrimci Selamlar”

KEŞKE YAŞANMASAYDI

Maalesef sadece bildiri dağıtılmakla da yetinilmedi. Ahlak zabıtalrı da oluşturuldu. Bu Ahlak ekipleri ODTÜ çamları arasında dolaşarak, uygunsuz durumdaki gençleri yakalıyorlardı. Bu ekipler tarafından yakalanan insanlar, bugün başlarından geçenleri gülererek anlatıyorlar.

Bu kuşak bugün 50 ve 60’larında, gerek bu bildiri dağıtanlar, ahlak zabıtalığı yapanlar gerekse bu zabıtalardan tarafından yakalananlar, yapılanları biraz çocukluk olarak da görüp üzerine gülüyorlar.

Keşke yaşanmasaydı... Ve daha önemlisi, bugünkü gençler yaşamasınlar böyle anlamsız, saçma baskıları.

Erdoğan’ın nizam ve intizam vermek istediği geçler arasında bizim kuşağın çocukları da var. Bence boşuna uğraşıyor. Doku değişti Türkiye’de.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şivan Perwer ve Ahmet Kaya

Taner Akçam 25.11.2013

Erdoğan sürprizleri seviyor. Sürprizleri sırasında izlediği bir strateji de var; önce çok milliyetçi veya çok sağ bir çıkış yapıyor; herkes bu “**gerici**” tavrı eleştirirken ani, beklenmedik bir “**sol**” kroşe çıkarıyor.

Bunun arkasında, düşünülmüş ciddi bir strateji var mı bilmiyorum ama son sefer de böyle oldu. Milliyetçi ve mukaddesatçı çevrelerimizi çok mutlu eden, erkek-kız öğrencilerin aynı evlerde kalmasına engel olunacağı çıkışının hemen ardından ani bir Diyarbakır kroşesi geldi.

Benim için Diyarbakır kroşesinin sürpriz tarafı Kürdistan kelimesinin kullanılmış olması değildi.

Asıl sürpriz mesajlar PKK’ya yönelik idi. **Ahmet Kaya** ve **Şivan Perwer** sembolleri de buna çok uygun olarak seçilmişti. Henüz cevabını bilemediğim, konunun ne kadar Apo ile önceden konuşulmuş olduğu. Ben konuşulduğu, en azından haber verildiği kanaatindeyim.

Anlamadığım husus Başbakan'ın bu konuda söylediklerinin niçin dikkatten kaçtığı. Atladım mı, yoksa gerçekten pek kimsenin dikkatini mi çekmedi bilemiyorum. Ama konuya pek değinen olmadı.

Bu nedenle, uzunluğuna rağmen Başbakan'ın sözlerini aktarmak isterim.

"Bu yeni Türkiye'de bir şeye özellikle dikkat edeceğiz. Tıpkı Cumhuriyet'in ardından olduğu gibi bir tek parti zihniyetinin, yeni bir tek parti döneminin, dayatmaların, zulümlerin, farklı formatlarda inkâr ve reddin oluşmasına asla izin vermeyeceğiz. Doğu Anadolu'da, Güneydoğu Anadolu'da yeni bir tek parti anlayışının hüküm sürmesine müsaade etmeyeceğiz."

Farklılıklara tahammül edemeyenler bu bölgeye refah getiremezler. Yazarlara, şairlere, gazetecilere, sanatçılara, sesiyle sözüyle gönüller fethetmiş ozanlara tahammül edemeyenler bölgeye barış getiremezler. Kendileri gibi düşünmeyenlere kastedenler, bölgeye demokrasi getiremezler. Kendilerinden başkasına hayat ve siyaset hakkı tanımayanlar bölgeye birlik getiremezler."

Elbette Erdoğan'ın kendisinin bu söylediklerine ne kadar uygun davrandığı tartışmayı hak ediyor; ama konuşmada **Ahmet Kaya**'ya özel yer ayrılması ve **Şivan**'ın Diyarbakır'a gelmesi bu paragrafta dile getirdiği görüşlerin sembolik ifadesinden başka bir şey değildi.

Başbakan bu satırlarla PKK'nın yıllardır sürdürdüğü siyaset yapış tarzına yönelik ağır eleştiriler getirmekteydi. Bir nevi, PKK'yı kendisi ve yakın geçmişi ile yüzleşmeye davet ediyordu. Bu yüzleşmeyi yapamayan bir parti, Kürdistan'a demokrasi getiremez, özetle söylenen buydu.

Şivan ile PKK arasındaki sorunların, 1980'li yıllara gittiğini konuyla ilgilenen herkes bilir. **Şivan** başta 1985 yılında İsveç'te öldürülen **Semir (Çetin Güngör)** olmak üzere PKK tarafından işlenen siyasi cinayetlere başından beri açık tavrı almış birisidir. Bu nedenle, hain ilan edildi. Ölümle tehdit edildi.

Şu sözler, ölümle tehdit edildiği sıralarda, **Şivan** tarafından söylendi: **"Kendisi dışında hiçbir görüşe hayat hakkı tanımamış, tıpkı devlet gibi her türlü farklılığı ortadan kaldırarak tekçi bir anlayışı hâkim kılmak için şiddet dâhil her yolu denemiş bir partinin, kendilerine boyun eğmemiş bir sanatçı olarak beni hedef hâline getirmesi şaşırtıcı değil."**

Başbakan'ın Diyarbakır'da yaptığı, bu satırları kendi konuşmasına almak ve tekrar etmekten ibaretti.

Ahmet Kaya'dan bu denli çok söz etmesinin sırrı da burada yatıyor.

Özellikle BDP ve kendisine sol, demokrat diyen çevreler eğer Erdoğan'ın **Şivan** ve **Ahmet Kaya** üzerinden verdiği mesajı alamazlarsa, yeni sürprizlere de hazır olsunlar. Erdoğan, bir dahaki sürprizine, **"bu BDP'liler ve kendisine demokratım, solcuyum diyenler, benim Türk milliyetçilerine karşı Ahmet Kaya'ya sahip çıktığım kadar, Şivan'a sahip çıkmayı beceremiyorlar"**, diye başlarsa hiç şaşırmayacağım.

Elbette Erdoğan'a da söylenecek söz var, **"başkasının kusurunu yüzüne vurmak, kendi kusursuzluğunun kanıtı olmuyor"**.

1920 Ruhu ve 2015

Taner Akçam 28.11.2013

Başbakan'ın Diyarbakır konuşmasındaki en önemli hususlardan birisi, yeni bir Türkiye'nin kurulmakta olduğunu ilan etmesi idi.

Başbakan'a göre yeni Türkiye, 1920 Ruhu üzerine inşa edilecek. Kürdistan kelimesini kullanmasının sırrı da burada. Başbakan, bu kelimeyi kullandığı için yöneltilen eleştirilere ise, **Mustafa Kemal**'den alıntılarla cevap verdi.

M. Kemal'in özellikle 24 Nisan 1920 tarihinde, Ankara'da yeni Meclis'in açılış konuşmasındaki ifadelerine atıfta bulundu.

Gerçekten önemli bir konuşmadır o...

Yeni Türkiye, 1920 ruhuna uygun olarak, o dönemde kullanılan kavramlarla yeniden tanımlanmak durumunda... Erdoğan'ın söylediği bu.

Aslında, atılan her yeni adımın, otoritesi tartışılmayan kişilere atıfta bulunularak savunulması fena bir strateji değildir.

Bizim dönem solcuları pek güzel yapardık bunu. Herhangi bir tartışmada, bir **Karl Marx**, bir **Lenin** alıntısı hallederdi tüm meseleyi. Bazen kitabı karnımızda da taşırdık. Hele bir de ezberinizden sayfa numarasını falan da vererseniz, "**yeme de yanında yat**" durumları olur ve tartışmayı kesin galip bitiririniz.

Tabii bu stratejinin riskli bir tarafı da var. Karşı taraf, sizin başvurduğunuz aynı kişilere başvurarak başka alıntılar yapabilir. O zaman işin içinden çıkılmaz olurdu; aynı kişiye ait bir alıntı öteki alıntıya karşı...

Hele hele bu tarihî kişilik **Mustafa Kemal** olunca durum karışık ve çok riskli. Çünkü onun bir birine yüzde yüz zıt sözlerini bulmak çok zor değil.

Erdoğan'ın Kürdistan kelimesini Mustafa Kemal'e bağlaması henüz böyle bir sıkıntıya yol açmadı. Açmaması için de duacı olmakta fayda var.

Sonuçta ama, taşıdığı tüm risklerine rağmen Erdoğan'ın bu stratejisini beğendiğimi itiraf etmek zorundayım.

Stratejinin ana hatları şu: Yeni bir Türkiye; bu yeni Türkiye 1920 Ruhu esasına göre kurulacak. Yapılması gereken bu ruha uygun bir zihniyet değişimini yaratabilmek ve buna uygun kavramlar kullanmak.

2015, Ermeni soykırımının 100. yüzyılı yaklaşıyor.

Acaba Erdoğan'ın bu stratejisini 2015 için de kullansak nasıl olur?

Mademki, yeni bir Türkiye'den, 1920 Ruhu'ndan söz ediyor ve Mustafa Kemal'in özellikle 1920 civarında söylediği sözlere özel bir önem atfediyor, acaba, bu dönemde **Mustafa Kemal'in Ermenilerin sürgün ve imhaları konusunda söylediklerini Erdoğan için biraraya toplasak nasıl olur?**

Acaba Erdoğan, yaklaşmakta olan 2015'i Mustafa Kemal'e ait birtakım sözlerle karşılamak istemez mi?

Bence fena bir strateji değil bu.

Mustafa Kemal'in sözleri, tıpkı Kürt meselesinde olduğu gibi, Ermeni meselesinde de yeni şeylerin söylenmesine zemin teşkil eder.

Hükümetin yeni açılımlar yapmasına yardımcı olur.

Çünkü 1919-1920'li yıllarda Mustafa Kemal'in Ermeni imhaları konusunda takındığı tutum, bugünkü devlet politikalarından epey farklı.

Bugünkü devlet politikası esas olarak inkârâ dayanır.

İnkâr politikası bir cümle ile özetlenebilir: **"1915'te hiçbir şey olmamıştır; bir şey olmuşsa da bundan zaten Ermeniler sorumludur."**

Oysa 1918-1920 döneminde, Mustafa Kemal'in tutumu böyle değildir.

Açık bir inkâr yoktur.

Aksine Mustafa Kemal cinayetlerin işlendiğini kabul eder ve suçluların yargılanması ve cezalandırılmasını savunur.

Mademki yeni bir Türkiye ve 1920 Ruhu... Bu işi ciddiye almakta fayda var.

Başbakan Erdoğan için, bir el kitabı hazırlamaya karar verdim.

Mustafa Kemal'in, 1915 Ermeni sürgün ve katliamları konusunda söylediklerini biraraya getireceğim. Buna, Mustafa Kemal'in çıkarttığı gazete olan *Minber*'de konuya ilişkin yazılanları aktarmakla başlamak istiyorum.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

M. Kemal ve 2015

Taner Akçam 02.12.2013

 M. Kemal ve 2015 Başbakan'ın Diyarbakır konuşmasında **Kürdistan** kelimesini kullanması çok önemli idi. Kendisine saldıranlara **Mustafa Kemal**'den alıntılar yaparak cevap verdi.

Soru şu: **Acaba aynı metot 2015 için de kullanılamaz mı?** Başbakan, İttihatçılar için, örneğin çete, caniler, katiller gibi ifadeler kullanabilir, 1915'te Ermenilere yönelik büyük cinayetler işlendiğini, bu halkın imha edilmek, yok edilmek istendiğini söyleyebilir. Kendisine itiraz edenlere de gene Mustafa Kemal'den alıntılar yaparak cevap verebilir.

Bu amaca yönelik, Başbakan'ın kullanabileceği bir başvuru katalogu hazırlama sözü vermiştim. Bugün bunlardan ilkinin sunuyorum.

Minber gazetesi ile başlıyorum.

Minber M. Kemal'in, yakın arkadaşı **Fethi Okyar** ile birlikte çıkarttığı bir gazete; 1 Kasım 1918'de yayın hayatına girdi ve 51 sayıdan sonra 22 Aralık 1918'de yayın hayatına son verdi.

Gazetede yazılar genellikle imzasız veya takma isimlerle yayımlandı. M. Kemal'in hangi yazıyı doğrudan kaleme aldığı belli değil. Ama sonuçta onun gazetesi.

Gazete İttihatçı liderler için caniler ifadesini kullandı. Örneğin 6 Kasım'da, "**Kaçmışlar**" başlığı ile çıkan yazıda, "*Kaçmışlar... kimden ve nereye? ... Mahkeme var, kanun var, tarih var ve bunların hepsinin fevkinde Allah varken kimden ve nereye kaçarlar?*"

Her halde caniler için kurtuluş yoktur... Memleket kâbustan kurtuldu", ifadelerine yer verilir.

Gazetenin 9 Kasım 1918 tarihli sayısında 1915 konusunda uzun, imzasız bir yazı vardır. Yazıda İttihatçılardan çeteci diye söz edilir ve Ermenilerin yok edilmek, yeryüzünden kaldırılmak istendiğinin altı çizilir. Yapılan "**faciadır**" ve "**en büyük ve en affedilmez**" bir davranıştır.

Ana fikri de, bir millet manevi bir kuvvettir, isterseniz de imha edemezsiniz!

Bugünün Türkçesi ile ilgili makale:

"ERMENİ MİLLİ TERBİYESİ"

İsterse bir millet iki üç kişiden ibaret olsun, bir dili, bir edebiyatı, bir toplumsal kişiliği ve bir de tarihiyle geleneği varsa o bir millettir ve bir milleti üç beş kişinin, bir masa başında verdikleri karar ile yok etmek imkânsızdır: İster bakan, ister çeteci ve isterse kim olursa olsun, dünyada hiç kimsenin bir millet üzerinde söz söyleme değil hakkı, iktidarı bile düşünülemez. Bu gerçek, kesin olduğu kadar genel bir niteliğe de sahiptir. Bir millet bilinçli olduktan sonra ne kadar küçük ve ne derecede zayıf olursa olsun, onu yok etmek değil kişilerin, dünyanın en muazzam topluluklarının bile elinde değildir. Çünkü milliyet manevi bir kuvvettir ve böylesine bir manevî kuvvet herhalde temsilcilerinin azlığı veya çokluğu gibi nicel ölçülerle değil, niteliğiyle ortaya çıkar.

(...)

Dün makamlarını terk ederek giden harbimizin yöneticilerinin, kendi tarihine karşı en büyük ve en affedilemez sorumluluklarından biri de Ermeni milletine karşı davranışlarında ortaya çıkmıştı. Ermeniliği yeryüzünden

kaldırmak mümkün bile olsaydı acaba bundan dolayı zarardan başka ele ne geçerdi? Birkaç kişinin zihniyetinden çıkan bu hata, asırlardan beri aynı vatan üstünde kapı komşu geçinmiş, toplumsal hayatta, siyasette, iktisatta kısaca her konuda birbirlerini destekleyip tamamlamış iki unsurun samimiyetlerini bulandırmaktan başka bir sonuç doğuramazdı ve nitekim de öyle oldu. Dünyada her millettten aşırılığa kaçanlar olabilir, şüphesiz Ermenilikten de bu türden insanlar çıkmamış değildi. Fakat, acaba bir küçük azınlığa kızıp bütün bir milleti kırmak sevdasına düşmek, o azınlığın aşırılığından daha fazla hayallere kapılmak demek değil midir? Maddî açıdan da düşünecek olursak, meselenin hâlihazırdaki ciddiyeti adeta tehlikeli bir renk alır. Harb-i umumî facialarının Ermeni milleti üzerindeki tesirlerinden maliyemizin ne kadar zarar gördüğünü acaba bir kere olsun hesap eden değil, hatta hiç düşünen olmuş mudur? Geçen sene başlarında maliye uzmanlarımızdan biriyle ekonomik durumumuza dair sohbet ederken, bu zat Ermeni göçlerinin Osmanlı hazinesine sırf vergi açısından yılda bilmem kaç milyona mal olduğundan bahsetmişti! Savaşçı zihniyetinin bütün siyasi hesaplarından daha düzgün olan bu rakam, ticaret ve sanayi kayıpları da eklendikten sonra Osmaniye toplumu için kimbilir ne büyük bir yekûna ulaşır?

Öteden beri tekrar edilen bir söz var: "**Ermeni demek, Hristiyan Türk demektir**" derler... Anadolu'daki yaşantıyı bilenler, bu sözün memleketimizde çok eskiden beri tekrar etmekte olan bir konuya tercüman olduğunda tereddüt etmezler. Türkler askere ve savaşa giderken, kimsesiz bıraktıkları ocaklarını, çiftlerini, çubuklarını Ermeni komşularına emanet ederler ve öyle giderlerdi. Namusla bireysel ve toplumsal onurun karşılıklı bütün uygulamaları bu iki millet arasında geçerli idi. Birbirleri arasında hiçbir hainlik hikâyesi geçmemişti. Türk, ziraatla meşgul olur ve yanı başındaki Ermeni de sanat ve ticaretle uğraşır, sonuçta her ikisi de sessiz, sedasız çalışırdı. İşte daha fazla ayrıntı gerektirmeyen bu hayat içinde, Ermeni'nin Türk'ten yegâne farkı, cami yerine kiliseye gitmesinden ibaretti. Bu samimiyet o kadar kuvvetliydi ki, hatta aradan dün esen kasırga bile söküp götüremedi. Büyük bir felaketten sonra, ortak vatanın bir anlık zorluklarında yine her iki unsur aynı etkili bakışla olayların aldığı şekle bakıyor ve bu hataları yapanları azarlayarak diğerinde hiçbir kabahat görmüyorlar! Acaba Ermeni milleti, ortak felaket karşısında böyle tertemiz soyuna yaraşır bir sessizlik gösterdiğinden dolayı, zarar mı etmiş olacaktır? Bu soruya tereddüt etmeden "**asla!**" cevabını verebiliriz. Ermeniler, Osmanlı'nın yasal zemininde bütün isteklerine kavuşacaklar ve emin olsunlar ki fazla olarak Osmanlı tarihinde de daima okunacak bir şükran sayfasında yer alacaklardır.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

M. Kemal ve 2015 (2)

Taner Akçam 05.12.2013

*"Ermeniler, Osmanlı'nın yasal zemininde bütün isteklerine kavuşacaklar ve emin olsunlar ki fazla olarak Osmanlı tarihinde de daima okunacak bir şükran sayfasında yer alacaklardır." **Minber** gazetesindeki yazı bu cümle ile bitiyordu.*

Ermenilere karşı işlenen cinayetler üzerine söylenen bu sözler, eğer istenirse bugün sorunun çözümü için bir başlangıç noktası olarak bile kabul edebilir. "**Yasal zeminde bütün isteklerine kavuşma**"yı, Ermenilerin uğramış oldukları zararları tazmin edilmesi, "**tarihte okunacak bir şükran sayfasında yer alma**"yı da, Ermenilerin bu toplumda hak ettikleri yerin tanınması olarak okuyabilirsiniz.

Sayın Erdoğan'a kullanabileceği kaynakları sunmaya devam edeyim.

Önemli bir kaynak **Amasya Protokolleri** ve bu protokollerin imzalanmasından önce yapılan bazı yazışmalardır.

Bilindiği gibi Protokoller 20-22 Ekim 1919'da İstanbul'daki Ali Rıza Paşa Hükümeti ile M. Kemal önderliğindeki Heyet-i Temsiliye arasında imzalanır. Konu esas olarak, hem Osmanlı Anayasa'sına göre yapılması gereken parlamento seçimleri, hem de Paris Barış Görüşmeleri'dir.

Amasya görüşmeleri başlamadan önce, 9 Ekim 1919'da, İstanbul'a çektiği bir telgrafta Mustafa Kemal, İttihatçı yöneticilerin savaş sırasındaki suçları nedeniyle cezalandırılması gerektiğini savunur.

Üstelik, ona göre, cezalandırma kâğıt üstünde kalmamalı, dosta düşmana gösterecek tarzda doğrudan eylem biçiminde olmalıdır.

Kendi ifadesiyle: *"Savaş sırasındaki kötü yönetimleri ortaya çıkarıp cezalandırmak, vatanımızda sorumluluğun büyük ve küçüklere eşit yüklendiğini, kanun döneminin tam yansızlık, adalet ve hak düşüncesiyle başladığını görmek en içten dileğimizdir. Ama biz bunu birçok tartışmalara neden olacak kâğıt üzerinde reklam biçiminde yayınlardan çok doğrudan tatbik edilen uygulamalarla dosta düşman gösterilmesini daha uygun ve yararlı görüyoruz."*

20 Ekim 1919'da başlayan Amasya görüşmeleri 22 Ekim'de biter. M. Kemal'in sözleriyle, **"üç gün süren görüşmeler sonunda ikişer nüsha olmak üzere beş tane protokol"** düzenlenir. **"Bu beş protokolden üçü – Salih Paşada kalanlar bizim tarafımızdan ve bizde kalanlar Salih Paşa tarafından– imza"** edilir. **"İki tane protokol gizli sayılarak imza edilme(z)."**

21 Ekim 1919 tarihinde imzalanan birinci protokolün bir ve dördüncü maddeleri konumuzla ilgilidir:

"1- İttihatçılığın, İttihat ve Terakki fikrinin memlekette tekrar uyanması, hatta bazı bir takım belirtilerinin görülmesi siyaseten zararlıdır. (...) 4- Tehcir dolayısıyla suç işlemiş olanların kanunen cezalandırılmaları adalet ve siyaset açısından kaçınılmazdır."

M. Kemal'e ait aktarılacak bir başka ifade, 24 Nisan 1920'de Meclis'in açılması meselesiyle yaptığı uzun konuşmada söyledikleridir. Ermeni kırımından **"fazahat"** (utanılacak bir eylem) olarak söz eder.

Hatırlayan hatırlar, 2006 yılında **Ertuğrul Özkök**, Atatürk'ün böyle bir sözü yoktur diye bana saldırmış, olmadık hakaretlerde bulunmuştu. Sonra tükürdüğünü yalamak zorunda kalmıştı.

Mustafa Kemal'in, 1915'de Ermenilere yapılanları kınadığı daha çuval dolusu başka sözü daha var.

Bir dahaki yazıda onlardan bir demet daha sunayım.

Dedim ya, 1915'e ilişkin açılım yapmak isteyip de, durumlarını sıkışık görenleri rahatlatmak amacım.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Los Angeles Examiner 1926

Taner Akçam 09.12.2013

M. Kemal'in, Ermenilerin katledilmelerini eleştiren sözlerini aktarmaya devam ediyorum.

15 Ekim 1919'da ABD Radio Press'e verdiği bir röportajda "Ermenilere karşı yeni bir Türk vahşetinin olmayacağını garantisini veririz," der.

Yine aynı aylarda, Amerikan generali Harbord ile yaptığı görüşmede, imha edilen Ermeniler için 800.000 sayısını telaffuz eder ve "Ermenilerin katledilip sürülmeleri(nin) hükümeti ele geçiren küçük bir komitenin eseri" olduğunu söyler.

6 Mayıs 1920'de Kazım Karabekir'e yazdığı bir telgrafta, "yeniden bir Ermeni kıtalı (katliamı) demek olan" bir hareketten uzak durulması gerektiğinin altını özellikle çizer.

M. Kemal'e ait bu tür sözler içerisinde 1 Ağustos 1926 yılında Los Angeles Examiner gazetesine söyledikleri önemli bir yer tutar. İlgili röportajda Kemal, İttihat ve Terakki Partisi'nden, "yaşadıkları yerlerden kitleler halinde acımasızca sürülen ve katledilen Hristiyan tebaamızın hayatlarının hesabının kendilerinden sorulması gereken" grup olarak söz eder.

Kemal'e göre, bu grup, "şimdiye kadar yağma, haydutluk ve rüşvetle yaşamış ve faydalı bir işte çalışmak, hayatlarını namuslu alın terleriyle kazanmak yolundaki herhangi bir düşünce ya da öneriye düşman olmuşlardır".

Vaktiyle, Los Angeles Examiner gazetesinde yayımlanan bu görüşmenin sahte olduğu konusunda epey gürültü kopartılmış idi.

Görüşmeyi yapan Emile Hilderbrand adlı bir kişinin mevcut olmadığı, Atatürk'ün görüşmelerinin kaydedildiği defterlerde böyle bir görüşmeye ilişkin bir kaydın bulunmadığı vb. iddia edilmişti.

Konu üzerinde biraz durmak ve ek bazı bilgiler vermek şart.

Çünkü, hem bu görüşme muhtemel Türkiye'nin bilgisi dâhilinde yayımlanmıştı, hem de bu dönemde, aynı içerikte benzeri başka görüşmeler de Amerikan basınında boy gösteriyordu.

Birinci önemli bilgi, 1 Ağustos 1926 görüşmesinin bir tek Los Angeles Examiner gazetesinde yayımlanmadığıdır.

İlgili gazete, Randolph Hearst'ın sahibi olduğu Hearst Coporation grubuna aittir ve 1920'lerde grubun 20'den fazla gazetesini mevcuttur.

Sözkonusu görüşme, gruba ait olan Boston American (Boston Sunday Advertiser on Sundays): New York American ve The San Antonio Light Newspaper olmak üzere üç ayrı gazetede daha yayımlandı.

İkincisi, 1920'li yıllar ABD-Türkiye ilişkileri için son derece kritik yıllardı. 1923 yılında Amerika ile ayrıca imzalanan Lozan Antlaşması henüz Amerikan Senato'sunca onaylanmamıştı. Çok güçlü bir direniş vardı.

Antlaşmanın onaylanmasına karşı çıkanların en önemli tezi savaş yıllarında Ermenilerin imha edilmiş oldukları

gerçeği idi.

Bir başka sorun daha vardı: Türkiye, Lozan Antlaşması'na göre, memleketlerine dönecek Ermenilere yağmalanmış mallarını geri vermeyi kabul etmiş olmasına rağmen, ABD'de yaşayan Ermenilerin Türkiye'ye girişlerine izin vermemektedir.

1923 ağustosunda Amerikan uyruklu Ermeniler İstanbul'da tutuklanmış daha sonra da zorla geri gönderilmişlerdi. Bu olay iki ülke arasında diplomatik krize de yol açmıştı.

Oysa Türkiye'nin ABD ile ekonomi başta olmak üzere ikili ilişkileri geliştirmesine büyük ihtiyacı vardı.

Mayıs 1926 yılında Lozan Antlaşması yeniden onaylanmak üzere Amerikan Senato'sunun gündemine geldi. Onay için, kamuoyuna egemen olan negatif Türk imajının düzeltilmesi şart idi.

Bu ay ile birlikte başta New York Times olmak üzere, ABD basınında Türkiye'yi öven birçok yazı yayımlanmaya başlandı.

Verilmek istenen imaj, yeni bir Türkiye'nin doğmakta olduğu idi.

Los Angeles Examiner'deki görüşme bu imaj değiştirmenin bir parçası olarak yayımlandı. Bunu başka yayınlar takip edecektir. O da bir dahaki yazıya.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Los Angeles Examiner 1927

Taner Akçam 12.12.2013

M. Kemal, Los Angeles Examiner 'de, 1 Ağustos 1926'da yayımlanan bir röportajında, İttihatçılardan, "yaşadıkları yerlerden kitleler hâlinde acımasızca sürülen ve katledilen Hristiyan tebaamızın hayatlarının hesabının kendilerinden sorulması gereken " kişiler olarak söz eder.

Aktardığım gibi, bu görüşmenin hiç yapılmadığı, uydurulduğu yolunda epey yazıldı, çizildi.

Oysa, eğer bu görüşme uydurma olsaydı, kendisine yönelik faaliyetleri yakından takip eden Türkiye, sadece Los Angeles Examiner 'de değil, bir çok başka yerde de yayımlanan bu görüşmenin sahte olduğunu açıklar, başka girişimlerde bulunurdu.

Oysa bırakın aleyhte girişimde bulunmayı, bir önceki görüşmenin yarattığı etki çok beğenilmiş olacak ki, yine aynı gazetede 9 Ocak 1927 tarihinde Edibeh Torrington imzasıyla bir başka görüşme daha yayımlandı.

Yazının başlığı "Amerika Niçin Türkiye'yi Tanımak Zorundadır" idi.

Bu yazı ile, 1 Ağustos 1926'da yayımlanan yazı arasında çarpıcı benzerlikler var. Her iki yazı da soru cevap biçiminde değil; bir basın açıklaması biçiminde düzenlenmiş.

Amaç, Amerikan kamuoyunda egemen olan kötü Türkiye imajını değiştirmek ve Lozan Antlaşması'nın Senato'ca onaylanmasını sağlamak.

Nitekim ikinci yazının yayın tarihi ile, Amerikan Senato'sunda Lozan Antlaşması ile ilgili oylama arasında dokuz gün fark var.

M. Kemal bu görüşmede de bir önceki fikirlerini tekrar eder.

Kemal'e göre, Türkiye'nin ABD tarafından tanınmasına karşı çıkan Amerikalılar, Türkiye'nin Hristiyanları baskı altında tuttuğu duygusu ile hareket etmektedirler. "Bugün İstanbul'daki 500,000'e yakın Rum ve Ermeni Amerika'nın bu yanlış düşüncesini düzeltmesini heyecanla beklemektedir."

Bugünkü Türkiye'nin, dünkü Türkiye ile ortak hiçbir yanı yoktur ve Kemal'e göre, bugünkü Türkiye'nin eski Türkiye ile karıştırılmaması gerekir. Eğer Amerikan halkı bunu anlamış olsaydı, sorunlar çözülmüş olurdu.

Yürütülen bu kampanyaya rağmen, 18 Ocak 1927'de Senato'da gerekli çoğunluk sağlanamaz ve Lozan Antlaşması reddedilir.

Konumuz açısından önemli olan husus şu:

Türkiye, ABD ile ilişkilerin normalleşmesinin yolunun geçmişte Hristiyanlara yapılanlarla arasına mesafe koymaktan geçtiğini biliyor. Hem Hristiyanlara yapılanları kınıyor hem de bunları yapan İttihatçılar için ağır ifadeler kullanmaktan çekinmiyor.

2015'e yaklaşırken Türkiye'nin, 1920'lerin Amerika'sında olduğu gibi bir probleme sahip olduğunu kabul etmemiz gerekiyor.

Üstelik Türkiye, 1920'lerle kıyaslanmayacak bir güce sahip ve dünya çapında siyaset yapmak istiyor.

Fakat, 1915'te Ermenilere yapılanları inkâr etmeye devam eden bir devlet olarak ortada dolaşmak ayaklara dolanmış bir zincir gibi... Bu durum hoş olmayan psikolojik bir yük yaratıyor.

Ve galiba Ankara 2015 yaklaşırken, Batı'da kendi hakkında oluşmuş bu kanaatin düzeltilmesi gerektiğinin de farkında.

Ne dersiniz, 2015'te Türkiye, Kürt meselesinde açılım yaparken M. Kemal'in Kürdistan kelimesini kullanmasını örnek vermesi gibi bir yolu izleyecek midir?

Ermeni sorununun çözümü doğrultusunda, 1915 sürgün ve katliamları ile arasına kesin bir mesafe koyabilecek, katliamları lanetleyebilecek midir?

Bunu yaparken de, Mustafa Kemal'in ayak izlerini takip ederek Ermenilere yapılanları tarihe ait "utanılacak bir

eylem" olarak tanımlayabilecek midir?

Tabii bir başka seçenek daha var. Tıpkı 1926'da olduğu gibi, Batı nezdinde göz boyayıcı bazı cümleler sarf etmek ama içeride de bildiğini okumak. Amerika'da, İttihatçıları Hristiyanların katilleri olarak suçlamak ama aynı zamanda Ankara'da Meclis'te İttihatçıları vatan kahramanları ilan ederek maaş bağlamak gibi.

Ya da 1920'de Kürdistan deyip, 1938'de Dersim katliamını organize etmek gibi.

Ama galiba çağımızda artık bunu yapmak çok zor.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eski tas eski hamam

Taner Akçam 16.12.2013

Davutoğlu, Ermenistan ziyaretinde, bir grup gazeteci ile yaptığı görüşmede, 1915 yılı için İngilizce inhumane "insanlık dışı" ifadesini kullanmış. Ayrıca tehcir için "bütünüyle yanlış bir uygulama" da demiş. Haberi Hürriyet Daily News dışında bir yerde göremedim; bu nedenle ifadeler ne kadar Davutoğlu'na ait ne kadar haber veren gazetecinin özeti anlamak zor.

Türk basınının konuya hemen hiç değinmemiş olması da çok ilginç ama bunu şimdilik bir kenara bırakalım.

Bence Davutoğlu'nun özellikle "insanlık dışı" kavramını kullanmış olması takdir edilecek bir adım.

Hani biraz daha gayret etse, "insanlık suçu" bile diyebilecek. Bunu elbette Türk hükümeti adına olumlu bir adım olarak telakki etmek gerekir.

Bizleri, acaba arkasından ne gelecek diye bir beklentiye soktuğu da kesin.

Fakat eğri oturup doğru konuşalım ve kendimizi kandırmayalım.

Konuya ilişkin devlet politikalarında insanı ürküten bir süreklilik söz konusu.

Dış dünyaya verilen mesajlar ile içeride yapılanlar arasında hep büyük bir uçurum olmuş.

Hükümetlerimizin son derece kötü sicilleri var.

Üç örnek vereceğim.

Birincisi, iki haftadır M. Kemal'e ait aktardığım 1915'i kınayan sözleri.

Bir taraftan, 1926 ve 1927 Los Angeles Examiner gazetesine verdiği röportaj örneğinde olduğu gibi, Osmanlı Hristiyanlarına yönelik cinayetleri kınıyor ve İttihatçıların bu nedenle hesap vermeleri gerektiği söylüyor.

Ama aynı zamanda Haziran 1926'da çıkartılan bir kanun ile öldürülen ve idam edilen İttihatçılar vatan kahramanı telakki ediliyor ve kendilerine Ermenilerden el konulan mallar dağıtılıyor.

31 Mayıs 1926'da kabul edilen ve sonra 27 Haziran 1926'da Resmi Gazete'de yayımlanan bu 405 sayılı kanun üzerine çok yazıldı, çizildi. İçlerinde Talât, Cemal, Cemal Azmi, Bahattin Şakir ve Sait Halim Paşa ve idam edilen Muş Mutasarrıfı Servet, Urfa Mutasarrıfı Nusret, Boğazlıyan Kaymakamı Kemal, Diyarbakır Valisi Doktor Reşit ve Erzincanlı Hafız Abdullah'ın bulunduğu kişilere 20.000 lira değerde emlak verilmesi kararlaştırılmıştı.

İkinci örnek, kısa adı TARC olarak bilinen Türk Ermeni Barış Komisyonu.

Türkiye ve Ermenistan arasında, tarihten kaynaklanan sorunları çözmek hedefi ile 2001 yılında kurulan bir komisyon idi bu.

Türk tarafının üyeleri emekli asker sivil üst düzey bürokratlar idi.

Yurtdışında, komisyon sayesinde Türkiye büyük açılım yapıyor; soykırım meselesinde tutum değiştiriyor vb. biçiminde epey gürültü kopartıldı.

İçeride ise bu komisyon ve faaliyetleri Türk kamuoyundan bilerek saklandı ve gizlendi. Onun için de hiç kimsenin haberi bile olmadı böyle bir komisyon kurulduğundan.

Sonra, komisyon üyesi Özden Sanberk Türk tarafının gerçek niyetini ağızdan kaçırırverdi. 2001 yılında verdiği bir röportajda, Türk tarafının amacının Soykırım'ın kabul edilmesi yönündeki uluslararası baskıyı azaltmak olduğunu söyledi.

TARC girişimi gerçekten işe yaradı. Gerek Avrupa Parlamentosu gerek ABD hükümeti TARC girişimini kutlayan açıklamalar yaptılar.

Üçüncü örnek günümüzden; Davutoğlu Erivan'da 1915'i "insanlığa aykırı" bir eylem olarak ilan ederken, Türk hükümeti, "asılsız Ermeni soykırım iddiaları ile mücadele" doğrultusunda stratejik planlar hazırlıyor.

14 Şubat 2013 tarihinde Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın yazılı soru önergesine verdiği cevapta, "Türk Tarih Kurumu 2013-2017 Stratejik Planı doğrultusunda asılsız Ermeni soykırımı iddialarıyla ilgili çalışmalara devam etmektedir" demektedir.

Türk Tarih Kurumu'nun Ermeni konusunda çalışan öğrencileri fişlemesi de bu stratejik planın bir parçası olsa gerek.

Dışarıya başka demeç, içeride ise bildiğini okumak... Anlaşılan 1920'lerden bu yana değişen pek bir şey yok.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İsraili savcı istiyorum

Taner Akçam 19.12.2013

En çok komplo teorilerini sevdim. Hele "zamanlama anlamlı" cümlesi yok mu, bayılıyorum bu cümleye. Şimdi bu iddia da bulunanlar, acaba yolsuzluk soruşturması seçimlerden sonra ortaya çıksaydı, "zamanlama çok anlamsız" mı diyeceklerdi?

Elbette değil; o zaman da "zamanlamanın çok anlamlı olduğu" cümlesi aynı rahatlıkla kurulacaktı.

Yanlış anlaşılmasın, bence de zamanlama çok anlamlı; tam da seçimlerden önce...

Önce bir tespit: Hiçbir şey bilmiyorum. Hiçbir arka plan bilgisine de sahip değilim.

Türkiye açık bir toplum değil henüz. Ve günlük gazete bilgileri ile son gelişmeleri analiz etmek son derece eksik olur.

Kendimden biliyorum. 1980'in başlarında, siyaseten çok aktif iken, benim bildiklerim ile kamuoyunun bildikleri arasında korkunç bir uçurum vardı. İnsanlar, benim bildiklerimin yüzde 10'unu bile bilmiyorlardı.

Bu nedenle son gelişmeler hakkında, günlük gazete bilgilerinden kalkarak yorum yapmak istemem, elim titrer...

Gene de günlük basında yer alanlar dışında hiçbir bilgim olmamasına rağmen bazı şeyler söylemem mümkün.

Daha çok zihniyet dünyamıza ilişkin.

Bazı paralellikler beni ürkütüyor çünkü.

Hükümete yakın basında ileri sürülen tüm iddiaların doğruluğunu kabul etmeye hazırım. Tartışmaya oradan başlamanın faydalı olduğunu düşünüyorum.

Doğrudur! Yolsuzluk soruşturmalarının altında "dış mihraklar" vardır. Özellikle İsrail ve ABD bu işleri başlattı.

Çünkü İsrail, İran ambargosunu delmemizi istemedi. Halk Bankası bu nedenle hedef alındı. ABD ise Çin ile silah antlaşması yapmamızı istemedi. Bu, NATO'ya meydan okumaktı. Buna bir de Barzani ile ABD'ye rağmen yapılan petrol antlaşmasını ekleyin.

Bu kadarına müsaade edilemezdi. Türkiye'nin Batı'nın denetiminden çıkmaya ve "onurlu ve dik dış politika" izlemeye başladığını görenler düğmeye bastı.

Son yolsuzluk operasyonu, uluslararası komponun bir parçasıdır. Ülke kapalı kapı arkası hesaplarla karanlığa

ve kaosa sürüklenmek isteniyor. AKP'yi bitirme planı devreye sokulmuştur.

Yapılacak şey Milli İrade'ye sahip çıkmak; İstanbul Baronlarının gizli oyunlarına direnmektir.

Galiba, herhangi bir tezi açıkta bırakmadım. Hükümete yakın basında söylenenlerin genel çerçevesi bu.

Dikkatimi çeken husus şu: Bu memlekette ne zaman yenmiş bir bokun üzerine gidilme ihtimali ortaya çıksa, "dış mihraklar" diye canhıraş çıgıllıklarla bağırmaya başlıyoruz.

Benzerlik ve süreklilik ürkütücü. Sadece iki üç tanesini sayayım:

1915 Ermeni soykırımı oldu, Türkiye soykırımı kabul etmelidir. Soykırım iddiaları Türk milletini ve Müslümanları lekelemek isteyen dış mihrakların uydurmasıdır.

Kürtler eziliyor, özgürlük onların hakkıdır: PKK yabancı mihrakların uzantısıdır. Kürt meselesini Türkiye'yi bölmek isteyenler çıkartmıştır.

28 Şubat sürecinde, bankalar soyuldu: Bunu iddia eden vatan- millet düşmanıdır.

Gezi, İstanbul insanının yeşil alanına sahip çıkmasıdır: Gezi uluslararası bir komplodur, darbe girişimidir.

Ve son yolsuzluk soruşturmaları da öyle... O da yabancı oyunu.

Benim çıkarttığım sonuç şu: Bu Türkler hiçbir sorunlarını kendileri çözmeyi beceremiyor. O hâlde bu memlekete yabancı, özellikle de İsraili savcılar lazım.

Belki iliklerimize kadar işlemiş anti-Semitizm'e karşı da iyi bir ilaç olur bu.

Ne zaman öğreniriz bilemem: Artık çağımızda Ulusal Egemenlik zırhı arkasına sığınılıp pisliklerin üstü örtülemez.

Her işin bir komisyonu olduğunu ABD'den ben bile duydum.

Eskiden sadece Kemalist- Elitler yeme lüksüne sahipti; bu iktidar, yolsuzluğu elitlerden almış halkımıza yaymış gözüküyor.

Kural basittir: Senin bir açığın, eksiğin varsa dışarıdaki onu kullanır! Niye kullanmasın ki! Sanki sen diğerinin açığını kullanmıyor musun?

Milli İrade, o yolsuzluk dosyalarını eline aldığı, yetim hakkı yiyen, oğlun, kardeşin bile olsa içeri tıktığın zaman tecelli eder.

Gerisi lafı güzaf!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CIA ve MOSSAD'a teşekkürler, MİT'e çağrı!

Taner Akçam 23.12.2013

Her toplumun hırsızlığa tahammül sınırı farklı.

Cem Özdemir, milletvekili sıfatıyla yaptığı uçuşlardan elde ettiği milleri, özel amaçla kullandığı için parti sözcülüğünden ve milletvekilliğinden istifa etmek zorunda kalmıştı.

Almanya Cumhurbaşkanı, piyasa oranından daha ucuz, özel bir kredi aldığı için istifa etti.

Almanya'da siyasiler yukarıdaki nedenlerle istifa etmek zorunda kalıyorlar.

Bizde deveyi havuduyla götürüyorlar ama son derece pişkin, "**tezgâh var**" çılgınlıkları atıyorlar.

İstifa kelimesi ağza bile alınmıyor.

Pişkinlikleri ve yüzüzlükleri mide bulandırıcı.

Ortada büyük bir tezgâh varmış. AKP'yi bitirmek için CIA ve MOSSAD devrede imiş.

Sanki yolsuzluk soruşturmasının arkasında dış güçlerin ve devlet-içi çetelerin varlığı ispatlanırsa ortada sorun kalmayacak.

Sanki ortadaki sorun yolsuzluk değil, yolsuzluğu ortaya çıkartmak!

Bu nedenle aslında hemen istifa etmesi gereken bir bakan, büyük bir telaşla Emniyet ve Bürokrasi'de operasyon yapıyor.

Peki, bunun anlamı ne?

Tek kelime ile şu: "**Yetim hakkı yiyen**" hırsızlar değil, hırsızları yakalayan polisler suçludur!

AKP'nin kaybedeceği yer bu.

AKP bunun altında kalır!

Çünkü, hırsızlığı ortaya çıkartan iç ve dış mihraklara karşı bu öfkeli saldırının tek şifresi var: Beni niye rahatsız ediyor, keyfimi bozuyorsun; ben kutulara para dizmeye devam etmek istiyorum!

Kendi adıma, bu hırsızlığın ortaya çıkartılmasında, eğer bir payları var ise, CIA ve MOSSAD'a teşekkürlerimi bildiriyorum.

Allah onlardan razı olsun!

MİT'e açık çağrı yapıyorum: Elinizde, İsrail veya Amerikalı politikacıların hırsızlık yaptıklarına ilişkin bilgiler varsa bunu İsrail ve ABD savcıları ile paylaşın.

İnanın, o ülkelerde de “**dış mihraklar**” diye bağırın birkaç milliyetçi salak çıkacaktır, ama İsrail ve Amerikan halkı size müteşekkîr olacaktır.

“**Büyük Oyun**”, “**İç ve Dış Mihraklar**” diyerek gürültü kopartanların göremedikleri bir gerçek var.

Diyelim ki büyük bir komplo var! Büyük oyun oynanıyor!

Peki ama, bu mihrakların bu yolsuzluğu ortaya çıkartması iyi olmadı mı?

Yolsuzluk ortaya çıktığı için mutlu değil misiniz?

Bu yolsuzluğu ortaya çıkartanlara teşekkür etmeniz gerekmez mi?

Yoksa yolsuzluk ortaya çıktığı için üzgün müsünüz?

Mutlu olmanız, sevinmeniz gerekmez mi?

Basit bir nedenden şöyle düşünmeniz daha mantıklı değil mi?

Yolsuzluk benim en zayıf halkam; eğer bu zayıf halkamı tamir etmezsem, daha çok komplo kurulur.

Eğer bana komplolar kurulmasını istemiyorsam, yolsuzluğu ortaya çıkartanlara teşekkür etmem ve hemen gereken düzeltmeleri yapmam gerekir!

Öyle değil mi?

Öyle değil tabii; çünkü kendinize de itiraf etmekten korktuğunuz bir gerçek var; siz yolsuzluğun ortaya çıkmasından memnun olmadınız.

Size bir sorum var? Tamam, anlaşalım, yolsuzluğu dış ve iç mihraklar gündeme getirmesin?

Peki, kim getirsin?

Sizce, yolsuzluk hangi koşullarda ve kimler tarafından açığa çıkartılırsa yolsuzluk olur?

Bizlere, hırsızlığı açığa çıkartmanın makul ve makul olmayan tarzları olduğunu anlatmaya çalıştığınızın farkında mısınız?

İsterseniz, hırsızlık hangi koşullarda ve kimler tarafından ortaya çıkartılırsa makuldür diye bir el kitabı hazırlayın.

Tam size yakışır.

Boşuna çene yoruyoruz. Sorun son derece basit: Türkiye, kendisine tezgâh kurulmasını istemiyorsa, şeffaf bir devlet ve toplum olmayı öğrenmek zorunda.

Ötekini kötülemek sizin iyiliğinizi anlatmaz!

Ötekini kötülemek sizi çökmekten kurtarmaz!

Osmanlı İmparatorluğu’na bakın kâfi.

Kurul ve kurallarıyla işleyen, şeffaf ve demokratik bir ülke olmak zorundayız.

AKP bunu göremez ve şeffaf ve demokratik bir Türkiye için çalışmazsa tepe taklak gider! Tüm göstergeler bu yönde.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Operasyon yapanın niyeti!

Taner Akçam 26.12.2013

Son operasyonlar konusunda yaygın ve kabul gören bir fikir var.

"Yolsuzluk değil, operasyonu yapana bakmak daha önemli."

Hırsızlık ve operasyon yapan karşı karşıya konuyor ve esas dikkat **"yılanın başını ezen"** bu **"operasyoncu ekibe"** çekiliyor.

Ana tez, ortada niyeti kötü bir ekibin olduğu ve meseleye bu bilgi ile yaklaşmak gerektiği!

Bu ekibin kötülüğüne ilişkin bazı kanıtlar da sayılıyor; Kürt açılımını baltalamak; KCK tutuklamaları; H. Fidan hakkında soruşturma açmak vb.

Bu bakışa göre, darbeci Ergenekoncular ile bu operasyoncu ekip arasında çok fark yok ve operasyonlara karşı, hükümeti desteklemek gerekir.

Aslında yapanın karakterine bakarak, yapılan işten kuşku duymak çok yeni bir yöntem değil. Buna sıkça başvurulur ve çoğu zaman işe de yarar.

Yalnız yukarıdaki iddiaları ileri sürenlerin zorlandıkları bir husus var.

Ergenekon soruşturmasını da aynı ekip yapmıştı. Ve şimdi, bu ekibin kötü siciline dikkat çekenlerin hepsi, o zaman sıkı bir Ergenekon soruşturması destekçileri idiler.

Bu nedenle, **"şeytan"** olarak tanımladıkları ekibin **"kötü siciline"** Ergenekon'u eklememeye özel dikkat gösteriyorlar.

Eklerlerse, eski Ergenekoncu çevrelerin eleştirilerini doğru kabul etmek zorunda kalacaklar.

Nitekim bugün **Yeni Şafak** ve **Star** gazetelerini rahatlıkla, Ergenekon soruşturmaları döneminin **Hürriyet** ve **Cumhuriyet** gazeteleri gibi okuyabilirsiniz. Aralarında çok fark kalmadı. Eskiden Ergenekoncuların söylediklerini şimdi bunlar tekrar ediyor.

Demek ki yapanın karakterine bakarak, yapılan işe tavır almak her zaman doğru bir yöntem değil.

Durumun içinden nasıl çıkacağız?

Birinci izah, operasyoncu ekip **"şeytan"** olsa bile ara sıra doğru işler de yapacağıdır.

Ama, eğer bu doğruysa, tavrınızı sadece operasyoncunun karakterine bakarak alamazsınız.

Örneğin, **"sicili bozuk"** operasyoncu, Ergenekon soruşturmasını yapıyorsa, tavrınızı soruşturmalardan yana koyarsınız, ama yapılan hataları da eleştirirsiniz.

Nitekim yukarıdaki tezi savunanların çoğu böyle davranmıştı.

Öyleyse, mantıken yolsuzluk konusunda da böyle davranmaları gerekir.

Çünkü, darbecilik, faili meçhul cinayetler ile hırsızlık arasında fark yoktur. Hepsi suçtur.

İkincisi daha radikal bir tutumdur; tavrınızı “**yılanın başını ezenin**” karakterinden bağımsız, esas olarak ve sadece yapılarına göre belirlersiniz.

İlkesel olarak nerede durduğunuz ve yapılan iş konusundaki tutumunuz esas belirleyici olmalıdır.

Darbeci, faili meçhul cinayet işleyen, yolsuzluk yapan da gözyaşına bakılmadan temizlenmeli ve hapse atılmalıdır, dersiniz.

Bu radikal tavır, “**şeytan**” olarak tanımladığınız çevrenin Kürt barışı konusunda takındığı tutuma karşı çıkmak için de işinize yarar. Yapanın karakteri nedeniyle değil, yaptığı şey yanlış olduğu için tavır alınması gerektiğini savunursunuz.

Üçüncü bir tavır da olabilir: Eylemi yapanın karakteri, sizin eylem konusundaki tutumuzu belirlemede etkin olabilir. O zaman “**sicil**” önemli!

O hâlde soru şu: Acaba, operasyon yapanın “**şeytan**” veya “**melek**” olması yolsuzluk konusunda takınılacak tutumu nasıl etkiler?

Eğer etkileyecekse, bu tartışma yapılmalı!

Ama o zaman soruşturmayı yapanın “**şeytan**” veya “**melek**” olması arasındaki farkın, yolsuzluk konusunda takınılacak tutumu nasıl etkileyeceği de anlatılmalı!

Lafı evirip çevirmenin anlamı yok.

Darbecilere karşı alınacak tavır ile; hırsızlık yapana karşı alınacak tavır arasında hiçbir fark yoktur. Suç suçtur.

Yapacağınız tek şey, suçu kim işlemiş ise, derhal yargılanıp hak ettiği cezayı almasını savunmaktır. Gerisi teferruattır.

Ancak ve ancak suç işleyenin üstüne acımasızca gittiğinizi gösterebilerseniz söylediklerinizi dinleyen bulursunuz! Yoksa zan altındasınız: Ya hırsız ya da hırsıza destek veren olarak!

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gene mi kurtuluş savaşı!

Taner Akçam 30.12.2013

İçinde bulunduğumuz duruma uygun çeşitli kavramlar var: dibe vurmak, çivinin çıkması ve belki de Thomas Hobbes’un Leviathan’da anlattığı doğal durum en uygun olanı.

Gelinen nokta tam bir iflas, siyasetin iflası ve devletin bitmesi.

Doğal durumda, tarafların oyunun kurallarına göre oynaması diye bir durum yok. Herkes özgürdür ve istediğini yapar.

Hobbes'a göre, bir anarşi ve kaos anlamına gelen doğal durumdan çıkışın yolu ise sosyal sözleşme ile kurulan adına Leviathan (İncil'deki su canavarı) adını verdiği devlet. Hobbes Leviathan'ı şöyle tanımlar: 'Vatandaşları yabancıların istilasından koruyabilmenin, birbirlerine zarar vermekten engellenmenin... yolu bütün gücü ve kudreti bir tek insan ya da insanların meclisine vermek... İnsanlar birbirlerine 'Ben haklarımdan vazgeçiyorum ve tüm haklarımı bu insana ya da insanların meclisine veriyorum' demelidir. Böylece bütün güç ve kudret tek bir insanda toplanır. Bu devlet(in) ya da... büyük leviathan'ın doğması demektir.'

Böyle bir sıfır noktasındayız şu an.

Ve galiba Erdoğan da meseleye Hobbes gibi yaklaşıyor.

Yabancıların büyük komplosu ile karşı karşıyayız... ve doğal durumdan çıkış için tek yol tüm yetkilerin kendi elinde toplanması.

Aslında AKP'nin yaptığı sivil bir darbeden başka bir şey değil.

AKP, kendisine göre 'meşru bir gerekçe' ile devletin en temel kuralını çiğnemekte bir mahsur görmedi.

Yürütmeye, yargının emirlerine uymama emri verdi.

İş tabii ki çok ciddi...

Çünkü bir toplumda birarada yaşayabilmenin temel kuralı, insanların oyunun kurallarında anlaşmasıdır. Hükümet bu kuralı resmen ortadan kaldırdı. Kendinden menkul bir meşruiyet karinesi ile oyunun kuralı olmadığını ilan etti.

Tuhaf olan ise şu... Hem demokratik hukuk devletinin en temel kuralını, güçler ayrılığını ortadan kaldırıyor, yani resmen darbe yapıyor, hem de bana darbe yapılıyor diye bağırıyor.

Hâlbuki istediği an erken seçime gidebilir. Elini tutan yok!

İçine girdiğimiz süreci ise ikinci kurtuluş savaşı olarak ilan etmesi de cabası.

Kendisine karşı kurtuluş savaşı vereceklerimiz ise, komplocu emperyalist güçler ve onların yerli işbirlikçisi 'Fethullahçı çete'.

Durum çok ciddi ama kusura bakmayın bende burada ipler koptu.

Şu 'ikinci kurtuluş savaşı' tespiti dayanılır gibi değil!

Biliniyor, ikinci kurtuluş savaşı vermenin onuru biz solculara ait.

1960'lı yıllarda kendimizi İkinci Kuvayi Milliyeciler olarak tanımlardık. Ülkemizi emperyalist işgalden ve onların yerli işbirlikçilerinden kurtaracaktık.

Sonra Ergenekoncular kurtuluş savaşı verir oldu. Kuvay-ı Milliye dernekleri falan da kurdular. Onlar da tabii ki emperyalistlere karşı savaşıyorlardı. Onların yerli işbirlikçisi ise AKP ve Tayyip Erdoğan'dı.

Şimdi Erdoğan ikinci kurtuluş savaşının bayrağını açtı. İç düşman bu sefer 'Fethullahçı çete'. Ergenekoncuların kullandığı dil ile AKP çevresinin kullandığı dil arasındaki benzerlik ürkütücü.

Hiçbir şeye değil de, ulusça 100 yıla yakındır kurtuluş savaşı veriyoruz, helak olacağız ona yanıyorum. Aslında adını doğru koysak bu dertten kurtulacağız. Biz Türkler 1918-22'de de kurtuluş savaşı falan vermedik. Anadolu'da Türk, Kürt, Rum ve Ermeniler bir iç savaş yaşadılar. Anadolu insanı birbirini boğazladı.

Son yılların kurtuluş savaşları da tam bir palavra... Uzlaşma kültürümüz olmadığı için harbiden birbirimizi boğazlıyoruz.

Sebebi de hep aynı, demokrat değiliz, şeffaf bir toplum kurmaya niyetimiz yok.

Kurtuluş savaşı teraneleri altında güme giden ise Sayıştay yetkileri ve Kamu İhale Kanunu...

Erdoğan'ın çok bağırmasının tek nedeni var: 'Örgütlenmiş malı götürme' sisteminin üstünü örtüyor. Gerisi palavra.

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni yılın gidişatı

Taner Akçam 02.01.2014

Büyük resim şu: Türkiye bir geçiş döneminde; otoriter, sivil-asker bürokratik vesayet rejiminden daha demokratik açık bir topluma doğru eviriliyor.

Her türlü kontrolden uzak ve meşruiyeti kendinden menkul eski otoriter sistem, deyim yerindeyse, devlet içinde kontrol edilemez iki güçlü yapı çete oluşturmuştu.

Bu yapılardan birisi "**darbe ve faili meçhul cinayetler**" ile ilgili idi diğeri de "**örgütlü malı götürme**" ile. Her türlü denetim ve kontrolden uzak bu iki farklı yapı, aslında eksi otoriter sistemin sivil-asker uzlaşmasını da temsil ediyordu.

AKP'nin işbaşına gelmesi ile, "**darbe ve faili meçhul cinayetlere**" bakan yapı, **Ergenekon** ve **Balyoz** davaları gibi bir dizi operasyonla geriletildi.

AKP bu süreçte, ağırlıklı İstanbul burjuvazisinin içinde olduğu “**örgütlü malı götürme**” ekibini de yerinden uzaklaştırdı ve ama kendisi bu yapının yerini alıp, “**malı götürmeyi**” daha organize ve kitlesel hâle soktu.

Nasıl ki “**darbe ve faili meçhul cinayetler**” ile ilgilenen yapı kendi gizli örgütlenmesini, normal hukuk devletin kontrol mekanizmalarının dışına çıkartmıştı; “**örgütlü malı götürme**” yapısı da bu tür bir denetimin dışında idi. Fakat, “**malı götürmeyi**” tabanına yayan AKP için bu yeterli değildi. Kitlesel karakteri nedeniyle, kendi “**malı götürme**” operasyonunu her türlü idari denetleme mekanizmasının dışına çıkartmak zorundaydı.

Sayıştay bu nedenle işlemez hâle getirildi.

Denetim dışına çıkan kamu kurumu sayısı bu nedenle altıdan altmışa çıkmış.

Her yüz ihaleden doksan altısı bu nedenle denetim dışında.

Kamu İhale Mevzuatı’nda bu nedenle 164 değişiklik yapılmış.

AKP’nin liderliğini yaptığı “**örgütlü malı götürme**” yapısının kullandığı dil de artık giderek “**darbe ve faili meçhulcü cinayetlerle**” uğraşan yapının diline benzemeye başladı. Her iki yapı da operasyonların dış kaynaklı bir çete tarafından yapıldığına inanıyor.

Dildeki benzerlikler de ürkütücü boyutlarda; “**istiklâl mücadelesi; yabancı ajanlar; dış mihraklar; düşmanla işbirliği; casuslar; vatan hainleri**”.

Bu iki yapı arasındaki benzerlik giderek sıkı bir ortaklığa dönüşüyor. Roboski bu ortaklığın sembolü gibi. **Selahattin Demirtaş** çok güzel özetledi; üç bakanın oğlu trilyonlarla birlikte içeri atıldı diye 800 kadar polisi görevden alındı. Ama Roboski’de “**anaların 34 kuzusu**” parçalandı, “**tek bir onbaşı**” bile görevden alınmadı.

Önümüzdeki dönem bu ortaklık daha kuvvetli biçimde kendisini göstermeye devam edecek gibi duruyor.

Yalçın Akdoğan’ın “**milli ordumuza kurulmuş kumpas**” ve **Bekir Bozdağ**’ın “**gerekirse yargılamalar yeniden yapılır**” mealindeki sözleri bu çerçevede çok anlamlı.

Gelişmelere bir anlam vermek istiyorsanız 1986-90 arası **Arjantin**’ine bakınız. 1985’te cuntacıların yargılanmasından sonra, 1986-7’de her türlü soruşturmayı durduran yasalar çıkartılmış bunu 1989’da cuntacıların affı takip etmişti.

Her şey sanki eskiye dönmüştü. Ama 2000’lerle birlikte ikinci büyük demokratikleşme dalgası geldi ve geniş çaplı yargılamalar yapılmaya başlandı. 2004 yılında şehir merkezindeki Deniz Kuvvetleri’ne ait binalar Hafıza Müzesi’ne çevrildi. Bu demokratikleşmenin sembolü oldu.

Türkiye bu ikinci dalgayı ne zaman yakalar bilemiyorum. Ama geçmişin devlet içinde örgütlenmiş bu iki farklı çetenin tamamıyla ortadan kaldırılmasının sembolleri ne olacak belli gibi: Sayıştay ve Kamu İhale Mevzuatı gibi şeffaflaşmayı kurumlaştıran yasalar ile Ankara’nın göbeğindeki Genelkurmay binasının hafıza merkezine dönüştürülmesi!

*

Düzenli köşe yazısı yazmak çok keyifli; ama akademik çalışmalarımın önünde ciddi engel. Beni affedin, artık sütunun başlığında olduğu gibi, gerçekten “**arada sırada**” Her taraf sayfasında buluşmak üzere!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Muammer Güler ve Dr. Reşit; ya da Erdoğan ve Talat

Taner Akçam 18.01.2014

Hrant'ın öldürülmesinin üzerinden tam yedi yıl geçti; cinayetin planlayıcıları gerçek suçlular hâlâ dışarıda, dava ise sürüyor. Yargılamalarda birinci raunt bitti; ikinci raunt başladı, tam da **Karl Marx**'ın meşhur sözlerine uygun bir tarzda, ilki bir trajedi idi, ikincisi ise tam bir komedi...

Çoğumuz mutlaka şaşırıyoruz, niçin gerçek katiller hâlâ saklanıyor; niçin bu dava bu kadar uzun sürdü diye! Aslında cevabı çok basit; Başbakanlık Müşaviri **Hamdi Kılıç** 2 Ocak 2014'te attığı bir tweetle verdi: "**Bu ülkede devlet geleneği diye bir şey hâlâ var. Bunun ne olduğunu anlamak için biraz tarih okumak yeter. Devlet geleneğimizin kendini korumak için tarih boyunca geliştirdiği reflekslerin bir kısmı epeyce ürpertici, benden hatırlatması!**"

Müşavir haklı; Hrant Dink cinayeti de, devletin geliştirdiği bu ürkütücü reflekslerden sadece bir tanesi. Eğer biraz tarih okumuş olsaydık Hrant davasında nelerin olup bittiğini anlar ve bu kadar şaşırmazdık.

Bu aslında bize bir özeleştirme vesilesi de olmalıdır. Çünkü Türkiye'de Hrant için sokaklara dökülenlerin birçoğu, uzun zaman 1915 soykırımı ile Hrant'ın öldürülmesi arasında bağ kurmadı. Hatta bağ kuran insanlara kızanlar bile oldu. Oysa Hrant Dink'i öldürenler bu bağı biliyorlardı ve Hrant'ı bu bağ nedeniyle öldürdüler. Bugün gerçek katillerin hâlâ elini kolunu sallayarak dolaşmaları da bu nedenledir.

Hrant, bu devletin kuruluşundan tuğla çekmek istedi ve bu nedenle öldürüldü; gerçek katiller de bu nedenle bulunmuyor. Cinayet ve katillerin ellerini kollarını sallayarak dolaşması, Müşavirin sözünü ettiği, devletin geleneksel ürkütücü refleksidir. Bunu size iki örnekle anlatmak istiyorum.

Birincisi, Hrant'ın öldürülmesinin kendisidir. Geçen yıl **Taraf**'ta yazmıştım, tekrar etmek isterim: Artık kafamızın içine kazıyalım ve ona göre davranalım: **Hrant Dink, Talat Paşa'nın intikamını almak için öldürüldü.** Her şey, ama her şey, 1921 yılında işlenmiş suikastın intikamını almaya uygun şekilde örgütlendi.

Size bir sorum var; **Hrant Dink niçin evinin önünde öldürülmedi? Ya da niçin diğer faili meçhullerde yaptıkları gibi, kaçırıp öldürüp cesedini bir yere atmadılar?** Bunların her birisini isteselerdi yaparlardı. Ama böyle yapmak yerine, **Agos'un önünde, cadde ortasında, herkesin gözü önünde, hem de kafasına arkadan sıkarak öldürdüler!** Niçin? **Çünkü Talat Paşa da böyle öldürülmüştü.** Unutmayın! Hrant nezdinde Ermenilerden Talat Paşa'nın intikamını almak istediler.

Talat Paşa, 15 Mart 1921'de, Berlin'de, soykırımdan sağ olarak **kurtulan Soghomon Tehlirian** tarafından, cadde ortasında, herkesin gözü önünde öldürüldü. Tehlirian, Talat Paşa'ya arkadan yaklaştı ve kafasına sıkarak öldürdü. Kaçarken yakalandı. 2-3 Haziran tarihlerinden görülen dava sonucunda da beraat etti. Hrant'ı da aynen böyle öldürdüler.

Cinayetin, bilmediğiniz bir başka benzerliği daha var: Tehlirian olay yerinden kaçmak isterken yakalanmıştı ama aslında suikast planını yapanların aldıkları karara göre kaçmaması, olduğu yerde durması ve teslim olması

gerekiyordu. Hrant Dink soruşturmasında var olan bazı kayıtlardan aslında **Ogün Samast**'ın da kaçmaması ve olay yerinde yakalanması gerektiğinin planlandığı anlaşıyor. Her şey, 1921'deki gibi olmalıydı. Amaç hem Talat Paşa'nın intikamını almak hem de Ermenilere 1915 soykırımını, onların sesini boğmak için yaptıklarını hatırlatmaktı. **"Biz bu Cumhuriyet'i Ermenilerin imhası üzerine kurduk ve bu topraklarda bir Ermeni'ye, 1915'den sonra özgürce konuşma imkânı vermeyiz"**, demek istiyorlardı.

1915 soykırımı ile Hrant Dink'in öldürülmesi arasındaki bağı göremeyen, görmek istemeyenlere anlatmak istediğim ikinci tarihî örnek **Diyarbakır Valisi Dr. Reşit**'in öyküsüdür.

Onbinlerce Ermeni'nin katili Dr. Reşit'i, Hrant'ın cinayetin giden yolun hazırlayıcılarından İstanbul Valisi Muammer Güler ile kıyaslamak istiyorum. Aslında bu biraz da Tayyip Erdoğan ile Talat Paşa'yı kıyaslama olacak.

Biliyorum, çoğunuz, sırf CHP'ye sataşım prim toplamak amacıyla yarım ağız da olsa Dersim katliamı konusunda özür dilemiş, Kürt sorununu barışçı yollarla çözmek isteyen bir başbakanı Talat Paşa ile kıyaslamamın haksızlık olduğunu düşüneceksinizdir. Karar için ya isterseniz **"teşbihte hata olmazmış"** deyin ya da hikâyenin sonunu bekleyin.

İKİ VALİ: DR. REŞİT, MUAMMER GÜLER...

1915 Temmuz ayında Musul Alman konsolosu, Mardin ve Diyarbakır'da çoğu Ermeni 2000'nin üzerinde Hristiyan'ın, geceleri şehir dışına çıkartılıp, **"koyun gibi boğazlanmakta olduğunu"** bildirir. Bu bilgileri Mardin Mutasarrıfı'ndan aldığı söyleyen konsolos, cinayetlere engel olmak için tedbir alınmasını ister.

Alman elçiliği Talat Paşayı durumdan haberdar eder. Talat bunun üzerine Vali Reşit'e telgraf çeker ve Alman telgrafındaki **"koyun gibi boğazlanmak"** ifadesi de dâhil oradaki bilgileri aynen tekrar ettikten sonra şu emri yollar; **"Ermeniler hakkında gündeme getirilen inzibati tedbirlerin diğer Hristiyanlara da uygulanması kesinlikle doğru değildir"**. Talat **"gelişigüzel Hristiyanların canını tehdit edecek"** bu tür uygulamalara derhal son verilmesini ister.

Fakat bu telgrafta rağmen Diyarbakır'da Hristiyanlara yönelik katliamlar ayırım yapmadan devam eder. Bunun üzerine Talat, 10 gün sonra, 22 Temmuz 1915'te Dr. Reşit'e, **"mahremdir bizzat halli"** özel notunu düştüğü ikinci bir telgraf daha yollar ve imha politikasının sadece Ermenilere uygulanması, diğer Hristiyanları kapsamaması gerektiğinin yeniden altını çizerek, **"Şikâyetler geliyor"** diyerek, Valiye emir verir: **"Bizi zor durumda bırakacak bu tür uygulamalara son ver."**

Bu ikinci telgrafta rağmen de durumda çok fazla bir değişiklik olmaz. Diyarbakır valisi, Ermenilerle diğer Hristiyanlar arasında ayırım yapmadan katliamlara devam eder. Bunu üzerine Talat, yine 10 gün sonra, 2 Ağustos 1915 tarihinde üçüncü bir telgraf daha çeker. **"Defalarca telgraf çekmemize rağmen vilayet dâhilinde Hristiyanların katledilmeye devam edilmekte olduğu haberleri gelmeye devam ediyor,"** diyerek, bu hâlin tasvip edilmediğini tekrar eder. Talat telgrafında, Reşit'e onun bir devlet memuru olduğunu, ve **"bir memur olarak verilecek emirlere koşulsuz uymak zorunda bulunduğunu"** hatırlatır. Ve Reşit'i çok açık bir biçimde uyarır; **"Eşkıya ve çetelere isnat olunacak her fiil ve vakadan"** doğrudan Dr. Reşit mesul tutulacaktır.

Sizlere aktardığım bu telgraflar, gizli ve şifreli telgraflardır. Muhtevasını Talat, Dr. Reşit ve şifreli telgrafları gönderen ve çözen bir kaç görevli dışında kimse bilmemektedir. Peki, aktardığım bu gizli telgraflarda Hükümet emirlerine karşı gelmekle suçlanan, 2000 kişinin üstünde insanı **"koyun gibi boğazlatan"** Dr. Reşit hakkında

herhangi bir soruşturma açılır mı? Hayır! Ama başka şeyler olur; Reşit'in cinayetlerine muhalefet eden ve olayları Alman konsolosuna aktaran **Mardin Kaymakamı Hilmi'**ye görevden el çektilir. Bundan daha da önemlisi, Diyarbakır'da Ermenilere yönelik politikaları uygulamadaki başarıları nedeniyle Reşit'in emrinde çalışan güvenlik görevlileri ödüllendirilirler. 28 Temmuz 1915'te çekilen bir telgrafla Diyarbakır vilâyetinde Ermeni komite liderleri ve mensuplarının yakalanmasında faydalı olan polis ve komiserlerden bazıları "**terfi**" ettirilir, bazıları "**nakdi mükâfat**" bazıları da "**nişanla**" ödüllendirilirler.

Hikâyem burada bitmedi. Diyarbakır ve yöresinden Süryani ve Ermenileri süren ve imha eden Dr. Reşit'ten, daha sonra işlediği cinayetlerin değil, bu cinayetler sırasında "**merkeze yollayacağım**" diyerek el koyduğu Ermenilere ait mücevher ve eşyaların hesabı sorulur. Yollanan resmî bir yazıyla kendisinden bu el koyduğu mücevherler istenir. 6 Ekim 1915'te Vali Reşit'e "**bizzat hal edilecektir**" özel notu ile yollanan telgrafta "**Sevk olunup yolda duçar olunan Ermenilere ait nakit para mücevherat ve eşyalara, merkeze gönderilmek üzere tarafınızdan el konulduğunun haberini aldık**" denerek, bu altın ve mücevheratın miktarı ve kaydının nasıl tutulduğu hakkında bilgi istenir. Gördüğünüz gibi, Talat'ı ilgilendiren tek konu vardır ve bu da Hristiyanların imha edilmiş olması değil, onların el konulan mücevherlerine ne olduğudur.

Daha durun, hikâyenin sonuna gelmedik. **Dr. Reşit daha sonra Ankara'ya, bir ödül sayılacak şekilde vali olarak atanır. Ama burada görevinden el çektilir. Açığa alınır ve hakkında soruşturma açılır.** Bilin bakalım, Dr. Reşit hakkında soruşturma açılmasının nedeni nedir? Belki doğru tahmin ettiniz. **Soruşturma nedeni, Reşit'in işlediği cinayetler değil, Ermeni mücevher ve mallarını zimmetine geçirmesidir.** Yani hırsızlıkla ilgilidir. Reşit, el koyduğu Ermeni mücevherleri ile İstanbul'da bir yalı almak istemiş ve olaydan haberdar olan Talat onu görevden almıştır. Gazeteci **Süleyman Nazif** bu durumu çok veciz sözlerle dile getirir: "**Talat Paşa... katil sıfatıyla takdir ettiği Reşit'i hırsız olduğu için azletmiştir.**"

Şimdi anladınız mı Başbakanlık Müşaviri Hamdi Kılıç'ın söylediklerini; ne demişti müşavir, "**bu ülkede devlet geleneği diye bir şey vardır; hâlâ [da] var. Bunun ne olduğunu anlamak için biraz tarih okumak yeterli**". Tarih okuduk ve gördük ki, devlet, soykırım sırasında Dr. Reşit ve adamlarını Hristiyanları öldürdükleri, yani cinayet işledikleri için ödüllendirmiş ama Reşit'i hırsızlık nedeniyle açığa almıştır.

Bugüne gelelim, Hrant Dink cinayetine bulaştığı artık sağır sultan tarafından bile duyulmuş olan **İstanbul Valisi Muammer Güler'in başına gelenler ile Dr. Reşit'in başına gelenler arasındaki benzerlik çok çarpıcıdır. Dr. Reşit gibi, Güler'den de cinayetin hesabı sorulmadı. Önce Milletvekili sonra İçişleri Bakanı yapılarak ödüllendirildi. Ama daha sonra rüşvet ve yolsuzluk nedeniyle görevden azledildi.** Diğer polis görevlileri için de durum farklı olmadı. Hepsi cinayet sonrasında üst görevlere getirildiler. Mesele bu kadar basit aslında...

Şimdi anladınız mı Hrant Dink'in cinayetinin gerçek katilleri niçin bulunamadı ve dava niçin hâlâ sürüyor. Ha Talat ha Erdoğan çok fark etmiyor! Devlet geleneği bu...

tanerakcam@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)